

Educația antreprenorială:

Ghidul formatorilor

Educația antreprenorială:

Ghidul formatorilor

Această publicație este finanțată prin programul-cadru pentru competitivitate și inovare, care își propune să încurajeze competitivitatea întreprinderilor europene.

Publicat de:

Unitatea Antreprenoriat 2020
Direcția Generală Întreprinderi și Industrie
Comisia Europeană
1049 Bruxelles
BELGIA
Entr-entrepreneurship@ec.europa.eu

AVIZ JURIDIC

Nici Comisia Europeană, nici altă persoană care acționează în numele acesteia nu poate fi considerată răspunzătoare pentru modul în care se utilizează informațiile conținute în prezenta publicație sau pentru erorile care pot apărea, în ciuda redactării și verificării atente. Prezenta publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere sau poziția Comisiei Europene.

Foto copertă © Colorscurves | Dreamstime.com
Imagini de fundal © Dreamstime.com, iStockphoto.com

ISBN 978-92-79-30922-9
doi:10.2769/82047

© Uniunea Europeană, 2014

Se autorizează reproducerea, cu condiția menționării sursei, cu excepția cazului în care există dispoziții contrare.
Pentru utilizarea sau reproducerea materialelor cu conținut protejat de drepturi de autor ale părților terțe menționate ca atare trebuie obținută permisiunea de la deținătorul (deținătorii) drepturilor de autor.

Educația antreprenorială: Ghidul formatorilor

Prezentul ghid a fost întocmit în 2013 pentru Comisia Europeană, DG Întreprinderi și Industrie.

Rezumat:

În 2012, DG Întreprinderi și Industrie și DG Educație și Cultură au inițiat două evenimente transnaționale menite să pregătească profesorii pentru educația antreprenorială. Evenimentele au avut loc în mai 2012 (Dublin, Irlanda) și în septembrie 2012 (Brdo, Slovenia) și au avut scopul de a reuni factorii implicați în educarea și formarea profesorilor în domeniul antreprenoriatului, dându-le prilejul să prezinte exemple de bune practici, să facă schimb de idei și să învețe unii de la alții.

La cele două evenimente au participat aproximativ 170 de delegați din peste 30 de țări – state membre europene, state în curs de aderare și țări partenere. Experții au prezentat cadre și orientări, iar practicienii din școli, instituții destinate formării profesorilor, ONG-uri și furnizori de programe de formare și-au expus metodele, programele și proiectele. În cadrul atelierelor și sesiunilor de lucru în grup s-au analizat și discutat idei inovatoare. În ansamblu, au fost abordate o varietate largă de domenii de acțiune privind introducerea educației antreprenoriale în formarea profesorilor.

Prezentul ghid își propune să exemplifice o selecție de practici care constituie o sursă de inspirație și care au fost aduse în atenția unui public mai larg prin intermediul celor două evenimente. Sunt evidențiate elementele determinante, precum și factorii de succes din aceste exemple, și se oferă date de contact pentru informații suplimentare.

Pornind de la aceste premise, ghidul oferă o serie de recomandări practice elaborate ca urmare a evenimentelor, cu speranța de a inspira practicienii să treacă la acțiune și să își continue propriile activități menite să pregătească profesorii pentru educația în spirit antreprenorial.

Organizația executantă:

Prezentul ghid a fost întocmit în 2013 pentru Comisia Europeană – DG Întreprinderi și Industrie de către ICF GHK | GHK Consulting Ltd.

Cuvânt-înainte

Sprrijinirea antreprenoriatului nu a fost niciodată mai importantă ca acum. Consolidarea educației antreprenoriale în școli, instituții de învățământ profesional și universități va avea un impact pozitiv asupra caracterului dinamic al antreprenoriatului în cadrul economiilor noastre. Într-adevăr, pe lângă contribuția adusă la crearea întreprinderilor sociale și la înființarea de noi întreprinderi, educația antreprenorială îi va ajuta pe tineri să își dezvolte capacitatea de inserție profesională și să manifeste un spirit „*intraprenorial*” mai accentuat în activitatea lor din cadrul organizațiilor existente, la nivelul sectoarelor social, public și privat. Așadar, investiția în educația antreprenorială este una dintre cele mai rentabile investiții pe care o poate face Europa: cercetările arată că elevii și studenții participanți au șanse de 3 până la 6 ori mai mari de a-și deschide o afacere ulterior, într-un anumit moment al vieții, comparativ cu cei care nu beneficiază de educație antreprenorială.

Prin Planul de acțiune „Antreprenoriat 2020” și Comunicarea „Regândirea educației”, Comisia Europeană a subliniat nevoia de integrare a învățării în spirit antreprenorial în toate sectoarele educației, inclusiv în învățarea informală. Ambele documente invită statele membre să ofere tuturor tinerilor o experiență practică în domeniul antreprenoriatului înainte de absolvirea învățământului obligatoriu, subliniind importanța învățării prin practică în cadrul procesului de educație și formare. Educația reprezintă o competență a statelor membre, însă acțiunile la nivel european pot să susțină statele membre în procesul de adaptare și îmbunătățire a metodelor de recrutare, educare și dezvoltare a cadrelor didactice. Acest lucru poate fi realizat atât prin acțiuni de finanțare cu impact sistemic, în special prin programul propus „Erasmus+”, cât și prin susținerea învățării reciproce din politica

și practica fiecăruia. Nou creatul Institut European de Inovare și Tehnologie participă, de asemenea, la schimbarea mentalităților în favoarea unei culturi antreprenoriale sporite, iar comunitățile de cunoaștere și inovare din cadrul acestuia coordonează, în prezent, propriile lor clase de master și de doctorat cu dimensiuni antreprenoriale considerabile.

Profesorii joacă un rol central, întrucât au un impact puternic asupra nivelului de instruire al cursanților. Profesorii reflexivi își analizează practica în mod constant și o adaptează în funcție de rezultatele dorite în domeniul învățării și de nevoile individuale ale elevilor. Ca o competență-cheie, antreprenoriatul nu implică neapărat o anumită materie, ci mai degrabă necesită o modalitate de predare în care rolul principal să revină învățării prin experiențe practice și activităților specifice proiectelor. Profesorii nu le oferă elevilor răspunsuri, ci îi ajută să cerceteze și să identifice întrebările corecte și să găsească cele mai bune răspunsuri. Pentru a-și stimula elevii și studenții și pentru a-i ajuta să își dezvolte o atitudine antreprenorială, profesorii trebuie să dispună de o gamă largă de competențe legate de creativitate și antreprenoriat; aceștia au nevoie de un mediu școlar care să încurajeze creativitatea și asumarea riscurilor și în care greșelile să fie considerate o ocazie de a învăța. Dezvoltarea competențelor directorilor de școală și ale cadrelor didactice – atât ale candidaților la postul de profesor, cât și ale celor care profesează de mult timp – ar trebui să reprezinte o prioritate absolută a statelor membre.

În timp ce își intensifică sprijinul pentru consolidarea profesiilor didactice, Comisia ridică ștacheta provocării adresate statelor membre, și chiar profesiilor însele, de a se angaja într-o reformă

ce poate să aducă o calitate mai ridicată a învățării prin creșterea eficienței practicilor didactice și de formare a profesorilor, întrucât nicio reformă nu va avea succes dacă nu începe și nu se încheie cu profesorii și cu cei care îi instruiesc.

Prezentul ghid este rezultatul aducerii laolaltă a profesorilor și experților în cadrul a două ateliere („laboratoare”) la nivel european,

cu scopul împărtășirii practicilor existente și al discutării celor mai bune moduri de formare și de susținere a profesorilor în demersul lor de a introduce proiecte și metode antreprenoriale în sala de clasă. Ideile și exemplele culese pe parcursul acestor ateliere au fost adunate în prezentul ghid pentru a comunica pe o scară mai largă aceste practici exemplare. Sperăm că vă va face plăcere să îl citiți și că îl veți folosi cât mai eficient.

Antonio Tajani

Marius Lăcătuș

Cuprins

Introducere	7
Cuvinte-cheie	8
Care sunt calitățile necesare unui profesor cu spirit antreprenorial?	9
Exemple de practici în formarea inițială a profesorilor	13
Formarea inițială a profesorilor: mesaje esențiale desprinse din exemple concrete	14
› Instituții de formare a profesorilor în spirit antreprenorial	16
› Programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice și a profesorilor în vederea educației antreprenoriale	26
› Metode didactice și pedagogice antreprenoriale sau inovatoare	36
› Colaborarea în rețea și schimbul de bune practici	48
Exemple de practici în dezvoltarea profesională continuă	51
Dezvoltarea profesională continuă: mesaje esențiale desprinse din exemple concrete	52
› Școli antreprenoriale	54
› Programe de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială	58
› Metode și concepte didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială	72
› Strategii de comunicare ale furnizorilor de DPC	82
› Inițiative în curs pentru sprijinirea profesorilor la locul de muncă	88
Index	96

Introducere

Pentru a susține productivitatea și creșterea în Europa, este esențial să se investească în educație și formare. Europa are nevoie de antreprenori creativi și inovatori; de asemenea, are nevoie de o forță de muncă flexibilă și mobilă, dotată cu aptitudinile și competențele fundamentale necesare.

Comisia Europeană recunoaște educația antreprenorială drept un instrument care îi poate ajuta pe tineri să fie mai antreprenoriali. Educația antreprenorială se referă la modul de dezvoltare a unui set general de competențe, aplicabile în toate aspectele vieții, nu doar la a învăța cum se conduce o întreprindere. Ea cuprinde toate formele de învățare, educație și formare care contribuie la crearea spiritului, a competențelor și a comportamentului antreprenorial, cu sau fără un obiectiv comercial.

În noiembrie 2012, Comisia Europeană a publicat comunicarea „Regândirea educației: investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune”. Această inițiativă politică subliniază faptul că formarea „competențelor pentru secolul XXI” necesită eforturi în direcția dezvoltării competențelor transversale, precum spiritul antreprenorial, și scoate în evidență „capacitatea de a gândi critic, de a lua inițiativă, de a rezolva probleme și de a colabora”. Acestor „competențe antreprenoriale” ar trebui să li se acorde o atenție deosebită, întrucât ele nu doar contribuie la realizarea unei activități antreprenoriale concrete, ci și sporesc capacitatea de inserție profesională a tinerilor.

„Statele membre ar trebui să încurajeze competențele antreprenoriale prin modalități noi și creative de predare și învățare începând din școala primară, iar în învățământul secundar și cel superior ar trebui să se pună accent pe posibilitatea înființării unei întreprinderi ca viitoare carieră. Experiența din viața reală, prin învățarea bazată pe rezolvarea problemelor și prin legături cu întreprinderile, ar trebui să fie integrată în toate disciplinele și adaptată la toate nivelurile de învățământ. **Toți tinerii ar trebui să beneficieze de cel puțin o experiență antreprenorială practică înainte de încheierea ciclului obligatoriu de învățământ.**” (*)

Pentru sectorul educației și al formării, acest lucru înseamnă că sunt necesare eforturi în vederea asigurării faptului că elevii europeni de astăzi își dezvoltă competențele antreprenoriale și au ocazia de a trăi „o experiență antreprenorială practică”. Acest lucru este relevant pentru toate nivelurile de învățământ – de la învățământul preșcolar până la cel superior.

Este inutil să spunem că profesorii și formatorii au un rol esențial de jucat în această privință. Ei sunt cei care facilitează învățarea și care răspândesc idei. Ei modelează procesele de învățare și îi pot ajuta pe elevi să obțină rezultate în domeniul învățării antreprenoriale – cunoștințe concrete, competențe și atitudini.

Profesorilor și formatorilor trebuie să li se ofere, la rândul lor, ocazia de a dobândi cunoștințele, competențele și atitudinile necesare pentru a oferi o educație antreprenorială și a facilita învățarea antreprenorială. **Fiecare cadru didactic actual și viitor ar trebui să beneficieze, în decursul carierei, de cel puțin o experiență de formare în domeniul subiectelor și metodelor esențiale referitoare la învățarea antreprenorială și educația antreprenorială.**

Comisia Europeană a publicat un număr de documente de politică privind modul de realizare a educației antreprenoriale (de exemplu „Agenda de la Oslo pentru educația antreprenorială în Europa”) și a inițiat dezbateri la nivelul factorilor de decizie printr-o serie de „grupuri de reflecție la nivel înalt”. În toate aceste documente și discuții, activitățile privind educația inițială și dezvoltarea profesională continuă a profesorilor din întreaga Europă au un rol proeminent (**).

În 2012, DG Întreprinderi și Industrie și DG Educație și Cultură au inițiat două evenimente transnaționale menite să pregătească profesorii pentru educația antreprenorială. Evenimentele au avut loc în mai 2012 (Dublin, Irlanda) și în septembrie 2012 (Brdo, Slovenia) și au avut scopul de a reuni factorii implicați în educarea și formarea profesorilor în domeniul antreprenoriatului, permițându-le să prezinte exemple de bune practici, să facă schimb de idei și să învețe unii de la alții.

La cele două evenimente au participat aproximativ 170 de delegați din peste 30 de țări – state membre europene, state în curs de aderare și țări partenere. Experții au prezentat cadre și orientări, iar practicienii din școli, instituții destinate formării profesorilor, ONG-uri și furnizori de programe de formare și-au expus metodele, programele și proiectele. În cadrul atelierelor și sesiunilor de lucru în grup s-au analizat și discutat idei inovatoare. În ansamblu, au fost abordate o varietate largă de domenii de acțiune privind introducerea educației antreprenoriale în formarea profesorilor.

Prezentul ghid își propune să exemplifice o selecție de practici care constituie o sursă de inspirație și care au fost aduse în atenția unui public mai larg prin intermediul celor două evenimente. Sunt evidențiate elementele determinate, precum și factorii de succes din aceste exemple, și se oferă date de contact pentru informații suplimentare.

Pornind de la aceste premise, ghidul oferă o serie de recomandări practice elaborate ca urmare a evenimentelor, cu speranța de a inspira practicienii să treacă la acțiune și să își continue propriile activități menite să pregătească profesorii pentru educația în spirit antreprenorial.

(*) Comisia Europeană, 2012, Regândirea educației: investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&rid=1>

(**) http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/index_en.htm

Cuvinte-cheie

	Formarea inițială a profesorilor	Dezvoltarea profesională continuă		Formarea inițială a profesorilor	Dezvoltarea profesională continuă
Abordare la nivelul întregii școli	21		Planificare în afaceri		83
Activități specifice proiectelor	17, 25, 43	73, 77	Planuri antreprenoriale		65
Arte și design	19		Predare antreprenorială	37, 39, 41, 43	
Certificare	23, 33, 49	85	Predare inovatoare	47	73, 75, 77
Colaborare	19, 29, 37, 41, 49	55, 63, 79, 81, 85, 95	Pregătirea formatorilor de cadre didactice		61
Colaborare în rețea	49		Pregătirea profesorilor la locul de muncă		59, 63, 65, 67, 69, 71
Comunități vulnerabile		69	Pregătirea viitoarelor cadre didactice	27, 29, 31, 33, 35	
Dezvoltare durabilă	27	75	Principii de bază	47	
Gândire creativă			Profesori în rol de clienți	39	
Implicarea absolvenților	35	93, 95	Program de formare		69
Inițiative de sprijin			Recunoașterea competențelor	45	
Instituție antreprenorială	17, 19, 21	71	Rezultate ale învățării	31	
Instrumente didactice			Sensibilizare		59, 71, 89, 93
Integrarea în programă	45		Simularea unei întreprinderi		63
Integrat	17, 21, 23, 25, 31, 33	55, 57, 67, 91	Soluționarea problemelor	29	77
Învățarea din exemplele industriei	35		Sprijin guvernamental	47	
Învățare bazată pe experiențe practice	41	89	Sprijin permanent		89, 91
Învățare profesională		79	Standardizare		91
Învățare virtuală		61	Strategii de comunicare		83, 85, 87
Materiale didactice		61, 73, 75, 93, 95	Strategii de conștientizare		87
Metode de inovare în domeniul predării		81	Școală primară	43	
Metode didactice inovatoare		79, 87	Școli antreprenoriale		55, 57
Metode practice		65, 87	Tehnici ale procesului	39	
Muzică și creativitate	37		Transfer de cunoștințe		81
Nivel de instruire		57, 59	Transversal	27	
Pachet de programe de formare		83			
Parteneri creativi		67			

Care sunt calitățile necesare unui profesor cu spirit antreprenorial?

Profesorul cu spirit antreprenorial

Profesorii cu spirit antreprenorial au o pasiune pentru predare. Ei au puterea de a inspira, au un spirit deschis, sunt încrezători, flexibili și responsabili, însă uneori tot ei sunt cei care încalcă regulile. Ei știu să asculte, pot să folosească și să „vândă” idei și își pot orienta activitatea în funcție de elevi și către acțiune. Sunt jucători de echipă și fac parte dintr-o rețea dezvoltată.

Acești profesori urmăresc să elimine decalajul dintre educație și economie și invită experți externi să participe la activitățile lor didactice, concentrându-se asupra experiențelor reale. Ei aduc întotdeauna în discuție aspectul economic al temei abordate, iar subiectele legate de afaceri joacă un rol important în lecțiile lor, indiferent de disciplină.

Ei urmează un plan de studiu flexibil și adaptabil și preferă învățarea interdisciplinară, bazată pe proiecte, și folosirea unor materiale de formare în locul manualelor. Pun accentul pe procesele și interacțiunile la nivel de grup și uneori consideră sala de clasă o „sală a conflictelor”, făcând loc diversității de opinii, răspunsuri și soluții, precum și reflecției asupra procesului de învățare.

Profesorul cu spirit antreprenorial este mai degrabă un îndrumător decât o persoană care ține cursuri. El susține procesele de învățare individuală ale elevilor și dezvoltarea competențelor personale.

Perspectiva actuală privind predarea în spirit antreprenorial se bazează pe mai multe teme recurente:

- Educația antreprenorială înseamnă mai mult decât pregătire privind modul în care se conduce o întreprindere. Ea se referă la modalitatea de dezvoltare a atitudinilor, a competențelor și a cunoștințelor antreprenoriale care ar trebui, pe scurt, să permită unui elev să „transforme ideile în acțiune”.
- Profesorii nu pot să îi învețe pe alții cum să aibă spirit antreprenorial fără a avea ei înșiși acest spirit.
- Competențele antreprenoriale presupun metode active prin care elevii să fie determinați să dea frâu liber creativității și spiritului de inovație.
- Competența și aptitudinile antreprenoriale pot fi dobândite sau formate doar prin experiențe de învățare practice și reale.
- Competențele antreprenoriale pot fi predate în cadrul tuturor materiilor, precum și ca materie separată.
- Educația antreprenorială ar trebui să se axeze asupra „intraprenorilor” în aceeași măsură ca asupra antreprenorilor, ținând seama de faptul că majoritatea elevilor își va folosi competențele antreprenoriale în cadrul unor întreprinderi sau al unor instituții publice.
- Pentru a asigura forța de tracțiune reală a educației antreprenoriale, este necesar să se obțină rezultate ale învățării care să aibă legă-

tură cu antreprenoriatul; de asemenea, este necesar să se utilizeze metode de evaluare, precum și proceduri de asigurare a calității relevante, la toate nivelurile de învățământ. Acestea ar trebui concepute astfel încât să îi ajute pe profesori să facă progrese în ceea ce privește dobândirea cunoștințelor, competențelor și atitudinilor antreprenoriale.

- Pe lângă instituțiile destinate formării profesorilor, planurile privind educația antreprenorială ar trebui promovate și la nivelul întreprinderilor și al comunității mai largi.
- Profesorii și școlile nu vor putea să își realizeze ambițiile fără cooperare și parteneriate cu colegi, întreprinderi și alte părți interesate.

Care sunt elementele necesare formării profesorilor în spirit antreprenorial?

Pentru a pune în aplicare toate punctele de mai sus, trebuie îndeplinite mai multe condiții necesare.

O bună formare inițială a profesorilor

Viitorii profesori ar trebui să beneficieze de învățarea antreprenorială în cadrul formării inițiale. Studiind într-o instituție care aplică educația antreprenorială în sens larg, viitoarele cadre didactice dezvoltă o gamă de competențe și metode care le permit să aibă ei înșiși un spirit inovator și antreprenorial. Profesorii care devin membri ai acestei profesii cunoscând principiile antreprenoriatului sunt capabili să aprindă „scânteia antreprenorială” și să își inspire elevii chiar de la începutul carierei lor profesionale.

Instituții destinate formării profesorilor cu strategii și viziune antreprenorială

Instituțiile destinate formării profesorilor au o misiune și o viziune clară privind modul în care strategiile antreprenoriale pot servi obiectivelor instituționale. Educația antreprenorială poate fi integrată ca abordare orizontală pe parcursul întregului program de studiu dacă este considerată o competență fundamentală, importantă pentru calificările oricăror profesori, și nu o materie izolată.

Programe de formare a profesorilor în spirit antreprenorial, construite în jurul unor noi metode pedagogice

Pentru a acționa în spirit antreprenorial este necesară învățarea activă. Ar trebui să se aplice metode pedagogice actuale (de exemplu, învățarea activă, pe bază de proiecte, sau învățarea independentă). Acestea pot fi testate în cadrul unor programe specifice, iar bunele practici identificate ar trebui împărtășite în rândul formatorilor de cadre didactice pentru a fi integrate în cele din urmă în lecțiile de zi cu zi. Toți elevii ar trebui să aibă acces la medii de învățare netradiționale (situații reale, din afara sălii de clasă).

Dezvoltare profesională continuă și de calitate

Programele de calitate ridicată pentru dezvoltarea profesională continuă a profesorilor practicanți sunt necesare pentru a susține profesorii antreprenoriali și pentru a asigura posibilitatea ca aceia care nu au avut ocazia de a beneficia de educație antreprenorială pe parcursul formării inițiale să se informeze în legătură cu noutățile din domeniu.

O școală care prețuiește spiritul antreprenorial și sprijin adecvat din partea unor directori de școală eficienți

O școală antreprenorială are o viziune privind nevoile sale viitoare și o imagine clară asupra modului în care educația antreprenorială se încadrează în programa de învățământ și în planul de dezvoltare mai ample. Dezvoltarea spiritului antreprenorial în cadrul formării inițiale a profesorilor nu va avea un impact semnificativ dacă profesorii își derulează ulterior activitatea în școli care nu îmbrățișează conceptul de educație antreprenorială. Profesorii antreprenoriali beneficiază de sprijin adecvat din partea unor directori de școală eficienți.

Parteneri în cadrul comunității

Sistemele de sprijin joacă un rol vital pentru progres. Școlile și instituțiile destinate formării profesorilor ar trebui să stabilească legături și structuri de cooperare cu întreprinderile și organizațiile comunitare pentru a susține programa de învățământ în domeniul antreprenoriatului.

Rețele de predare în spirit antreprenorial

Pentru a asigura o calitate permanentă, profesorii implicați în predarea și învățarea antreprenorială ar trebui să creeze o rețea, să se întâlnească cu regularitate și să facă schimb de experiență, know-how și materiale.

Toate aceste componente sunt interconectate. Pentru a ca ele să aibă caracter durabil și de lungă durată sunt necesare acțiuni în toate domeniile. Capacitatea de conducere, viziunea și stimulentele sunt esențiale la orice nivel.

Deși aceste principii sunt comune, ele trebuie însușite de fiecare instituție și adaptate propriului context. Guvernele, instituțiile, școlile și părțile interesate din Europa se află în stadii diferite de dezvoltare în ceea ce privește introducerea unor metode de predare și învățare în spirit antreprenorial. Unele țări au lansat deja de mulți ani o strategie amplă privind educația antreprenorială la toate nivelurile de învățământ, în timp ce altele se află într-un stadiu incipient, în care principiile antreprenoriale lipsesc în mare măsură în cadrul procesului de predare și învățare, iar susținerea acțiunilor la nivel instituțional este insuficientă. Acest lucru înseamnă că pentru toate aspectele menționate mai sus trebuie elaborate soluții adaptate fiecărui context în parte.

Domeniul de aplicare al soluțiilor poate fi, de asemenea, diferit. Dacă într-o țară sunt posibile soluții la nivel național, în alte țări acțiunile de mică anvergură din cadrul unei școli-pilot pot să constituie deja un important pas înainte.

Setul de exemple încurajatoare cuprins în prezentul ghid demonstrează că nu există proiect sau acțiune prea mărunță. Multe exemple remarcabile au pornit de la acțiuni minore și au crescut după ce s-au dovedit a fi un succes.

Prin urmare, prezentul ghid ar trebui interpretat drept o invitație la asumarea de riscuri, la adoptarea unei atitudini creative și inovatoare, la dezvoltarea ideilor și la acțiune; cu alte cuvinte:

Să avem spirit antreprenorial!

Exemple de practici în formarea inițială a profesorilor

Formarea inițială a profesorilor – mesaje esențiale desprinse din exemple concrete

Pentru a îndeplini obiectivul de a include în mod durabil educația antreprenorială în formarea inițială a profesorilor, Europa are nevoie de...

Instituții de formare a profesorilor care să aibă viziune și strategie antreprenorială

- Instituția destinată educației antreprenoriale a profesorilor dispune de un concept educațional clar, urmărind **să ofere viitoarelor cadre didactice capacitatea de a preda pentru lumea de mâine**. Acest concept este integrat în întreaga programă de învățământ.
- Spiritul antreprenorial este integrat în **cultura și misiunea colegiului**.
- O instituție destinată educației antreprenoriale a profesorilor are o viziune privind nevoile sale viitoare și o **imagine clară asupra modului în care educația privind antreprenoriatul se încadrează în programa de învățământ și într-un plan mai amplu de dezvoltare**.
- O instituție cu spirit antreprenorial urmărește **să găsească oamenii potriviți**, să îi recruteze și să le ofere **spațiul în care să își dezvolte ideile**.
- O instituție destinată formării profesorilor în spirit antreprenorial promovează o solidă **componentă practică a învățării**, susținută de o bază teoretică solidă.
- Formarea privind antreprenoriatul este integrată ca **abordare orizontală și ca materie transversală** pe parcursul întregului program de studiu. În loc să fie considerată o materie izolată, ea este percepută drept competență și aptitudine esențiale pentru calificarea oricărui profesor.
- Participarea la cursurile și activitățile privind antreprenoriatul reprezintă **o cerință a programei de învățământ**, nu o activitate la alegere.
- Există o preocupare constantă pentru adaptarea cursurilor și a materiilor predate la **nevoile pieții muncii**.
- Instituțiile antreprenoriale **permit experimentarea**. Noilor metode didactice și proiectelor inovatoare li se oferă spațiu și sprijin pentru a obține rezultate pozitive. Formatorilor li se permite să manifeste o atitudine deschisă față de experimente, cu recunoașterea faptului că uneori eșecul este posibil.
- O instituție destinată educației antreprenoriale a profesorilor dispune de o **rețea puternică**.
- **Sprijinul de sus în jos** din partea conducerii este esențial.

Formatori de cadre didactice cu spirit antreprenorial

- Formatorii de cadre didactice trebuie să dezvolte la rândul lor o abordare antreprenorială față de predare și învățare. Ei trebuie să creeze **un mediu care să permită inovarea în domeniul formării profesorilor** și al practicii didactice.
- Parcurgând calea către dobândirea spiritului antreprenorial, formatorii de cadre didactice trebuie uneori să depășească concepțiile negative față de noțiunea de „antreprenorat”. Adoptarea conceptului de **antreprenorat social, care „aduce profit”, și nu care „confiscă profitul”,** se integrează bine în cadrul idealurilor comune despre predare și poate să contribuie la contracararea părerilor preconcepute.
- Pentru predarea în spirit antreprenorial, formatorii de cadre didactice beneficiază de existența unor **rezultate ale învățării concrete și definite în mod tangibil**.
- În ceea ce privește pedagogia predării antreprenoriatului, formatorii de cadre didactice beneficiază de **metode de evaluare** cu asigurarea calității.
- Formatorii de cadre didactice cu spirit antreprenorial dispun de **rețele pentru diseminarea practicilor**, atât a celor bune, cât și a celor rele. De asemenea, își folosesc rețelele pentru a informa guvernul și a-și **reprezenta interesele de jos în sus**.
- Formatorii de cadre didactice cu spirit antreprenorial susțin **elaborarea unor materiale practice și concrete** care să contribuie la punerea în practică a educației privind antreprenoriatul.
- Formatorii de cadre didactice cu spirit antreprenorial **culeg feedback de la elevi în mod sistematic**, deoarece știu că entuziasmul cursantului este un important factor de stimulare a valorificării educației antreprenoriale.

Programe și metode de formare a profesorilor în spirit antreprenorial destinate studenților

- Programele de formare a profesorilor în spirit antreprenorial motivează viitoarele cadre didactice să își **dezvolte propriile cunoștințe, competențe și atitudini antreprenoriale**.
- Programele de formare a profesorilor în spirit antreprenorial ajută viitoarele cadre didactice să își definească propria **misiune în domeniul predării și să își dezvolte**

propriul „portofoliu”: Ce doresc eu să realizez ca formator? Ce metode, experiențe și resurse am de oferit?

- Sunt sprijinite învățarea activă, experiențele practice și învățarea bazată pe activități practice.** Viitoarele cadre didactice beneficiază de oportunități diverse pentru a-și defini propriile obiective, a-și planifica metodele de învățare și a acționa.
- Viitoarele cadre didactice au ocazia **de a discuta, de a reflecta și de a-și evalua propriile procedee de învățare** – din perspectiva metodelor și a cunoștințelor: Cum învățăm ceea ce învățăm?
- Relevanța educației privind antreprenoriatul **are la bază un model teoretic** care facilitează înțelegerea și punerea în aplicare.
- Programele și metodele de formare a profesorilor în spirit antreprenorial vin în sprijinul înțelegerii **rolului profesorului ca susținător și coordonator** care nu doar oferă elevilor răspunsuri, ci și, uneori, îi lasă pe aceștia să le găsească singuri.
- Metodele antreprenoriale permit **timp de reflecție**, de exemplu prin ținerea unor jur-nale cu reflecții proprii și prin inițierea unor dezbateri în timpul și ulterior proceselor de învățare. Activitatea de reflecție ar trebui să se axeze atât pe procesul de învățare, cât și pe soluțiile găsite.

Parteneriate între sectorul învățământului, comunitatea de afaceri și industria bazată pe creație

- În cadrul formării profesorilor, educația privind antreprenoriatul beneficiază de **legături între instituțiile de învățământ și comunitatea de afaceri**. Reprezentanții sectorului afacerilor pot să susțină predarea și învățarea în spirit antreprenorial în multe moduri: ca experți, susținători, mentori sau prieteni cu spirit critic.
- Instituțiile de învățământ pot să învețe de la domeniul artelor cum să încurajeze și să evalueze un proces creativ – **cum să ai idei și să le transformi în acțiune**.
- Parteneriatele cu școlile sunt benefice testării în practică și asigurării calității ideilor inovatoare, proiectelor și materialelor. În plus, această abordare contribuie la răspândirea și „vânzarea” ideii de educație antreprenorială în rândul factorilor multiplicatori.

Abordări antreprenoriale în formarea profesorilor

Universitatea din Jyväskylä a introdus în mod obligatoriu educația antreprenorială în cadrul mai multor module de formare a profesorilor:

Elementele de bază ale antreprenoriatului și know-how-ului în domeniul afacerilor

- Cursul introductiv privind educația antreprenorială „Cetățenie participativă și antreprenoriat”

Viitoarele cadre didactice învață despre conceptele și elementele fundamentale ale educației antreprenoriale, literaturii antreprenoriale, precum și despre

planificarea și derularea unui proiect într-o școală sau o ONG locală. Două exemple de proiecte din școli la care au participat viitoare cadre didactice sunt:

- *Parlamentul Copiilor*: o modalitate eficientă de a aplica programa de învățământ transversală în școală și de a dezvolta atitudinea antreprenorială a copiilor față de viață. Are rolul unui canal care permite elevilor să participe și să aibă o influență.
- *Împotriva sistemului*: susținerea cetățeniei active. Proiectul și-a propus să ajute elevii de liceu să își facă auzită vocea în legătură cu o chestiune politică de actualitate. În acest caz, elevii au pus în scenă un spectacol. Viitoarele cadre

Tipul activității: instituții de formare a profesorilor în spirit antreprenorial

Țara de aplicare: Finlanda

Instituția care aplică activitatea: Universitatea din Jyväskylä

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.jyu.fi>

Persoana de contact principală: Sonja Virtanen

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: sonja.virtanen@jyu.fi

Telefon: +358 40 8053378

Numărul de telefon al instituției: +358 142 601 211

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoarele cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: profesori de școală primară

(clasele I-a VI-a în Finlanda)

didactice aveau rolul de a se ocupa de organizare și autorizării și de a oferi sprijin pe parcursul procesului.

- ▶ Antreprenoriat în educația tehnologică și educația fizică
 - ▶ Antreprenoriat în educația tehnologică: un exemplu este trupa Bird-house (cuib). Aceasta s-a axat pe capacitatea de a transforma idei în acțiune, pe învățare interactivă, creativitate, soluționarea problemelor.
 - ▶ Educația antreprenorială în educația fizică: un exemplu în acest sens constă într-o competiție sportivă între facultăți care s-a bucurat de cooperarea întreprinderilor locale.
- ▶ Cursul avansat privind „Organizațiile capabile de învățare și educația antreprenorială”. Interesul elevilor nu se mai axează pe comunitatea pedagogică, ci pe întreprinderi, pe care le consideră organizații de învățare.
 - ▶ Grupul petrece o perioadă de timp prestabilită în cadrul unei întreprinderi, observând, discutând cu personalul și, în măsura în care este posibil, participând la activitățile întreprinderii pentru a aduna materiale didactice utile.
 - ▶ Misiunea elevilor cuprinde analize și recomandări pentru dezvoltarea unui sistem de învățare în întreprinderea respectivă.
- ▶ În anul școlar 2013-2014 va fi inițiat Programul Internațional de Masterat în Educație, iar unul dintre cursurile obligatorii va fi „Inovații educaționale și antreprenoriat”.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Integrarea educației antreprenoriale în misiunea și în programa de învățământ a instituției

Impactul activității

- ▶ Nu a fost efectuată nicio cercetare oficială privind impactul proiectului, însă feedbackul elevilor a fost foarte pozitiv, aceștia precizând că sunt mai conștienți de importanța educației antreprenoriale.

FIP

INSTITUȚIE ANTREPRENORIALĂ

ACTIVITĂȚI SPECIFICE PROIECTELOR

INTEGRAT

FINLANDA

Linkuri sau resurse utile:

O prezentare a colegiului realizată de Sonja Virtanen este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/sonja_virtanen_en.pdf

Pe site-ul internet al universității există informații generale privind activitățile, precum și unele prezentări în PowerPoint ale proiectelor create în ultimii doi ani (doar în limba finlandeză deocamdată): <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/opiskelu/yrittajyyys>

„Statuile mișcătoare” – arta în formarea profesorilor

Colegiul Național de Arte și Design din Dublin oferă o gamă de programe de formare a profesorilor. La nivel universitar, studenții pot să dea un examen pentru obținerea unei duble specializări, fie în arte frumoase și educație, fie în design și educație. La nivel postuniversitar, Facultatea de Pedagogie oferă o gamă de masterate, doctorate, diplome de specializare și absolvire în educația în domeniul artelor.

Artele și designul oferă un model excelent pentru învățarea antreprenorială. Modul în care un artist și un designer abordează o anumită problemă și se orientează către găsirea unor soluții reprezintă o aptitudine esențială pe care toți cursanții trebuie să o dobândească. Colegiile de artă integrează gândirea critică și implicarea în tot ceea ce fac, acestea reprezentând competențe esențiale pentru

succesul antreprenorial. Există nenumărate modalități prin care educația și învățarea antreprenorială pot fi îmbunătățite prin colaborare cu artele și designul. Un exemplu specific de la CNAD este „practica colaborării în formarea inițială a profesorilor”.

Toți cei care parcurg programe de formare a profesorilor sunt expuși practicii colaborării. Unul dintre programe a implicat crearea unor „statui mișcătoare”, ceea ce a permis elevilor să intre în contact cu istoria irlandeză, natura și puterea artei dramatice și valoarea cuvântului rostit. La Muzeul Național al Irlandei a fost pus în scenă un spectacol cu păpuși gigantice inspirate de statuile de pe strada O’Connell din Dublin și de poveștile acestora. Totul se referă în mod explicit la colaborare – pe plan intern, între elevi și profesori, și pe plan extern, cu școli, instituții culturale și grupuri comunitare.

Tipul activității: instituții de formare a profesorilor în spirit antreprenorial

Țara de aplicare: Irlanda

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Național de Arte și Design

(CNAD), Dublin

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.ncad.ie>

Persoana de contact principală: Gary Granville

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: granvilleg@ncad.ie

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: formarea inițială a profesorilor și elevi din școlile din Dublin

Nivelul de școlarizare avut în vedere: toate nivelurile

Condiții prealabile ale succesului

Un mediu care permite inovarea în domeniul formării profesorilor și practicii didactice

Irlanda a anunțat de curând inițierea unei acțiuni de analiză a formării profesorilor, oferind CNAD ocazia de a redefini conceptul de formare a profesorilor. Cu toate acestea, conceptul de obținere a profitului (în loc de preluare a profitului) se integrează mai bine cu noțiunile de antreprenoriat social și contribuție folosite de CNAD.

De asemenea, există o reformă mai vastă a programei de învățământ, întreprinsă de către Consiliul Național pentru Programe de Învățământ și Evaluare, reformă care se află în prezent într-un stadiu avansat. Aceasta evidențiază nevoia integrării unor „competențe esențiale” în educația tinerilor, precum și a unui scurt curs dedicat privind întreprinderile.

În cadrul CNAD are loc, de asemenea, o schimbare substanțială, fiind instituită de curând o alianță strategică cu Colegiul Universitar din Dublin. Se trece de la diplome la un sistem trei plus doi pentru a permite o implicare mai intensă în contextul lumii reale la nivel universitar și postuniversitar. În mod ideal, cercetarea la nivel postuniversitar va avea un impact mai puternic și mai direct asupra studenților.

Impactul activității

Practica de colaborare în domeniul formării profesorilor prezintă mai multe beneficii:

- ▶ dezvoltarea muncii în echipă, a competențelor de colaborare și negociere;
- ▶ crearea încrederii reciproce, întemeiată pe baza unei evaluări care constă în acordarea unei singure note întregii echipe – toții elevii sunt admiși sau respinși împreună.

Acestea se încadrează în setul mai larg de „competențe fundamentale” evidențiat de curând de Consiliul Național pentru Programe de Învățământ și Evaluare: prelucrarea informațiilor, comunicare, eficiență personală, colaborare și gândire critică.

Planuri pentru dezvoltarea acestei practici

Facultatea de Pedagogie a CNAD intenționează să dezvolte pilonul activității sale ce constă în întreprinderea corelată cu comunitatea, prin introducerea unui nou masterat în Practica Artistică Angajată Social, care va include o calificare pentru predarea în sectorul învățământului complementar.

FIP

INSTITUȚIE ANTREPRENORIALĂ

ARTE ȘI DESIGN

COLABORARE

IRLANDA

Linkuri sau resurse utile:

Serie de fotografii ale statuiilor mișcătoare: <http://www.flickr.com/photos/ncadeducation/sets/72157627803126142>

Arta predării cu atitudine

Colegiul Educațional Group T Leuven are aproximativ 1 000 de studenți și 85 de cadre didactice. Declarația de principii a colegiului este următoarea: „Predarea esenței prin experimentarea existenței”. Scopul său constă în dezvoltarea persoanei în ansamblul ei, iar accentul este pus pe cei „3 I”:

- ▶ **Învățare:** dezvoltarea capacităților studenților în jurul celor 4 piloni educaționali ai UNESCO: a învăța să fii, a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să conviețuiești.
- ▶ **Inginerie:** profesorilor li se permite să creeze medii de învățare puternice, dând dovadă de inventivitate și creativitate pe parcursul acestui proces.
- ▶ **Inițiativă antreprenorială:** rezolvarea problemelor prin capacitate de conducere, spirit inovator și curaj.

În general, colegiul își propune să creeze profesori cu spirit antreprenorial, creativi și flexibili, în clasă, la școală și în societate. Acești profesori folosesc o gamă

variata de metode pedagogice inovatoare pentru a crea mentalitatea antreprenorială, printre care se numără următoarele: învățare pe baza competențelor și talentelor; practică profesională; lucru în echipă în cadrul proiectelor; simțul viziunii și al misiunii; responsabilitatea elevilor pentru propriile procese de învățare; rolul de îndrumător al profesorului; evaluare integrală; reflecție și portofoliu; TIC și mijloacele noi de comunicare în masă; trasee de învățare flexibile; lipsa granițelor mentale sau geografice.

Colegiul Educațional Group T Leuven are mai multe proiecte și inițiative diferite menite să dezvolte practicile de predare antreprenorială și creativă. Două dintre acestea sunt enunțate în cele ce urmează:

- ▶ În primul rând, programul postuniversitar de studii ale dezvoltării (IEC) este organizat în jurul pilonilor educaționali ai UNESCO și se adresează tuturor studenților cu diplomă de licență. Participanții la program sunt studenți din

Tipul activității: instituții de formare a profesorilor în spirit antreprenorial

Țara de aplicare: Belgia

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Educațional Group T Leuven

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <https://my.gropt.be>

Contact: Thu Dang Kim (Decan Asociat pentru Inovare)

Email: Thu.dang@gropt.be

Numărul de telefon al persoanei de contact: +32 16 30 11 72

Numărul de telefon al instituției: +32 16 30 10 30

Actori suplimentari sau parteneri implicați: Colegiul Educațional Group T Leuven este membru al Rețelei de Proiecte ale școlilor Asociate UNESCO

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: studenții instituțiilor de învățământ superior specializate în educație

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple; în special educație timpurie, învățământ primar, învățământ secundar inferior, învățământ primar și secundar și studii postuniversitare de mentorat și dezvoltare (IEC)

Întreaga lume, inclusiv din Camerun, China, Egipt, Etiopia, Ghana, Indonezia, Irlanda, Nigeria, Pakistan, Spania, Turcia, Țările de Jos și Regatul Unit. În primul semestru, studenții explorează educația antreprenorială. Scopul este de a institui proiecte educaționale în cele cinci domenii majore ale UNESCO (educație, științele naturii, științe sociale și umaniste, cultură, comunicare și informare). În al doilea semestru se trece la explorarea educației la un nivel mai general.

- ▶ Un al doilea exemplu de bune practici constă în „reflecție și portofoliu”, o adaptare după conceptul de portofoliu al Group T din 1995/1996. Acesta este un curs obligatoriu cu durata de trei ani în urma căruia studenții își dezvoltă portofoliul personal. În primul an, studenții învață să descopere și să reflecteze asupra propriilor talente. În al doilea an efectuează o analiză SWOT personală, iar în al treilea an se concentrează asupra evidențierii competențelor și talentelor personale. În ultimul an realizează evaluarea „EU SUNT” (momentul evaluării integrale), în cadrul căreia trebuie să dovedească unei comisii că sunt profesori capabili, prin intermediul unei cereri și al unui interviu în vederea părăsirii programului.

Condiții prealabile ale succesului

Școala scoate în evidență trei elemente principale care au fost deosebit de importante pentru obținerea succesului:

- ▶ *Definirea unei misiuni și a unei viziuni:* colegiul a stabilit un concept educațional clar pe baza celor „3 I” și a pilonilor UNESCO și a încercat să integreze misiunea în programa de învățământ existentă. Pe parcursul întregului program de studiu, colegiul folosește o abordare orizontală; educația antreprenorială nu este privită ca materie izolată, ci mai degrabă

ca o competență și un talent esențiale pentru calificările oricărui profesor.

- ▶ *Găsirea persoanelor potrivite:* Colegiul Educațional GROUP T Leuven depune toate eforturile pentru a recruta profesori noi potriviți, iar ulterior are încredere că aceștia își vor face bine meseria; aceștia sunt profesioniști care au idei bune atunci când li se oferă posibilitatea de a le dezvolta. Ei sunt creativi, inventivi și dispun de competențe antreprenoriale.
- ▶ *Crearea ocaziei de a experimenta:* Noile metode didactice și proiectele ce reprezintă o provocare au nevoie de spațiu și sprijin pentru a reuși; profesorii trebuie să dobândească atitudini experimentale, iar în acest sens trebuie să existe și o conștientizare a faptului că uneori eșecurile sunt inevitabile.

Impactul activității

- ▶ Colegiul Educațional Group T Leuven a primit feedback foarte pozitiv din partea școlilor în care sunt angajați absolvenții săi. Acestea au subliniat cât de inovatori sunt studenții (de exemplu în ceea ce privește găsirea unor locuri de muncă în țările în curs de dezvoltare). Numărul studenților care au parcurs programul a crescut de cinci ori în 15 ani, iar viitorii profesori sunt în prezent dotați mai bine pentru a-i pregăti pe viitorii elevi pentru schimbare.

FIP

INSTITUȚIE ANTREPRENORIALĂ

ABORDARE LA NIVELUL ÎNTREGII ȘCOLI

INTEGRAT

BELGIA

Linkuri sau resurse utile:

O prezentare a colegiului realizată de Thu Dang este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/thu_dang_en.pdf

„Certificatul de învățare antreprenorială” are patru componente:

- ▶ educație generală (unitate de lucru la nivel de școală, cu dovezi de reflecție);
- ▶ învățare antreprenorială (inițiere în domeniul economiei, profil bazat pe muncă, Erasmus sau Study U.S.A.);
- ▶ antreprenariat social (raportare și reflecție sau implicare în activități de voluntariat); și
- ▶ activități opționale (eseuri sau proiecte scrise).

Studentii participă la mai multe proiecte și reflectează asupra experienței lor din punctul de vedere al cunoașterii și înțelegerii învățării antreprenoriale de către ei, de către elevii lor, sau atât de către ei, cât și de către elevii lor. Activitatea este corelată strâns cu un context teoretic și academic, oferind, în același timp, ocazia de a concentra învățarea și evaluarea asupra unei zone calitative de reflecție.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Integrarea antreprenoriatului în cultura și în misiunea colegiului
- ▶ Abordarea holistică și integrată a antreprenoriatului

Impactul activității

- ▶ Certificatul și formarea vor crește capacitatea de inserție profesională a studenților.
- ▶ Beneficii pe termen mai lung – acest nou eșalon de profesori va preda elevilor competențele antreprenoriale care vor aduce în cele din urmă beneficii pentru economie și pentru societate.

FIP

INSTITUȚIE ANTREPRENORIALĂ

CERTIFICARE

INTEGRAT

IRLANDA DE NORD

Linkuri sau resurse utile:

Prezentarea colegiului realizată de Frank Hennessey este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/frank_hennessey_en.pdf

Declarația de politică a colegiului St Mary's privind educația antreprenorială este disponibilă la: <http://www.stmarys-belfast.ac.uk/downloads/entrepreneurship/Entrepreneurship%20Education%20Policy.pdf>

Repertoriul resurselor antreprenoriale online este disponibil la: <http://www.stmarys-belfast.ac.uk/library/links/documents/EntrepreneurshipLinksByDate.pdf>

„Educația personală și socială” ca materie în programa de învățământ

Institutul Politehnic din Guarda a fost înființat în 1980, iar Facultatea de Pedagogie și-a început activitatea în 1986. Facultatea oferă un curs universitar privind educația de bază în care educația antreprenorială este considerată o materie specifică a educației personale și sociale (45 de ore de teorie/practică și 7,5 ore pentru lucrări practice: 3 ECTS). Prin această materie, institutul aplică învățarea pe bază de proiecte (IBP) ca metodologie pentru dezvoltarea educației antreprenoriale.

Scopul este ca studenții să folosească IBP pentru abordarea problemelor sociale, culturale sau economice:

- ▶ învățând să fie autorii/agenții propriei vieți;

- ▶ dezvoltându-și capacitatea de schimbare (a propriei persoane și a mediului) pentru a identifica oportunitățile și a fi cetățeni activi.

Studenților li se cere să prezinte un proiect care să cuprindă probleme ce prezintă o provocare și necesită reflecție, cercetare, precum și folosirea competențelor de soluționare a problemelor și a competențelor decizionale. Studenții sunt centrul procesului care începe prin analiza problemelor personale/sociale importante ce nu pot fi abordate eficient decât prin cooperare. Profesorii își asumă rolul de facilitatori ai proiectelor concepute de către studenți, în cadrul cărora joacă rolul de autor/agent ca cetățeni și profesioniști în domeniul educației.

Tipul activității: instituții de formare a profesorilor în spirit antreprenorial

Țara de aplicare: Portugalia

Instituția care aplică activitatea: Școala Superioară de Pedagogie,

Comunicare și Sport (GPI), Institutul Politehnic din Guarda

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.ipg.pt>

Persoana de contact principală: Carlos Francisco De Sousa Reis

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: creis@ipg.pt

Telefon: +351 964057023 / +35 271 220 115

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoarele cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: învățământ de bază

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Pentru a promova educația FIP/antreprenorială, trebuie stabilită o legătură între antreprenariat și capacitatea de bază de a se schimba pe sine și de a schimba lumea.
- ▶ Educația antreprenorială trebuie integrată în misiunea instituției. Institutul Politehnic din Guarda promovează o componentă practică puternică, susținută de o bază teoretică solidă și o preocupare constantă pentru adaptarea cursurilor și materiilor predate la nevoile pieței muncii și la noile realități ale lumii de astăzi.

Impactul activității

- ▶ Impactul activității se limitează la persoanele implicate și la situații specifice, însă are o influență asupra dezvoltării autonomiei și dinamismului studenților ca cetățeni și profesioniști.

Planuri pentru dezvoltarea activității

- ▶ Institutul Politehnic Guarda (IPG) preconizează introducerea educației antreprenoriale ca materie mai consistentă în cadrul formării inițiale a profesorilor prin reforma viitoare a programei de învățământ planificată deja pentru anul școlar următor.

FIP

INSTITUȚIE ANTREPRENORIALĂ

ACTIVITĂȚI SPECIFICE PROIECTELOR

INTEGRAT

PORTUGALIA

Programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice și a profesorilor în vederea educației antreprenoriale

Colegiul Universitar Xios este situat în Flandra. El are cinci departamente, două campusuri și aproximativ 3 000 de studenți. Antreprenoriatul este o materie transversală. „Activitatea transversală prin ateliere didactice și munca de echipă” se încadrează în programul pentru examenul de absolvire a învățământului secundar. Abordarea traseului „învățării transversale” este următoarea:

- ▶ În primul rând, „incitarea la învățare” – o bază teoretică pentru educația antreprenorială;
- ▶ În al doilea rând: un atelier didactic (grupuri de câte șase studenți cu specializări diferite);
- ▶ În al treilea rând: formarea transversală.

Programul cuprinde următoarele:

- ▶ În al doilea an este organizat un atelier transversal în cadrul căruia sunt reuniți toți studenții (cu specializări în economie, istorie, educație fizică etc.). Aceștia sunt ulterior împărțiți în grupuri de câte șase studenți cu diferite specializări, punându-se astfel accentul asupra activității interdisciplinare. Apoi, ei elaborează un proiect privind educația pentru dezvoltarea durabilă (EDD – obiectivele mileniului). Rezultatul proiectului este prezentat în zilele de mentorat în fața unui public ce cuprinde participanți din instituțiile de învățământ secundar.
- ▶ În al treilea an, studenții care urmează programul de formare transversală pun în aplicare proiectul pe care l-au elaborat în cadrul unei instituții de învățământ secundar, transformând noțiuni abstracte în elemente practice.

Tipul activității: programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice în vederea educației antreprenoriale

Țara de aplicare: Belgia

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Universitar Xios din Belgia

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.xios.be>

Persoana de contact principală: Michel Janssens

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

michel.janssens@xios.be

Telefon: +32 49 726 9666

Numărul de telefon al instituției +32 11 370 781

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoarele cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: învățământ secundar

- ▶ Activitatea promovează în continuare pregătirea profesorilor pentru educația antreprenorială prin vizitarea organizațiilor implicate în dezvoltarea durabilă. Invitând persoane implicate în EDD, se creează triumghiul cunoașterii: școală-muncă-colegiu.

Activitatea poate fi considerată o „bună practică” deoarece este interdisciplinară, creativă și are caracter obligatoriu. Se obține un produs care pune în practică ciclul învățării și permite interacțiunea cu organizațiile implicate în EDD și instituțiile de învățământ secundar.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Competențele formatorilor de cadre didactice: personalul didactic trebuie să dețină competențe în EDD (obiectivele mileniului).
- ▶ O declarație de principii și o viziune clare, acestea trebuind să fie adoptate și aplicate de către toți profesorii.

Impactul activității

- ▶ *Pentru profesori:*
 - (i) Profesorii implicați în proiect dobândesc know-how și gândire sistemică.
 - (ii) Profesorii care nu sunt implicați direct (dar care sunt profesori în departamentul de formare a cadrelor didactice) devin conștienți de faptul că învățarea transversală (ce se referă la competențele necesare pentru capacitatea de inserție profesională) este importantă pentru programa de învățământ și devin motivați să facă parte din această „comunitate”.
- ▶ *Pentru studenți:* aceștia învață unii de la alții, devin conștienți de faptul că trebuie să învețe la un nivel transversal al programei de învățământ, dobândesc o bună pregătire pentru un loc de muncă viitor (în cadrul căruia vor trebui să practice gândirea sistemică) și învață să lucreze împreună.
- ▶ *Pentru practicieni:* permite observarea unor bune practici în cadrul învățării transversale.

FIP

PREGĂTIREA VIITOARELOR
CADRE DIDACTICE

DEZVOLTARE DURABILĂ

TRANSVERSAL

BELGIA

Programul de mentorat din cadrul universității

Viitoarele cadre didactice participă la un curs de formare (cu durata de 2-3 săptămâni) pe parcursul anului școlar. Acestea merg în școli și cooperează cu profesorii la locul de muncă. Acest lucru face parte din cerința programei de învățământ.

- ▶ Programul constă în învățare derulată în școli, raportul activităților, susținerea profesorilor la locul de muncă pentru a contribui la îmbunătățirea/soluționarea problemelor în școala respectivă, contactarea întreprinderilor în vederea cooperării în cadrul unui proiect școlar.

Activitatea promovează pregătirea profesorilor pentru educația antreprenorială prin:

- ▶ cooperarea cu profesorii din școli și directorii de școli;
- ▶ cunoașterea problemelor reale din școli și dobândirea unor cunoștințe practice;
- ▶ crearea unor portofolii inovatoare.

Tipul activității: programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice în vederea educației antreprenoriale

Țara de aplicare: Grecia

Instituția care aplică activitatea: Universitatea din Ioannina,
Departamentul de Educație Timpurie

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.uoi.gr/oldsite/main.html>

Persoana de contact principală: Polyxeni (Jenny) PANGE

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: pagge@cc.uoi.gr;
jennypagge@yahoo.gr

Telefon: +30 6936131810

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoarele cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple

Pentru a avansa în acest domeniu, este necesar:

- ▶ să se evalueze rezultatele formării tuturor profesorilor, în funcție de impactul pe care aceștia îl au în cadrul comunității lor;
- ▶ să se folosească modelul de învățare „cei mai apropiați vecini” într-un context interactiv în care elevii își aleg grupele și au permisiunea de a trece la o altă grupă atunci când consideră că a lor este „plictisitoare”;
- ▶ să se ofere premii pentru cele mai bune practici.

Impactul activității

- ▶ Analizarea activităților școlare zilnice pentru identificarea beneficiilor educaționale
- ▶ Dobândirea unor cunoștințe practice de către elevi
- ▶ Colaborarea elevilor cu profesorii din școli și directorii de școli (părți interesate)

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ O bună cunoaștere teoretică a materiei
- ▶ Bune competențe de cooperare
- ▶ Folosirea adecvată a mijloacelor TIC

FIP

PREGĂTIREA VIITOARELOR
CADRE DIDACTICE

SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR

COLABORARE

GRECIA

Linkuri sau resurse utile:

În limba greacă: http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/e27_11_03/sin_ath/th_en_viii/ntoliopoyloy.htm

În limba engleză: <http://ecr.sagepub.com/content/3/3/299.short?rss=1&ssource=mfc&patientinform-links=yes&legid=specr;3/3/299>

Proiectul regional de învățare antreprenorială cu accent deosebit asupra formării profesorilor anterior angajați și la locul de muncă

În 2008, opt guverne din regiune au căzut de acord asupra înființării **Centrului de Învățare Antreprenorială pentru Europa de Sud-Est (SEECEL)**, țara-gazdă fiind Republica Croația. Obiectivul SEECEL este de a partaja indicatori pentru promovarea unor economii mai dezvoltate ale învățării.

Acest proiect specific este un model transnațional pentru formarea profesorilor, cu rezultate clar definite ale învățării pentru elevi și profesori. Proiectul a beneficiat de sprijin financiar din partea Comisiei Europene și a guvernului croat.

Procesul-pilot s-a derulat printr-un curs obligatoriu și un curs opțional în 32 de școli ISCED 2 și 16 instituții de învățământ superior (IIS) din cele 8 țări participante.

Acțiunile întreprinse până în această fază au cuprins elaborarea următoarelor:

- ▶ o viziune și o strategie pentru o școală antreprenorială;
- ▶ obiective pentru personalul de conducere (directori de școli) conform strategiei;

Tipul activității: programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice, a profesorilor și a directorilor de școală în vederea educației antreprenoriale

Țara de aplicare: la nivel internațional

Instituția care aplică activitatea: SEECEL (Centrul de Învățare Antreprenorială pentru Europa de Sud-Est)

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.seecel.hr>

Persoana de contact principală: Maja Ljubić

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: maja.ljubic@seecel.hr

Telefon: +385 (0) 1 30 40 260

Actori suplimentari sau parteneri implicați: statele membre SEECEL (Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Kosovo (*), fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru, Serbia și Turcia)

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice, profesori și directori de școală

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple

(*) Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția 1244 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite și cu Avizul Curții Internaționale de Justiție privind Declarația de independență a Republicii Kosovo.

- ▶ obiective pentru profesori conform strategiei;
- ▶ rezultate clar definite ale învățării pentru elevi;
- ▶ resurse organizate conform strategiei;
- ▶ un plan de formare a profesorilor, a altor membri ai personalului și a „profesorilor din cadrul rețelei” în domeniul învățării antreprenoriale;
- ▶ sprijin acordat școlii antreprenoriale de comunitatea locală, întreprinderile locale și alte părți interesate;
- ▶ o mentalitate comună privind școala antreprenorială și o activitate permanentă de dezvoltare a culturii sale;
- ▶ o strategie de schimb de cunoștințe în vederea îndeplinirii rolului de far călăuzitor pentru alte școli.

Condiții prealabile ale succesului

Pentru a fi o școală-pilot în cadrul acestui proiect a fost necesară îndeplinirea unui set de criterii [de exemplu, posibilitatea de acces cu mijloacele de transport în comun; existența, în școală, a cel puțin două clase pe grupă de vârstă școlară; existența echipamentelor TI, majoritatea cadrelor didactice și a membrilor conducerii școlii trebuind să folosească echipamente TI în cadrul activității profesionale; site-ul internet al școlii trebuie să fie funcțional; preexistența unei abordări sistematice a cooperării între școală și părinți și între școală și autoritățile locale; personalul școlii trebuie să aibă o atitudine pozitivă față de învățarea antreprenorială; cadrele didactice trebuie să fie

familiarizate cu metodele didactice moderne; membrul (membrii) echipei de conducere a școlii trebuie să poată comunica în limba engleză; existența unei echipe de conducere a școlii cu experiență în punerea în practică a proiectelor și implicațiile bugetare ale acestora; cadrele didactice și conducerea școlii trebuie să fie familiarizate cu autoevaluarea și evaluarea externă]. Alte condiții prealabile includ implicarea altor țări (dimensiune transnațională) și sprijin din partea guvernelor naționale și a UE.

Impactul activității

- ▶ Elevii, profesorii și conducerea școlii au obținut beneficii în urma participării la proiect.
- ▶ Prin partajarea indicatorilor, diferite țări învăță unele de la altele, dezvoltând, astfel, economii mai bune ale învățării.
- ▶ Printr-o aplicare exhaustivă, este dezvoltat și testat instrumentul folosit pentru măsurarea impactului activităților de învățare antreprenorială asupra competenței antreprenoriale a profesorilor și conducerii școlii.

Evoluții ulterioare

Abordarea strategică a formării profesorilor prealabil angajării și la locul de muncă va fi elaborată pe baza experiențelor și realizărilor anterioare. Se va pune în mod deosebit accentul pe procesul de mentorat și includerea instituțiilor naționale responsabile de formarea profesorilor.

Linkuri și resurse utile:

Mai multe informații sunt disponibile la:

<http://www.seecel.hr>

<http://www.seecel.hr/default.aspx?id=14>

<http://www.seecel.hr/UserDocsImages/Documents/Documents>

FIP

PREGĂTIREA VIITOARELOR
CADRE DIDACTICE

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII

INTEGRAT

INTERNAȚIONAL

Programul de formare profesională a cadrelor didactice

HAMK este cea mai mare instituție destinată formării profesorilor din Finlanda. A fost înființată în 1959 și s-a alăturat Universității de Științe Aplicate HAMK în 1996. Ea oferă calificări pedagogice formale profesorilor care lucrează ca formatori în instituții de învățământ superior, colegii profesionale, instituții orientate către educarea și formarea adulților, în organizații din sectorul public, managementul resurselor umane, precum și în domeniul afacerilor și în industrie.

Profesioniștii acceptați în cadrul acestui program deosebit de competitiv de formare a profesorilor trebuie să aibă cel puțin o diplomă de licență sau cea mai înaltă calificare în profesia lor, precum și cel puțin trei ani de experiență relevantă. Dintre viitoarele cadre didactice, majoritatea au și un loc de muncă

în paralel cu participarea la programul de formare a profesorilor, iar 30 % dintre ele nu au experiență în predare.

Programul de formare profesională a profesorilor își propune să ofere viitoarelor cadre didactice:

- ▶ cunoștințe și competențe pentru îndrumarea și facilitarea procesului de învățare a studenților din diferite medii;
- ▶ capacitatea de a-și dezvolta propriile competențe de predare prin actualizarea know-how-ului profesional și recunoașterea viitoarelor tendințe și evoluții din sectorul ocupării forței de muncă.

Tipul activității: programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice în vederea educației antreprenoriale

Țara de aplicare: Finlanda

Instituția care aplică activitatea: Unitatea de Formare Profesională a Cadrelor Didactice HAMK

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English

Persoana de contact principală: Heikki Hannula

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: heikki.hannula@hamk.fi

Telefon: +358 3 6463377

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice în domenii precum tehnologie, inginerie și științe sociale

Nivelul de școlarizare avut în vedere: învățământ secundar, superior și complementar

Programul de formare profesională a profesorilor cuprinde următoarele module:

- ▶ teorie pedagogică fundamentală și formare profesională;
- ▶ pedagogie vocațională;
- ▶ formare la locul de muncă în cadrul organizațiilor de care aparțin viitoarele cadre didactice, în marea lor majoritate instituții de învățământ;
- ▶ lucrare de diplomă.

Din 2006 există și un curs opțional de educație antreprenorială: *Elementele de bază ale antreprenoriatului* (3 credite de studii).

Programul de formare profesională a profesorilor s-a bucurat de foarte mult succes, obținând un număr ridicat de cereri și fiind capabil să accepte doar 33 % dintre candidați.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Integrarea educației antreprenoriale în misiunea și în programa instituției
- ▶ Includerea obiectivelor antreprenoriale în criteriile de evaluare a învățării

Impactul activității

Încă din 2012, educația antreprenorială a fost integrată în obiectivele a patru cursuri:

- ▶ *Societate, viață profesională și educație* (4 credite de studii): Viitoarele cadre didactice dobândesc competența de a identifica sensul educației antreprenoriale în cadrul formării la locul de muncă.
- ▶ *Îndrumarea învățării* (7 credite de studii): Viitoarele cadre didactice sunt capabile să promoveze antreprenoriatul în diferite medii de învățare.
- ▶ *Rețele de educație* (3 credite de studii): Viitoarele cadre didactice sunt capabile să dezvolte cooperarea între diferite rețele de **întreprinderi** și alte părți interesate.
- ▶ *Formarea profesorilor* (15 credite de studii): Viitoarele cadre didactice au competența de a-și dezvolta capacitatea de predare și know-how-ul într-o manieră orientată către rezultate și **antreprenorială**.

FIP

PREGĂTIREA VIITOARELOR
CADRE DIDACTICE

CERTIFICARE

INTEGRAT

FINLANDA

Linkuri sau resurse utile:

O prezentare a colegiului realizată de Heikki Hannula este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/heikki_hannula_en.pdf

Pe site-ul internet al universității există informații generale despre program: http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/In_English/Education/professional_teacher_education

Absolvenții care contribuie la formarea profesorilor

Swansea Metropolitan University a adoptat un număr de metode inovatoare de pregătire a viitoarelor cadre didactice pentru realitatea din sala de clasă și de sprijinire a acestora în vederea dezvoltării aptitudinilor antreprenoriale. De exemplu, universitatea implică foști studenți și absolvenți în elaborarea măsurilor și a programului actual. De asemenea, foștii studenți pot să contribuie la activitățile efective de predare în clasă și la evaluarea noilor cadre didactice. Această practică este cunoscută sub denumirea de „model conceptual de examinare continuă” și permite foștilor studenți să contribuie la practica educațională actuală.

Aceste inițiative s-au dezvoltat din cadrul universității: inițial, pentru cursurile de comunicare vizuală ale Departamentului de Arte și Design au fost folosiți

constant foști studenți în vederea evaluării cursurilor de specialitate. Programele de formare a profesorilor din cadrul facultății de pedagogie au adoptat pur și simplu această abordare. În cadrul acesteia, foști studenți care și-au înființat întreprinderi proprii sunt folosiți pentru a facilita și a supraveghea dezvoltarea învățării în rândul profesorilor cursanți. Universitatea a câștigat un premiu pentru acest proiect la conferința Internaționalizarea Educației și Formării Antreprenoriale – Brazilia (2006).

Programul este considerat un exemplu de bună practică deoarece profesorii au ocazia să experimenteze lumea antreprenorului, inclusiv modul în care trebuie să pregătească elevii pentru a lucra cu ei în viitor.

Tipul activității: programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice

Țara de aplicare: Regatul Unit

Instituția care aplică activitatea: Swansea Metropolitan University

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.smu.ac.uk>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Recunoașterea valorii pe care o are experiența și învățarea din exemple preluate din industrie
- ▶ Recunoașterea, de către formatorii de cadre didactice, a valorii foștilor studenți și a oportunităților pe care aceștia le pot oferi în practica educațională curentă
- ▶ În ciuda ușurinței relative cu care formatorii pot să păstreze legătura cu foștii studenți în prezent, este necesară o abordare dedicată, pe termen lung, care să fie gestionată de către o persoană respectată de către studenți și căreia aceștia sunt dispuși să îi ofere sprijin. De asemenea, este pur și simplu nevoie de timp pentru pregătirea și gestionarea cursului.

politan University s-a plasat în mod constant în fruntea clasamentului. Acest lucru contribuie și la credibilitatea generală a universității, „deoarece facem ceea ce spunem că facem”.

- ▶ Funcționează ca mecanism de control al calității pentru practica curentă (comparativ cu practica alternativă sau practica anterioară).
- ▶ A permis foștilor studenți să se implice în practica actuală, ceea ce a determinat creșterea motivației studenților actuali, oferind în același timp dovezi privind modul în care această practică funcționează în lumea reală comparativ cu teoria predată în sala de clasă.
- ▶ Poate schimba aspectele predării cursurilor „din mers”, întrucât cursul poate să includă cele mai noi elemente ale învățării furnizate de foști studenți și absolvenți.

Impactul activității

- ▶ Principalul impact la nivelul universității constă în „caracterul actualizat” al prestației și impactul pe care îl are procesul de învățare relevant din punctul de vedere al satisfacției și feedback-ului din partea studenților. Țara Galilor are una dintre cele mai mari rate pe cap de locuitor în ceea ce privește supraviețuirea firmelor mici înființate de absolvenți, iar Swansea Metro-

Linkuri sau resurse utile:

Penaluna, A. & Penaluna, K. (2006), „Business Paradigms in Einstellung: A Creative industries perspective on enhancing entrepreneurship education”.

Internationalizing Entrepreneurship Education and Training Conference, Sao Paulo, Brazil (Paradigme economice în cadrul atitudinii:

O perspectivă creativă a industriilor asupra consolidării educației antreprenoriale. Conferința Internaționalizarea Educației și Formării Antreprenoriale, Sao Paulo, Brazilia)

(A fost distinsă cu titlul „Cea mai bună lucrare empirică” – Premiul excepțional pentru cercetători seniori)

Penaluna, A. & Penaluna, K. (2008), „Business Paradigms in Einstellung: Harnessing Creative Mindsets for Entrepreneurship Education”, *Journal of Small Business and Entrepreneurship* 21, no 2, pp 231-250 (Paradigme economice în cadrul atitudinii: Mobilizarea mentalităților creative în vederea educației antreprenoriale, Jurnalul Întreprinderilor Mici și Antreprenorilor 21, nr. 2, pp. 231-250).

Disponibil la: <http://www.freepatentsonline.com/article/Journal-Small-Business-Entrepreneurship/204931981.html>

FIP

PREGĂTIREA VIITOARELOR
CADRE DIDACTICE

IMPLICAREA ABSOLVENȚILOR

ÎNVĂȚAREA DIN EXEMPLELE INDUSTRIEI

REGATUL UNIT

Un curs de muzică obligatoriu din perspectivă antreprenorială (abordare pedagogică)

Facultatea de pedagogie din cadrul **Universității din Laponia** a fost înființată în 1979 și este cea mai veche facultate din cadrul universității. Facultatea are aproximativ 700 de studenți pentru nivelul universitar de bază, 80 de studenți pentru nivelul postuniversitar și 60 de angajați. Antreprenoriatul și educația antreprenorială reprezintă un element central al strategiei facultății.

Predarea unui „curs de muzică obligatoriu din perspectivă antreprenorială” se axează atât pe modalitățile antreprenoriale de învățare, cât și pe metode pedagogice favorabile incluziunii. Acest lucru se datorează faptului că, prin elemente specifice întreprinderilor, precum descoperirea și crearea de oportunități, experi-

mentare, reflecție și gestionarea cunoștințelor, fiecare student este capabil să învețe conținuturi diferite folosind propriile puncte forte, obiceiuri și alte premise individuale.

Cursul combină învățarea muzicii cu învățarea gândirii și comportamentului de tip antreprenorial, în special prin luarea unor decizii în legătură cu diferite alternative în muzică. Profesorul este un coordonator care integrează experimentele făcute de viitoarele cadre didactice și cunoștințele vehiculate, punându-le în perspectivă cu obiectivele și conținutul programei de învățământ. În cadrul acestui curs, studenții dobândesc cunoștințe despre fenomenul muzical și despre modul de predare a muzicii. În plus, se pune accent pe anumite atribute și competențe antreprenoriale, de exemplu inițiativă,

Tipul activității: metode didactice și pedagogice antreprenoriale sau inovatoare

Țara de aplicare: Finlanda

Instituția care aplică activitatea: Universitatea din Laponia

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

http://www.ulapland.fi/InEnglish/Units/Faculty_of_Education.iw3

Persoana de contact principală: Lenita Hietanen

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

lenita.hietanen@ulapland.fi

Telefon: +358 (0) 404 844 164

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple

încredere în sine, perseverență, asumare a riscurilor, luarea deciziilor, aptitudini de negociere, tolerarea incertitudinii și capacitatea de a învăța din greșeli.

Iată câteva dintre activitățile întreprinse pentru îndeplinirea acestor scopuri:

- ▶ Profesorul creează situații care să permită studenților să ia decizii în legătură cu conținutul programului de învățare, măsura și momentul în care să îl parcurgă și persoana cu care să îl parcurgă. Astfel, profesorul încurajează studenții să își asume riscuri, să gestioneze incertitudinea și să își coordoneze propriul proces de învățare, fiind astfel responsabili de propriul lor parcurs educațional.
- ▶ Pe parcursul cursului se pune accentul mai ales asupra învățării reciproce, în special luarea deciziilor și soluționarea problemelor prin cooperare, în cadrul unor discuții interactive.
- ▶ Fiecare student ia notițe într-un jurnal de reflecție propriu. Profesorul dă exemple de atribute și competențe antreprenoriale. După fiecare lecție de muzică, studenții evaluează atributele și competențele antreprenoriale pe care le-au considerat cele mai puternice pe parcursul procesului de învățare a muzicii și notează evaluările în jurnal.

Condiții prealabile ale succesului

Profesorul scoate în evidență cele patru elemente principale care sunt deosebit de importante pentru succes:

- ▶ Luarea deciziilor prin colaborare: pe parcursul și ulterior procesului de învățare, profesorul și studenții discută, reflectează și evaluează atât metoda, cât și cunoștințele: Cum învăț ceea ce învăț? Ar trebuie să fie reflectată fiecare fază a procesului de învățare: planificarea, acțiunea și produsul.
- ▶ Învățarea bazată pe activități practice: profesorii creează diferite ocazii pentru a le permite studenților să participe în moduri inovatoare atunci când definesc obiective, în cadrul planificării metodelor de învățare și acțiunilor întreprinse. Prin reflecție, studenții pot să creeze noi cunoștințe pe baza experiențelor proprii și să evalueze atât procesul, cât și produsul învățării.
- ▶ Rolul profesorului este acela de susținător și facilitator: adevărul este că profesorul nu doar oferă răspunsuri studenților, ci îi lasă pe aceștia să le

descopere singuri. Cu toate acestea, profesorul trebuie să ofere sprijin la momentul oportun pentru a asigura o aliniere în rândul studenților diferiți din punct de vedere situațional.

- ▶ Timp de reflecție: profesorul ar trebui să aloce suficient timp atât pentru activitatea de completare a jurnalelor de reflecție, cât și pentru discuțiile de reflecție din cursul proceselor de învățare și ulterioare. Reflecția ar trebui să se axeze asupra modalităților antreprenoriale de învățare și a conținutului muzical al programelor de învățământ.

Impactul activității

Deși nu există încă o evaluare formală, se poate face observația că activitatea promovează pregătirea profesorilor pentru educația antreprenorială, deoarece:

- ▶ Studenții sunt încurajați să își analizeze propria activitate antreprenorială prin experimente și reflecție asupra tuturor fazelor procesului de învățare.
- ▶ Studenții trebuie să acționeze în diferite moduri antreprenoriale atunci când aleg între oportunitățile date sau oportunitățile create în situații de învățare.
- ▶ Studenții pot să observe activitatea și mecanismele antreprenoriale ale profesorului în cadrul mediilor de învățare.
- ▶ Studenții sunt încurajați să aplice propriile experiențe și competențe antreprenoriale în alte discipline și la diferite niveluri de școlarizare.

Planuri de dezvoltare a acestei practici

- ▶ Alocarea unui volum de timp mai mare procesului creativ reciproc al viitoarelor cadre didactice pentru conceperea unor oportunități noi
- ▶ Alocarea unui volum de timp mai mare pentru reflecția critică: justiția socială și egalitatea de șanse sunt componentele unei abordări antreprenoriale favorabile incluziunii

FIP

PREDARE ANTREPRENORIALĂ

MUZICĂ ȘI CREATIVITATE

COLABORARE

FINLANDA

Linkuri sau resurse utile:

În limba finlandeză: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/76736/Lenita_Hietanen.pdf?sequence=1

Consultant în domeniul inovării: Colegiul Universitar din Copenhaga

Activitatea este oferită de către departamentul de formare a profesorilor din cadrul **Colegiului Universitar** din Copenhaga și se adresează viitoarelor cadre didactice din învățământul primar și învățământul secundar inferior. Aceasta abordează toate nivelurile: în primul rând, viitoarele cadre didactice, dar și profesorii practicanți. Programul este oferit tuturor studenților din al treilea an ca program „suplimentar”, fiind popularizat la întâlniri, online și prin broșuri. Începând cu primăvara anului 2013, este oferit ca program intensiv la nivelul UE pentru 24 de viitoare cadre didactice din cinci țări.

Activitatea își propune să încurajeze și să dezvolte o mentalitate antreprenorială în rândul viitoarelor cadre didactice și să le pună la dispoziție un model

al procesului, completat cu tehnici ce pot fi folosite în cadrul viitoarei activități didactice. Modelul se numește FIRE și implică 4 faze specifice, intercorelate.

F – Fapte observate (în cărți + viața reală)

I – Idei inovatoare (generare + selectare)

R – Realitate verificată (prin creare de prototipuri + feedback)

E – Evaluare (a produsului + a procesului și a învățării)

Tipul activității: metode didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială

Țara de aplicare: Danemarca

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Universitar din Copenhaga, Departamentul de Formare a Profesorilor

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://blaagaard-kdas.ucc.dk/english>

Persoana de contact principală: Lilian Rohde

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: LR@ucc.dk

Telefon: +45 4189 7581

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoarele cadre didactice din cadrul colegiului universitar; profesori care parcurg programe de DPC

Nivelul de școlarizare avut în vedere: studenții sunt formați pentru învățământul primar și învățământul secundar inferior

Viitoarele cadre didactice își dezvoltă competențele și în cadrul interacțiunii cu comunitatea locală, intrând în contact cu parteneri reali din afara instituției educaționale și furnizând servicii pentru aceștia.

Activitatea constă într-un program cu durata de două săptămâni, în cadrul căruia viitoarele cadre didactice contactează un profesor în activitate și readuc în discuție o problemă pe care ar dori să o soluționeze. În 2012, li s-a cerut să aducă în discuție probleme din domeniul incluziunii și educației diferențiate. Studenții discută ulterior problema în grupuri și elaborează o soluție inovatoare pe care o prezintă profesorului.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Motivația viitoarelor cadre didactice de a participa
- ▶ Participarea profesorilor care lucrează în învățământul primar sau în învățământul secundar inferior
- ▶ Organizare eficientă, ceea ce înseamnă că un număr relativ limitat de profesori din cadrul colegiului sunt capabili să deruleze activitatea cu un număr mare de participanți
- ▶ Programul a fost elaborat pe o perioadă de 7 ani și cuprinde o versiune scurtă, „de probă”, adresată viitoarelor cadre didactice la începerea studiilor.

Impactul activității

- ▶ Utilizarea profesorilor în rol de clienți este o metodă inovatoare.
- ▶ Abordarea folosită îndeplinește cerințele în materie de rezultate ale învățării în cadrul educației antreprenoriale pentru viitoare cadre didactice,

în special atunci când aceștia planifică o activitate paralelă pentru elevii lor în cadrul activității de practică pedagogică.

- ▶ Activitatea răspunde, de asemenea, necesității ca viitoarele cadre didactice să învețe despre educația antreprenorială atât prin practică, cât și din punct de vedere metodologic și teoretic.
- ▶ Activitatea are o relevanță directă pentru viețile profesionale ale studenților și poate să se transforme în activități care răspund nevoilor utilizatorilor, la nivelul diferitelor profesii.
- ▶ Programul a avut un impact demonstrabil, de exemplu prin înființarea recentă a Centrului de Inovare pentru Formarea Profesorilor, precum și printr-un proiect pentru schimbul de bune practici cu alte colegii daneze.

Planuri de dezvoltare a acestei practici

Formarea profesorilor în domeniul inovării și educației antreprenoriale progresează prin aplicarea unei noi programe de învățământ pentru formarea inițială a profesorilor, cu o componentă obligatorie în cadrul tuturor disciplinelor. Modelele de tipul celui descris vor face parte din instrumentarul pentru studenți.

FIP

PREDARE ANTREPRENORIALĂ

TEHNICI ALE PROCESULUI

PROFESORI ÎN ROL DE CLIENȚI

DANEMARCA

Programul REAL (Antreprenoriat rural prin învățare activă) ca instrument profesional și pedagogic

Colegiul Universitar din Sogn og Fjordane are aproximativ 3 000 de studenți și 300 de angajați. Educația antreprenorială este obligatorie pentru toate viitoarele cadre didactice – din învățământul primar, secundar și profesional – și face parte integrantă din programa de învățământ în domeniul formării. Tuturor studenților li se oferă un program de formare cu durată de cel puțin două zile în domeniul antreprenoriatului și al programului REAL, acesta fiind oferit și sub forma unui curs de formare continuă adresat profesorilor practicanți, cu durată de două sau patru zile.

Programul REAL (Rural Entrepreneurship through Action Learning – Antreprenoriat rural prin învățare activă) a fost elaborat inițial în zonele rurale din SUA, în

anii '80; Colegiul Universitar din Sogn og Fjordane deține drepturile asupra materialului în Europa și oferă cursuri și programe de formare folosind acest material. REAL se bazează pe dovezile care arată că practicile de educație antreprenorială, în cadrul cărora studenții predau și folosesc materialele imediat după ce le învață, determină o rată de retenție de 90 %, comparativ cu doar 5 % în cazul cursurilor. Tehnica de predare REAL **respectă modelul de învățare bazat pe experiențe practice**. Aceasta este fundamentată pe ideea că, în ceea ce privește învățarea:

„Spune-mi, și voi uita; arată-mi, și voi ține minte; implică-mă, și voi înțelege.”

Tipul activității: metode didactice și pedagogice antreprenoriale

Țara de aplicare: Norvegia

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Universitar din Sogn og Fjordane

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.hisf.no/en/home>

Persoana de contact principală: Profesor Ivar A. Offerdal

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: ivar.offerdal@hisf.no

Telefon: +47 57676065 / +47 91300539

Telefon: Facultatea de Formare a Profesorilor și Sport: +4757676000

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: studenții de la Facultatea de Formare a Profesorilor și Sport

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple (învățământ primar, secundar și profesional). REAL este oferit și sub forma unui curs de formare continuă adresat profesorilor practicanți.

Ea are în vedere relația dintre reflecție, dezvoltare, aplicare și experiență. Crucial este faptul că experiența cursantului este „concretă”, fiind vorba despre un eveniment la care acesta participă activ. Ulterior, învățarea este consolidată prin reflecții privind experiența, fiind apoi extinsă pe măsură ce cursantul identifică, dincolo de activitatea de învățare, idei abstracte, teorii și principii. În cele din urmă, cursantul își transferă limbajul și competențele nou dobândite către situații din „lumea reală”.

REAL se orientează către școli atât din mediul rural, cât și din zone mai urbane, acolo unde crearea unei identități locale este considerată deosebit de importantă, fiind un mod de stimulare a elevilor să se întoarcă într-o zi în zona respectivă și să înființeze întreprinderi. Programul se axează pe două domenii vaste: subiecte legate de deprinderi de viață și atitudini și subiecte legate de afaceri. Scopul este de a se concentra mai întâi asupra atitudinilor, din care rezultă ulterior competențele. Rolul acestora este de a dezvolta comunicarea, gândirea critică și creativă, soluționarea problemelor, colaborarea eficientă și identitatea locală. În ceea ce privește partea de afaceri, se promovează acumularea de cunoștințe privind analiza pieței, economia la nivel mai larg, marketingul și vânzările.

REAL se axează asupra parteneriatului cu instituții/organizații externe și beneficiază de sprijin din partea decanilor facultății/președinților colegiului universitar. Aceștia dezvoltă în continuare și testează idei inovatoare prin „școlile-model” care contribuie la elaborarea materialului. Ideile REAL sunt răspândite la nivelul instituției prin formarea colegilor și promovarea ideii de educație antreprenorială. Se pune accentul asupra nevoii de a da dovadă de răbdare.

Condiții prealabile ale succesului

Este important ca profesorii să beneficieze de sprijin din partea școlii în vederea punerii în practică, iar la rândul lor aceștia să dea dovadă de răbdare și, într-o manieră clară:

- ▶ să identifice obiectivele învățării pentru exercițiu;
- ▶ să organizeze timpul și materialele necesare pentru derularea exercițiului;

- ▶ să creeze o procedură, în mare parte pe baza activității la nivel de grup, care să aibă ca rezultat o prezentare;
- ▶ să încorporeze reflecții în legătură cu ceea ce au făcut și au învățat cursanții și modul în care acest lucru este corelat cu obiectivele lor;
- ▶ să îi determine pe cursanți să aibă în vedere aplicarea reală și modul în care se pot crea punți între învățarea la locul de muncă și în viața cotidiană.

Impactul activității

- ▶ Majoritatea comunităților locale și a școlilor din regiunea Sogn og Fjordane predau antreprenoriatul și folosesc materialul.
- ▶ Analiza opiniilor studenților arată că aceștia sunt mulțumiți de experiența REAL.
- ▶ Programul REAL a fost menționat drept bună practică în cadrul unui studiu Nordic din 2004 și al unui proiect diferit derulat în 2012. A fost menționat, de asemenea, în planurile guvernamentale (2004-2006).
- ▶ Un raport din domeniul cercetării întocmit de Kunnskapsparken, Bodø în 2009 a acordat programului REAL un punctaj ridicat, iar din 2007 acesta face parte din formarea profesorilor în Sogn og Fjordane.

Planuri de dezvoltare a acestei practici

Toți profesorii din cadrul departamentului educațional din Sogn og Fjordane vor participa la un atelier cu durată de două zile în cadrul căruia se va discuta aplicarea educației antreprenoriale în noua programă de învățământ. Aceasta va deveni o materie obligatorie în formarea viitoare, sub forma unui curs de antreprenoriat pedagogic pentru care se acordă credite, făcând parte din formarea transversală.

FIP

PREDARE ANTREPRENORIALĂ

ÎNVĂȚARE BAZATĂ
PE EXPERIENȚE PRACTICE

COLABORARE

NORVEGIA

Linkuri sau resurse utile:

O prezentare realizată de Ivar A. Offerdal, profesor asociat, este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/ivar_offerdal_en.pdf

Un program antreprenorial adresat copiilor cu vârste între 3 și 12 ani

Institutul Politehnic din Viana do Castelo (IPVC) a fost înființat în 1980. Misiunea sa este de a asigura o „formare umanistă, culturală, științifică, tehnică și profesională calificată, de a derula cercetările necesare în vederea îndeplinirii misiunii sale și de a coopera cu comunitatea regională Alto-Minho, în special cu sectorul producției și cel antreprenorial”.

Programul antreprenorial „Idei pentru a schimba lumea” adresat copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 12 ani este rezultatul unui parteneriat între Facultatea de Pedagogie a Institutului Politehnic din Viana do Castelo și Centrul

Educațional Alice Nabeiro – Delta. Proiectul împărtășește o definiție mai largă a educației antreprenoriale, văzută ca proces ce permite cursanților să transforme ideile în acțiune și este menit să promoveze competențele antreprenoriale cunoscute sub denumirea de „competențe sociale” atât în rândul copiilor, cât și al viitoarelor cadre didactice.

Programul dispune de materiale și propuneri pentru activitățile adresate copiilor preșcolari (cu vârste între 3 și 5 ani), copiilor din primul ciclu elementar (cu vârste între 6 și 9 ani) și copiilor din al doilea ciclu elementar (cu vârste între 10 și 12 ani).

Tipul activității: metode didactice și pedagogice antreprenoriale

Țara de aplicare: Portugalia

Instituția care aplică activitatea: Institutul Politehnic al Colegiului din Viana do Castelo

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://portal.ipvc.pt/portal/page/portal/ese>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: preșcolar

Copiii elaborează proiecte proprii pe baza propriilor idei, explorând, în același timp, competențele necesare în fiecare dintre următoarele domenii ale cunoașterii:

- ▶ stimularea ideilor;
- ▶ schimb de idei;
- ▶ Ce vreau să fac?;
- ▶ mentalități;
- ▶ capacitatea de a asculta;
- ▶ discuții despre proiect;
- ▶ lucrul împreună cu colaboratorii;
- ▶ identificarea nevoilor;
- ▶ crearea prototipurilor pentru partajarea proiectului;
- ▶ rețea de colaboratori;
- ▶ cicluri de sarcini;
- ▶ conducerea proiectelor.

La cursurile de formare inițială a profesorilor de la Facultatea de Pedagogie a Institutului Politehnic din Viana do Castelo, viitoarele cadre didactice au beneficiat de formare în domeniul educației antreprenoriale, aceasta fiind aplicată în același format ca programul de educație antreprenorială adresat copiilor cu vârste între 3 și 12 ani. Acest lucru înseamnă că formarea în domeniul educației antreprenoriale este menită să încurajeze dezvoltarea competențelor antreprenoriale (cunoștințe, atitudini și valori) chiar și pentru viitoarele cadre didactice. În același timp, studenții învață cum să promoveze competențele antreprenoriale pentru copiii mici (cu vârste între 3 și 12 ani). Materialele privind educația antreprenorială sunt testate și adaptate în cadrul programului de practică în domeniul

predării derulat în școlile-gazdă. Viitoarele cadre didactice lucrează interactiv și analizează metodele pedagogice adecvate pentru educația antreprenorială. Aceasta este, de asemenea, o modalitate de a partaja și distribui practicile din domeniul educației antreprenoriale în școlile-gazdă. Proiectul este evaluat printr-o abordare bazată pe cercetarea acțiunilor.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Școli angajate să folosească abordări bazate pe învățare activă și activități specifice proiectelor
- ▶ Școli cu programe de învățământ flexibile
- ▶ Integrarea, în cadrul programei de învățământ pentru formarea profesorilor, a dezvoltării competențelor antreprenoriale la viitoarele cadre didactice
- ▶ Supravegherea îndeaproape a educației antreprenoriale pe parcursul programului de practică al elevilor în școlile-gazdă
- ▶ Monitorizarea procesului și a rezultatelor educației antreprenoriale (de exemplu, folosind un proiect de cercetare a acțiunii) și evaluarea, adaptarea și crearea materialului pentru diverse contexte școlare
- ▶ Identificarea bunelor practici, partajarea și distribuirea proiectului

Impactul activității

- ▶ Programul permite viitoarelor cadre didactice să dezvolte educația antreprenorială în grădinițe și școlile elementare.

FIP

PREDARE ANTREPRENORIALĂ

ȘCOALĂ PRIMARĂ

ACTIVITĂȚI SPECIFICE PROIECTELOR

PORTUGALIA

Linkuri sau resurse utile:

Prezentarea proiectului și prima pagină a manualului „Ter ideias para mudar o mundo” (Idei pentru schimbarea lumii).

<http://internacional.ipv.pt/en/node/17>

ACCIO – Centrul pentru Creativitate, Inovare și Antreprenariat Artevelde

Colegiul Universitar Artevelde din Gent își propune să formeze profesioniști capabili să depășească limitele prin folosirea creativității, a gândirii inovatoare și a spiritului antreprenorial. Scopul este de a pune studenții și personalul în fața provocării de a găsi răspunsuri noi, pe baza ideilor noi, într-un context educațional aflat într-o schimbare rapidă. Centrul de cunoștințe ACCIO, condus de către directorul general și lansat în septembrie 2011, se află în fruntea acestui proces. Acest lucru ar trebui să conducă la îndeplinirea unuia dintre principalele obiective strategice ale colegiului: „să sădească și să stimuleze creativitatea, inovația și antreprenariatul în rândul studenților și al angajaților”.

Fiecare departament al școlii (16 departamente) dispune de propriul responsabil de proiectul ACCIO.

Toate inovațiile din cadrul programei de învățământ sunt inspirate de competențele de care ar trebui să dispună un antreprenor, inclusiv creativitate, căutarea de oportunități, orientare către client, capacitate de conducere, perseverență etc. A fost elaborat un instrument online care permite testarea competențelor antreprenoriale ale studenților și profesorilor înainte și după parcurgerea proiectului. Persoanele responsabile de proiectul ACCIO sunt formate în vederea depistării

Tipul activității: metode didactice și pedagogice antreprenoriale

Țara de aplicare: Belgia

Instituția care aplică activitatea: Colegiul Universitar Artevelde

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl>

Persoana de contact principală: Dominique Roodhooft

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

Dominique.roodhooft@arteveldehs.be

Telefon: +32 92347477

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori și studenți

ai colegiului

Nivelul de școlarizare avut în vedere: universitar

acestor competențe. Fiecare program dispune de propriul dicționar ACCIO, care cuprinde descrieri ale competențelor și rezultatelor corespunzătoare în domeniul învățării. Acest dicționar facilitează integrarea creativității, a inovării și a antreprenoriatului în programa de învățământ, într-o manieră sistematică. În plus, responsabilii de creativitate ACCIO facilitează sesiunile de reflecție și formarea profesorilor în domeniul gândirii creatoare, cursurile care să ofere o sursă de inspirație și alte activități menite să îmbunătățească acțiunile creative și antreprenoriale.

Câteva dintre rezultatele ACCIO sunt:

- ▶ 13 sesiuni de reflecție cu profesori și studenți în ultimele 3 luni;
- ▶ reunirea a 130 de studenți care au lansat o idee creativă la începutul anului universitar;
- ▶ 36 de studenți au fost susținuți de ACCIO să își înființeze propria întreprindere în primul trimestru al anului 2012;
- ▶ 400 de studenți au susținut testul online în anul școlar 2011-2012.

Lecțiile învățate sunt următoarele:

- ▶ Profesorii sunt dificil de convinși. Aceștia asociază educația antreprenorială doar cu întreprinderile – definiție prea limitată.
- ▶ Integrarea educației antreprenoriale în diferite materii este dificilă, însă întâlnirile cu profesorii și studenții contribuie la transferul de bune practici de la un departament la altul.

Linkuri și resurse utile:

http://www.youtube.com/watch?v=to06gDoDzu0&feature=player_embedded

http://www.youtube.com/watch?v=_7_15DdqQ4A&feature=player_embedded

<http://www.arteveldehogeschool.be/accio/nl>

<http://www.scoop.it/t/tools-voor-lesgevers>

<http://www.scoop.it/t/arteveldehogeschool-en-ondernemen>

<http://www.scoop.it/t/food-en-drinks-for-creative-brains>

<https://twitter.com/AccioArtevelde>

<http://nl-nl.facebook.com/accio.artevelde>

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Sprijin de sus în jos: sprijinul conducerii este esențial.
- ▶ Recunoașterea de către comunitate a educației antreprenoriale drept educație relevantă
- ▶ Motivarea profesorilor în sensul învățării și al aprecierii relevanței educației antreprenoriale
- ▶ Modelul format din 13 competențe a fost bine definit și structurat, ceea ce a facilitat înțelegerea și punerea sa în practică.

Impactul activității

- ▶ Integrarea cu succes a antreprenoriatului în programa de învățământ și în activitatea didactică, precum și stimularea antreprenoriatului și a inovării în rândul studenților în vederea creșterii capacității de inserție profesională a acestora.

FIP

PREDARE ANTREPRENORIALĂ

RECUNOAȘTEREA COMPETENȚELOR

INTEGRAREA ÎN PROGRAMĂ

BELGIA

Inovarea și antreprenoriatul

Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a introdus în 2008 cursul obligatoriu „Întreprinderi și antreprenoriat” pentru cel de al patrulea an de învățământ secundar, derulat pe parcursul a două ore pe săptămână. Pentru a consolida capacitatea profesorilor noi de a preda noua materie, **Centrul Național pentru Dezvoltarea Inovării și Învățării Antreprenoriale (CNDIIA)** a organizat în fiecare an două zile de formare pentru toți profesorii. CNDIIA a oferit, de asemenea, material didactic suplimentar și a fost responsabil, împreună cu Biroul pentru Dezvoltare în Educație (BDE), de organizarea concursului național de planuri de afaceri între școlile secundare. Concursul se află sub auspiciile prim-ministrului.

În ultimii doi ani, guvernul fostei Republici iugoslave a Macedoniei a susținut puternic dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor. În noiembrie 2011, guvernul a anunțat că urmează să introducă un curs nou, „Inovație și

antreprenoriat”, în primul, al doilea și al treilea an de studiu în școlile secundare (pentru elevii de 14, 15 și 16 ani) începând cu septembrie 2012, în școlile primare acest curs urmând să fie introdus din septembrie 2014 în clasele a opta și a noua (elevi de 12 și 13 ani). Guvernul urmează să susțină formarea profesorilor în legătură cu materia nouă.

În noiembrie 2011, guvernul a înființat, de asemenea, **Rețeaua Națională a Formatorilor în domeniul Antreprenoriatului**.

- ▶ Programa de învățământ pentru cursul nou a fost elaborată în perioada ianuarie-martie 2012 și a fost aprobată în mod oficial de ministrul educației și științei la mijlocul lunii martie 2012.
- ▶ În mai și iunie 2012, CNDIIA și CEC (o altă societate ce furnizează servicii de formare) au derulat un program de formare cu durata de două zile la care

Tipul activității: metode didactice inovatoare legate de educația antreprenorială

Țara de aplicare: fosta Republică iugoslavă a Macedoniei

Instituția care aplică activitatea: Ministerul Educației și Științei din fosta Republică iugoslavă a Macedoniei

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.mon.gov.mk>

Persoane de contact principale: Vesna Horvatovikj și Radmil Polenakovik

Adrese de e-mail ale persoanelor de contact principale: vesnahorvatovik@bro.gov.mk

(instituția responsabilă), radmil.polenakovik@ncdiel.mk

(sprijin pentru crearea programelor, formare și punere în practică)

Actori suplimentari sau parteneri implicați: Biroul pentru Dezvoltare în Educație, Centrul Național pentru Dezvoltarea Inovării și Învățării Antreprenoriale (CNDIIA)

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: studenți și cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: primar și secundar

au participat 1 300 de profesori, subiectul fiind programa de învățământ nouă. Acest program a fost finanțat de guvern.

- ▶ În perioada mai-august 2012, CNDIIA a elaborat material didactic și manuale pentru cursul nou. La 30 august 2012, CNDIIA a organizat un program de formare de o zi cu 300 de profesori pentru ca aceștia să se familiarizeze cu noile materiale didactice.
- ▶ Noul an școlar 2012 a introdus cursul nou. Cursul va beneficia de o oră pe săptămână în toți cei trei ani de studiu (primul, al doilea și al treilea an).
- ▶ Aceeași procedură se va repeta (elaborarea programei de învățământ, formarea profesorilor și pregătirea materialelor) pentru cursul „Inovare și antreprenariat”, care va fi introdus în școlile primare din septembrie 2014.

Principalele subiecte ale programului de formare au fost:

- ▶ Ce înseamnă educația antreprenorială?
- ▶ Orientarea profesională
- ▶ Antreprenariatul: adevăruri și mituri despre antreprenariat; principiile de bază ale antreprenariatului; procesul antreprenorial (ceasul antreprenorial) și elementele sale; competențe antreprenoriale fundamentale; metode didactice antreprenoriale
- ▶ Cum se construiește o societate inovatoare
- ▶ Ce trebuie să faci pentru a fi inovator? Căutarea ideilor noi; metode de generare a ideilor; sistematizarea ideilor și valorificarea acestora

Acesta este un exemplu de bună practică în legătură cu abordarea de sus în jos a sprijinului politic acordat educației antreprenoriale. Guvernul a hotărât ca, în fiecare an, elevii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani să fie implicați direct

în educația antreprenorială. Acest lucru înseamnă că în fiecare an se vor aloca 36 de ore de contact direct cu diferite subiecte privind inovarea și antreprenariatul (în ultimul an de studiu au fost alocate 72 de ore).

Condiții prealabile ale succesului

Ingredientele de bază ale succesului acestei activități au fost:

- ▶ sprijinul politic din partea guvernului fostei Republici iugoslave a Macedoniei pentru susținerea introducerii cursului nou;
- ▶ finanțarea asigurată de guvern pentru formarea profesorilor;
- ▶ buna colaborare dintre BDE și CNDIIA;
- ▶ experiența vastă a personalului CNDIIA în domeniul învățării antreprenoriale, metodelor didactice antreprenoriale și contactului direct cu profesorii.

Impactul activității

- ▶ Principalul mesaj extras din acest caz este că un guvern proactiv (abordare de sus în jos) și introducerea unuia sau a mai multor cursuri obligatorii pe teme de antreprenariat oferă tuturor elevilor din țară ocazia de a se familiariza cu antreprenariatul și cu activitățile conexe.

FIP

PREDARE INOVATOARE

SPRIJIN GUVERNAMENTAL

PRINCIPII DE BAZĂ

FOSTA REPUBLICĂ IUGOSLAVĂ
A MACEDONEI

Linkuri sau resurse utile:

Prezentarea unui program de formare a profesorilor cu durata de două zile este disponibilă la adresa <http://www.ncdiel.mk> (în limba macedoneană).

Noua programă de învățământ se găsește pe pagina internet a BDE (în limba macedoneană)

– pentru anul întâi: http://bro.gov.mk/docs/biznis/Nastavna_programa_Pretpriemnistvo%20I%20BRO%2001.03.%202012%20Finalno.pdf

– pentru anul al doilea: http://bro.gov.mk/docs/biznis/Nastavna_programa_Pretpriemnistvo%20II%20BRO%2001.03.2012%20Finalno.pdf

– pentru anul al treilea: http://bro.gov.mk/docs/biznis/Nastavna_programa_Pretpriemnistvo%20III%20BRO%2001.03.2012%20Finalno.pdf

WEEN – Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Țara Galilor

Beneficiind de susținerea guvernului galez, **WEEN (Welsh Enterprise Educators Network)** – Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Țara Galilor) este sursa de informații și orientări pentru formatorii din domeniul antreprenoriatului și spiritului întreprinzător din Țara Galilor.

În cadrul acestui proiect există șapte colegii și universități care fac parte dintr-o rețea. Proiectul a elaborat un modul acreditat de formare a profesorilor în educația antreprenorială, la nivel de masterat. Cursul a fost folosit pentru dezvoltarea formatorilor din învățământul profesional și tehnic, din învățământul superior și din diferite medii educaționale comunitare.

Activitatea promovează pregătirea profesorilor pentru educația antreprenorială, printr-o abordare structurată a înțelegerii relevanței antreprenoriatului pentru societate, economie și educație, precum și prin cunoașterea practică a metodologiilor și aspectelor pedagogice din domeniul educației antreprenoriale. Cursul folosește o abordare de tip „stimulent”. Aceasta constă în „învățarea din curiozitate”, în cadrul căreia profesorii contextualizează ceea ce au învățat folosind cunoștințele în mediile proprii.

Această activitate a fost susținută de **EEUK (Enterprise Educators UK)** – Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Regatul Unit). EEUK a fost implicată în colaborarea în rețea, în susținerea și dezvoltarea antreprenoriatului, având peste 500 de membri formatori și practicieni în domeniul antreprenoriatului din peste 90 de

Tipul activității: colaborarea în rețea și schimbul de bune practici

Țara de aplicare: Regatul Unit – Țara Galilor

Instituția care aplică activitatea: WEEN – Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Țara Galilor, cu adresa în Swansea Metropolitan, Trinity St David, Țara Galilor

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.weenetwork.co.uk>

Persoana de contact principală: Andy Penaluna

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: Andy.penaluna@smu.ac.uk

Telefon: +44 1792481199

Actori suplimentari sau parteneri implicați: guvernul galez, Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Regatul Unit

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: universități/colegii axate pe formarea profesorilor/învățământ profesional și tehnic

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri interdisciplinare/multiple

instituții de învățământ superior din Regatul Unit. Implicarea EEUK a contribuit la integrarea experienței acumulate în Regatul Unit în derularea proiectelor, la colaborarea cu rețeaua EEUK și la distribuirea rezultatelor proiectului la un nivel mai larg.

Condiții prealabile ale succesului

Activitatea poate fi considerată o „bună practică” datorită feedbackului studenților și nivelului profund de înțelegere a mentalității.

Există câteva elemente esențiale pentru susținerea bunelor practici viitoare în acest domeniu:

- ▶ rețele naționale care să facă în mod deschis schimb de practici, indiferent dacă acestea sunt bune sau rele;
- ▶ rețele naționale care să informeze guvernul și să își reprezinte interesele de jos în sus;
- ▶ acordul guvernului și finanțarea inițială a cercetării (de exemplu, guvernul galez a derulat un studiu de fezabilitate).

Pentru dezvoltarea educației antreprenoriale în acest domeniu sunt necesare următoarele elemente:

- ▶ o mai bună înțelegere a motivației creativității și o înțelegere mai profundă a mentalității persoanelor întreprinzătoare (nu a întreprinderilor nou înființate);
- ▶ recunoașterea consensului generat de rețelele formatorilor cu experiență;

Linkuri sau resurse utile:

Educația antreprenorială are nevoie de formatori întreprinzători: inspirarea noilor profesori prin furnizarea programelor de formare formală pentru profesori:

<http://sbaer.uca.edu/research/icsb/2012/Penaluna%20486.pdf>

Diferite studii de caz se găsesc la: <http://www.enterprise.ac.uk/index.php/case-studies>

O prezentare realizată de Andy Penaluna este disponibilă la:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/andy_penaluna_en.pdf

Evaluarea bazată pe creativitate și înțelegeri neuronale: Discuție și analiza unui studiu de caz: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1891415>

Proiectul ADEPTT <http://www.adeptt.eu>

Centrul YES DPC http://ms.fs4b.wales.gov.uk/sub_sites/big_ideas_wales/content/projects/colleges_and_universities/entrepreneurship_hubs.aspx

- ▶ o universitate interdepartamentală care să lege și să coreleze diferite abordări pedagogice, să împrumute și să adapteze filozofii.

Impactul activității

- ▶ A contribuit la dezvoltarea rețelelor în vederea partajării practicilor în domeniul educației antreprenoriale.
- ▶ A pregătit viitorii profesori pentru educația antreprenorială.
- ▶ Contribuie la apariția unor noi inițiative în Regatul Unit și în UE (prin proiectul ADEPTT și grupurile de lucru tematice din UE).

Planuri de dezvoltare a acestei practici

Lecțiile desprinse din crearea primului modul de formare a profesorilor „Formatori în domeniul antreprenoriatului” (pentru care se acordă credite) sunt în prezent distribuite în Regatul Unit prin Rețeaua formatorilor în domeniul antreprenoriatului din Regatul Unit și au contribuit la discuții privind politica la nivelul UE. În 2013, proiectul a devenit o inițiativă pan-galeză, denumită Centrul YES CPD, finanțată, de asemenea, de guvernul galez în cadrul strategiei privind antreprenoriatul în rândul tinerilor.

FIP

COLABORARE ÎN REȚEA

COLABORARE

CERTIFICARE

REGATUL UNIT

Exemple de practici în dezvoltarea profesională continuă

Dezvoltarea profesională continuă: mesaje esențiale desprinse din exemple concrete

Pentru a îndeplini obiectivul ce constă în aplicarea durabilă a educației antreprenoriale în formarea continuă a profesorilor, Europa are nevoie de...

Școli antreprenoriale care să susțină spiritul antreprenorial în cadrul predării și învățării

- O școală antreprenorială are **o conducere dedicată și angajată** care susține educația antreprenorială a tuturor elevilor.
- O școală antreprenorială are **un concept educațional bazat pe predare pentru lumea de mâine**.
- Cadrele didactice și membrii **personalului** general **sunt dispuși să adopte schimbarea** în mod pozitiv.
- O școală antreprenorială are o viziune pentru nevoile sale viitoare și o imagine clară asupra modului în care **educația antreprenorială se încadrează în programa de învățământ mai amplă și în planul de dezvoltare**.
- **Educația antreprenorială este integrată în programa de învățământ și la nivelul tuturor materiilor**; nu este considerată o materie separată.
- Școala și-a asumat **angajamentul de a susține competențele transversale, creative și antreprenoriale** pe care copiii și tinerii trebuie să le stăpânească bine nu doar la școală, ci și în societatea mai largă.
- **Învățarea bazată pe activități și metodele axate pe elevi** fac parte, în mod firesc, din predare și învățare.
- **Sunt definite rezultate concrete ale învățării**, care **sunt evaluate** în cadrul examenelor.
- Se desfășoară o **evaluare periodică** a activităților – în special a **impactului asupra dezvoltării capacității individuale a elevilor**.
- **Feedbackul elevilor este colectat în mod sistematic** – reacțiile pozitive ale cursanților sunt un stimulent important pentru punerea în practică a învățării antreprenoriale și accelerarea educației antreprenoriale.

Profesori antreprenoriali capabili să aprindă scânteia antreprenorială

- Profesorii antreprenoriali **recompensează inițiativa individuală, asumarea responsabilității și asumarea riscurilor.**
- Profesorii antreprenoriali sunt pregătiți **să accepte eșecul ca parte integrantă a procesului de învățare.**
- Însă profesorii antreprenoriali au învățat, de asemenea, cum să **gestioneze riscurile.** Eșecul face parte integrantă din procesul antreprenorial, însă poate fi o risipă costisitoare de timp, competențe și angajament. Profesorii antreprenoriali știu cum să **diminueze riscurile.**
- **Profesorii antreprenoriali** au competențe solide de lucru în echipă.
- Profesorii antreprenoriali colaborează în rețea. **Fac schimb** de cunoștințe cu **colegii lor și se întâlnesc** regulat.
- Profesorii antreprenoriali **folosesc o gamă variată de metode creative** ca instrumente pedagogice inovatoare.
- Profesorii antreprenoriali le **permit copiilor să își asume responsabilitatea propriului proces de învățare,** lăsându-i să își creeze propriile lecții.
- În cadrul metodelor de evaluare, profesorii antreprenoriali **recunosc nu doar soluția, ci și procesul** prin care ajung la ea.
- Pentru a susține procesul de învățare, profesorii antreprenoriali folosesc tehnologia și platformele sociale în sala de clasă. **Explorează soluții, tehnici de producție și instrumente de calcul noi care susțin procesul învățării.**
- De asemenea, **folosesc platformele sociale pentru propria învățare reciprocă și schimbul de informații.**

Programe de formare a profesorilor antreprenoriali care promovează metodele antreprenoriale

- Un program de formare a profesorilor antreprenoriali **abordează latura antreprenorială proprie a profesorilor.**
- Formarea **nu consideră antreprenoriatul ca o competență izolată, ci ca un concept care presupune competențe esențiale** precum creativitate, cunoștințe tehnologice și management de proiect.

- Formarea arată modul în care **există, în cadrul fiecărei programe de învățământ, puncte de plecare pentru predarea antreprenorială** și aspectele care se pretează învățării antreprenoriale.
- **Formarea ia în considerare activitățile antreprenoriale existente ale profesorilor** și indică modul în care metodele folosite de aceștia se încadrează deja în concept.
- **Sunt definite și evaluate rezultatele concrete ale învățării.**
- Cursurile de formare **se axează pe abordări practice și cuprind metode active și participative** potrivite pentru crearea proprietății.
- Furnizorii de servicii de formare întreprind, la locul de muncă, acțiuni pentru **stimularea adoptării și promovării cursurilor pe scară largă** (de exemplu, contactând școlile în mod direct, precum și online, în cadrul întâlnirilor anuale ale profesorilor etc.).
- Cursurile de formare antreprenorială **stimulează durabilitatea;** de exemplu, prin încurajarea profesorilor și a cursanților să planifice cu atenție și să facă schimburi permanente, reflectând asupra predării și învățării.

Parteneriate între sectorul educațional, comunitatea de afaceri și industria creativă

- Școlile și proiectele antreprenoriale beneficiază de **parteneri de afaceri implicați.** Întreprinderile și organizațiile comerciale pot să ofere know-how pentru proiectele din domeniul educației antreprenoriale și pot participa la formarea profesorilor în școli.
- Școlile pot **să încheie parteneriate cu organizații externe pentru a introduce** în educația antreprenorială **expertiza de care nu dispun pe plan intern.**
- **Lucrătorii din domeniul creativ** precum artiști, designeri, arhitecți și cercetători științifici **pot să ajute școlile și profesorii să dea frâu liber creativității și să ridice nivelul aspirațiilor și realizărilor** copiilor și tinerilor. Exemplele indică faptul că relațiile pe termen lung între lucrătorii creativi și școli au un impact pozitiv.
- Instituțiile antreprenoriale și formatorii **participă la învățarea reciprocă și schimbul de cunoștințe** – la nivel local, regional, național și internațional.

Liceul Matija Antun Reljković, Slavonski Brod

Liceul Matija Antun Reljković urmărește să dezvolte competențele antreprenoriale ale elevilor săi, inclusiv flexibilitatea, creativitatea și comportamentul de asumare a riscurilor. În acest scop, depune toate eforturile pentru a crea o școală care să permită elevilor să beneficieze de o educație secundară de calitate și stabilă și să ofere oportunități pentru învățarea pe tot parcursul vieții și educația continuă. În plus, scopul este de a crea o școală plăcută și adaptată atât elevilor, cât și economiei locale.

Esențiale pentru dezvoltarea școlii au fost modernizarea și diversificarea dotărilor, iar în prezent școala se mândrește cu:

- ▶ o livadă, o plantație viticolă și un laborator vinicol;
- ▶ un laborator de legumicultură;

- ▶ un laborator de cercetare silvicolă;
- ▶ un laborator veterinar; și
- ▶ un laborator de chimie.

Aceste laboratoare și grădini au devenit acum săli de clasă. De exemplu, elevii practică în prezent „micropropagarea” (clonarea plantelor), creșterea fructelor și silvicultura. În plus, școala a înființat de curând un „Centru de dezvoltare în domeniul biotehnologiei” care nu va reprezenta doar un mediu extraordinar de învățare pentru elevi, ci va stimula, în egală măsură, economia din Slavonski Brod la nivel mai larg.

Tipul activității: școli antreprenoriale

Țara de aplicare: Croația

Instituția care aplică activitatea: Liceul Matija Antun Reljković, Slavonski Brod

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://ss-mareljkovica-sb.skole.hr>

Persoana de contact principală: Vlado Prskalo

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: dvvi@yahoo.com

Nivelul de școlarizare avut în vedere: Școală secundară cu trei unități

de învățământ individuale: Școala Tehnică Agricolă, Școala Veterinară și

Școala de Chimie

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Atitudinile fiecărei persoane implicate în procesul didactic trebuie să fie deschise schimbării. Fiecare trebuie să dea dovadă de deschidere în ceea ce privește adoptarea noilor metode didactice. Școala s-a detașat de metodele didactice din clasele tradiționale, adoptând activități specifice proiectelor, activități de grup și de cercetare, precum și formare practică și ateliere.
- ▶ A fost necesar sprijinul partenerilor internaționali. Școala Matija Antun Reljković a beneficiat de sprijin semnificativ din partea UE. Fondurile i-au permis să construiască un număr important de centre tehnice, inclusiv: o livadă, o plantație viticolă și un laborator vinicol; un laborator de cercetare silvicolă; un laborator veterinar; un laborator de micropropagare și un laborator de culturi arabile.
- ▶ Legăturile locale sunt, de asemenea, esențiale; școala are legături cu Centrul Local de Ocupare a Forței de Muncă din Brod Posavina, camere de comerț, universități agricole și institute de cercetare și dezvoltare.
- ▶ Școala a trebuit, de asemenea, să răspundă cererii și ofertei de pe piața locală. A depus toate eforturile pentru a introduce o cultură în care elevii să fie mândri că lucrează în aceste domenii, deschizându-le ochii către un trai durabil și alinierea cu principala activitate din zonă – agricultura.
- ▶ Este important ca școala să dispună de cele mai moderne echipamente și să folosească tehnologii noi acolo unde este posibil.

Impactul activității

Rezultatele au fost excelente și sunt măsurate în moduri inovatoare.

- ▶ Rezultatele nu se referă doar la numărul de absolvenți, ci și la calitatea producției. Elevii cultivă roșii și lavandă, pe care le vând comunității locale. Acest lucru este în mod deosebit important pentru Slavonski Brod, zona locală, renumită pentru agricultura sa.
- ▶ Elevii dobândesc competențe într-o gamă variată de metode de lucru (de exemplu, studenții pot să preleveze probe de sânge și să le analizeze).
- ▶ Unii elevi se îndreaptă către educația universitară, însă mai importante sunt competențele și mentalitatea antreprenorială pe care școala le dezvoltă la toți elevii săi.
- ▶ Proiectul „Centrul regional de cercetare și dezvoltare în domeniul biotehnologiei” a permis școlii să contribuie la încurajarea antreprenorilor locali și regionali să lucreze în agricultură, introducând cele mai noi tehnologii și îmbunătățind eficacitatea costurilor.

DPC

ȘCOLI ANTREPRENORIALE

INTEGRAT

COLABORARE

CROAȚIA

Linkuri sau resurse utile:

Pentru informații privind alte proiecte, a se vedea <http://ss-mareljkovica-sb.skole.hr>.

Manchester Academy

Manchester Academy este o școală pentru elevii cu vârste cuprinse între 11 și 18 ani, înființată de United Learning pentru „a scoate la iveală ce e mai bun în fiecare”. Situată în centrul zonei Moss Side, cunoscută pentru arme, bande și droguri, aceasta integrează o populație școlară foarte diversă, iar mulți tineri sunt refugiați sau solicitanți de azil. Manchester Academy este o academie specializată în afaceri și întreprinderi, având drept scop dezvoltarea caracteristicilor antreprenoriale în rândul elevilor printr-o gamă de contexte de învățare formală și informală. Se bazează pe premisa că doar competențele academice nu sunt suficiente; pentru a reuși în viață și a deveni cetățeni productivi, elevii au nevoie, în egală măsură, de competențe și aspirații realiste.

Echipele responsabile de programa de învățământ integrează implicarea angajatorului și spiritul întreprinzător atât în cadrul programei de învățământ, cât și

la nivel transversal. Implicarea angajatorului este folosită ca metodă esențială pentru creșterea nivelului de instruire, iar toate materiile și toți profesorii sunt implicați în activitatea de educație antreprenorială corelată cu programa de învățământ. În plus, la nivelul tuturor anilor există un program personalizat și holistic privind cariera, elevii creând un portofoliu al experienței în muncă începând din anul 7 (la 12 ani) până în anul 11 (la 16 ani). Progresul este monitorizat și evaluat.

De asemenea, școala organizează o gamă de activități antreprenoriale pentru elevi, printre care se numără următoarele:

- ▶ Profesorii organizează anual pentru elevi șase sesiuni corelate cu cariera, de exemplu: „de ce materia mea mă va ajuta să îmi găsesc un loc de muncă”.
- ▶ Se organizează „săptămâni de cunoaștere a sectorului” pentru a-i familiariza pe elevi cu diferite sectoare ale industriei și profesiile din cadrul acestora.

Tipul activității: școli antreprenoriale

Țara de aplicare: Regatul Unit

Instituția care aplică activitatea: Manchester Academy

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.manchester-academy.org>

Persoana de contact principală: Jane Delfino

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

jane.delfino@manchester-academy.org

Telefon: +44 161 232 4159

Actori suplimentari sau parteneri implicați: United Learning

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: elevi cu vârste între 11 și 18 ani

Nivelul de școlarizare avut în vedere: învățământul secundar

Școala desfășoară, de asemenea, diferite teste și concursuri menite să-i facă pe elevi să cunoască diferite sectoare.

- ▶ Profesorii întocmesc „ierarhia competențelor”, care le indică elevilor competențele necesare pentru anumite profesii, precum și salariile obișnuite.
- ▶ Școala colaborează cu diverși parteneri locali de afaceri. De exemplu, a colaborat cu Galeria de Artă Whitworth în cadrul proiectului „Comercializarea obiectelor proaspăt confecționate”, în care elevii au lucrat cu artiști și antreprenori pentru a proiecta și confecționa carcase pentru laptopuri și telefoane, acestea fiind vândute în prezent în galeriile de artă din Manchester. Un procent din profit este donat către AfrUKa.
- ▶ Printre planurile de viitor se numără elaborarea unui program de premii pentru elevi care să cuprindă următoarele unități: practică, voluntariat și înființarea de microîntreprinderi. Personalul va coordona unele dintre aceste unități, prevăzându-le cu mai multe oportunități de formare la locul de muncă. Speră că acestea vor fi susținute și recunoscute de către agențiile naționale în viitor.

Condiții prealabile ale succesului

Școala scoate în evidență mai multe elemente esențiale pentru succesul său ca școală antreprenorială:

- ▶ Fiecare persoană, de la directorul școlii până la elevi, profesori și chiar personalul de catering, adoptă conceptul de „școală antreprenorială”. Integrarea acestui concept se face în nenumărate moduri, de exemplu toți potențialii noi membri ai personalului sunt întrebați cum cred că vor contribui la „școala antreprenorială”, iar pentru profesorii recent calificați se organizează întâlniri săptămânale.
- ▶ Educația antreprenorială este încorporată în programa de învățământ și integrată la nivelul tuturor materiilor, fără a fi considerată o materie separată. De exemplu, parteneriatul cu Galeria de Artă Whitworth este integrat, în prezent, în departamentele de artă și textile, asigurând o puternică DPC pentru personal.

- ▶ Școala face parte dintr-o organizație mai extinsă – United Learning (UL). UL încurajează educația antreprenorială în toate școlile, în fiecare dintre acestea existând un coordonator în domeniul antreprenariatului. În plus, organizează formarea profesorilor, schimburi de bune practici și elaborarea în comun a unor programe noi.
- ▶ Activitățile specifice pot fi adaptate nevoilor elevilor și materiilor care le permit elevilor să își dezvolte competențe multiple.
- ▶ Sunt esențiale parteneriatele de afaceri locale, eficiente și variate. Manchester Academy colaborează cu o gamă largă de parteneri, inclusiv Mercedes Benz, Universitatea din Manchester și Clubul Sportiv din Manchester. De exemplu, Universitatea din Manchester oferă mentorat elevilor privind succesul la școală și oferă șanse de angajare prin inițiative precum Programul de mentorat pentru resurse umane.

Impactul activității

- ▶ *Nivel de instruire ridicat.* De când UL a preluat și a integrat competențele antreprenoriale în programa de învățământ, s-a observat o îmbunătățire frapantă a nivelului de instruire la Manchester Academy. Fosta școală cu „rezultate slabe” este evaluată în prezent ca „bună” de către OFSTED (Oficiul pentru Standarde în Educație, Servicii și Competențe ale Copiilor – Inspectoratul școlar din Regatul Unit), progresele elevilor fiind evaluate uneori cu calificativul „excelent”. În această școală cu elevi de naționalități foarte diferite (se vorbesc peste 70 de limbi), mulți dintre ei provenind din gospodării cu venituri reduse (64 % dintre elevi îndeplinesc condițiile pentru a primi mese gratuite la școală), 94 % dintre elevi au obținut de curând calificativele 5 A* - C la examenul pentru obținerea Certificatului General de Educație Secundară (GCSE), față de 12 % înainte ca școala să devină academie.

DPC

ȘCOLI ANTREPRENORIALE

INTEGRAT

NIVEL DE INSTRUIRE

REGATUL UNIT

Linkuri sau resurse utile:

O prezentare a școlii realizată de Jane Delfino este disponibilă la: http://prezi.com/-zsfnd6_babr/the-entrepreneurial-school

Site-ul internet UL: <http://unitedlearning.org.uk>

„Da competențelor, nu stereotipurilor”

„Da competențelor, nu stereotipurilor” este un program educațional de amploare, conceput pentru a crește și a îmbunătăți calitatea serviciilor educaționale oferite de instituțiile de învățământ profesional și tehnic (VET) din districtul Mikołów, Polonia.

Programul are patru module:

- ▶ ore suplimentare legate de competențele profesionale fundamentale, precum:
 - ▶ învățarea limbilor engleză și germană;
 - ▶ matematică, fizică, inginerie;
 - ▶ educație antreprenorială;
- ▶ program de sprijin pentru cadrele didactice în domeniul psihologiei și pedagogiei;
- ▶ un program de consultanță profesională (piața muncii), ce include:
 - ▶ tendințe globale, regionale și locale de pe piața muncii;
 - ▶ sesiuni individuale cu un consultant profesionist;
- ▶ un program de cursuri și ucenicie:
 - ▶ există o varietate mare de astfel de cursuri, inclusiv proiectare asistată de calculator (CAD), operarea registrelor de casă și obținerea permiselor de conducere.

Tipul activității: programe de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Polonia

Instituția care aplică activitatea: Zespół szkół technicznych w mikołowie

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.zst.edu.pl/pl>

Persoana de contact principală: Monika Gutowska

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: monikagutowska@gmail.com

Actori suplimentari sau parteneri implicați: alte două școli din districtul Mikołów

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori și elevi

Nivelul de școlarizare avut în vedere: școli secundare de învățământ profesional și tehnic

Condiții prealabile ale succesului

Elevilor ce dispun de competențe fundamentale bine dezvoltate li se vorbește intens despre realizarea educațională și profesională. Acest program se concentrează tocmai pe dezvoltarea acestor competențe fundamentale, esențiale pentru îndeplinirea obiectivelor elevilor:

- ▶ comunicare eficientă atât în limba maternă, cât și în limbi străine;
- ▶ competențe matematice, științifice și în domeniul TI;
- ▶ deprinderea de a învăța;
- ▶ capacitatea de a se implica în societate și a fi un bun cetățean;
- ▶ capacitatea de a da dovadă de inițiativă și spirit antreprenorial;
- ▶ conștientizarea altor culturi și capacitatea de a exprima propria cultură.

Impactul activității

- ▶ *Creșterea nivelului de instruire.* Un obiectiv esențial este ca, prin asigurarea accesului la cel puțin 60 % dintre elevii din învățământul profesional și tehnic, să crească șansele educaționale și profesionale ale acestora prin îmbunătățirea „competențelor fundamentale”.
- ▶ *Egalitatea de șanse.* Programul urmărește eliminarea disparităților educaționale dintre elevi, îmbunătățind respectul de sine al celor care se confruntă cu dificultăți în legătură cu școlarizarea sau în alte privințe și oferind acestora asistență educațională și psihologică.
- ▶ *Orientarea dincolo de școală, către piața muncii.* Programul sporește capacitatea elevilor de a-și planifica în mod conștient traseul profesional, ținând seama de piața locală și asigurând disponibilitatea calificărilor profesionale, cursurilor și ucenicilor.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

SENSIBILIZARE

NIVEL DE INSTRUIRE

POLONIA

Linkuri și resurse utile:

Prezentarea programelor „Da competențelor, nu stereotipurilor” (în limba polonă): <http://zst.edu.pl/pdf/ktsn/KTSNII.pdf>

Mediul de învățare virtuală YVI pentru educația antreprenorială

Educația antreprenorială face parte din strategiile și programele de învățământ pentru formarea tuturor profesorilor din Finlanda. YVI este un proiect de dezvoltare și cercetare la nivelul țării, ce implică științe multiple. YVI este un mediu de învățare virtuală care oferă:

- ▶ exemple multiple de materiale și metode didactice pentru educația antreprenorială;
- ▶ oportunități de colaborare în rețea prin mijloacele de comunicare sociale;
- ▶ un dicționar de educație antreprenorială;

- ▶ informații despre cercetările în domeniul educației antreprenoriale;
- ▶ concursuri.

Obiectivele sunt:

- ▶ includerea educației antreprenoriale în toate strategiile și programele de învățământ;
- ▶ dezvoltarea și evaluarea educației și pedagogiei antreprenoriale în formarea profesorilor;

Tipul activității: programe de pregătire a formatorilor de cadre didactice pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Finlanda

Instituția care aplică activitatea: Universitatea din Turku/Universitatea de Tehnologie din Lappeenranta

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.yvi.fi>

Persoana de contact principală: Jaana Seikkula-Leino (administrator de proiect, profesor), Heikki Hannula (coordonator al proiectului Formarea profesorilor și obiectivul dezvoltării și evaluării pedagogice FINLANDA)

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: jaana.seikkula-leino@utu.fi

Telefon: +358 50 5305902 (Heikki Hannula: +358 40 8307427)

Actori suplimentari sau parteneri implicați: 7 școli de formare a profesorilor; 3 departamente de formare a profesorilor; 2 alte universități; 6 universități de științe aplicate; 4 unități de formare a profesorilor; 10 alți parteneri: organizații și Ministerul Ocupării Forței de Muncă și Economiei

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: viitoare cadre didactice

Nivelul de școlarizare avut în vedere: niveluri multiple

- ▶ consolidarea colaborării în rețea și a dezvoltării regionale în rândul dezvoltatorilor educației antreprenoriale;
- ▶ crearea unui model dinamic de educație antreprenorială, în care să fie dezvoltate planificarea, punerea în aplicare și evaluarea.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Este important să se primească sprijin instituțional pentru dezvoltarea inițiativei.
- ▶ Este necesară elaborarea unor materiale foarte practice și concrete care să contribuie la punerea în practică a educației antreprenoriale.

Impactul activității

- ▶ Educația antreprenorială este cuprinsă în toate strategiile și programele de învățământ. Face parte din formarea tuturor profesorilor, iar toți profesorii noi dispun de competențe pentru predarea educației antreprenoriale.
- ▶ Au fost dezvoltate competențele de predare ale profesorilor.
- ▶ A fost creat un mediu unic de învățare pentru profesori.
- ▶ Toate materialele didactice sunt disponibile într-un singur loc.
- ▶ A fost dezvoltată colaborarea în rețea.
- ▶ A fost consolidată cercetarea internațională pluridisciplinară.
- ▶ Formatorii de cadre didactice de pe teritoriul țării pot să beneficieze de platforma virtuală.

DPC

PREGĂTIREA FORMATORILOR
DE CADRE DIDACTICE

ÎNVĂȚARE VIRTUALĂ

MATERIALE DIDACTICE

FINLANDA

Linkuri sau resurse utile:

Site-ul internet al proiectului: <http://www.yvi.fi>

O prezentare realizată de Jaana Seikkula-Leino este disponibilă la: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/files/education/dublin/jaana_seikkula-leino_en.pdf

Cercetări și evenimente privind educația antreprenorială de la Universitatea Tehnologică din Lappeenranta: <http://developmentcentre.lut.fi/hankesivusto.asp?hid=7&alasivu=33>

Dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul profesorilor și elevilor

IFEX este o unitate din cadrul Ministerului Finanțelor și Economiei din landul Baden-Württemberg. Aceasta întreprinde o serie de activități concepute pentru a stimula spiritul antreprenorial în școli, prin:

- ▶ sensibilizarea elevilor față de modul de gândire și acțiune antreprenorial;
- ▶ consolidarea ideii de activitate independentă/antreprenoriat ca opțiune profesională;
- ▶ creșterea, în rândul elevilor, a nivelului de înțelegere a proceselor economice; și
- ▶ îmbunătățirea competențelor sociale ale elevilor.

În cooperare cu Ministerul Educației, IFEX oferă diferite proiecte pentru școală, profesori și elevi. Un exemplu în acest sens este programul specific de formare a profesorilor organizat de Ministerul Educației în cooperare cu centrul de competențe din Würth. Conținutul formării este pus în aplicare prin proiecte educaționale legate de lecții sau specifice școlilor (de exemplu, înființarea unor microîntreprinderi/firme de exercițiu sau organizarea de concursuri), precum și prin oferirea de sprijin pentru ca profesorii să poată intra în legătură cu întreprinderile.

Programul începe printr-o reuniune de lansare și o perioadă de autoinstruire (de obicei 6-7 săptămâni) online cu licența europeană de competență în afaceri. Urmează un atelier cu durată de o zi cu un joc de simulare a unei întreprinderi,

Tipul activității: programe din cadrul DPC, de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Germania

Instituția care aplică activitatea: Inițiativa pentru Întreprinderi Nou Înființate și Transferul de Întreprinderi (IFEX), unitate din cadrul Ministerului de Finanțe și Economie din landul Baden-Württemberg

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.gruendung-bw.de>

Persoana de contact principală: Petra Weininger

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: petra.weininger@mfw.bwl.de

Telefon: +49 711 123 2 765

Actori suplimentari sau parteneri implicați: Ministerul Educației, Tineretului și Sportului din Baden-Württemberg, Camerele de Industrie și Comerț; Camerele de Comerț

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori

Nivelul de școlarizare avut în vedere: profesori din școli secundare care furnizează educație generală

denumit „o afacere ușoară”. Acesta este urmat de partea cea mai importantă a programului – săptămâna petrecută într-o întreprindere. În ultima zi a programului, profesorii întocmesc un proiect economic pe care îl realizează cu elevii lor în următorul trimestru școlar. Anul următor profesorii fac schimb de experiență în legătură cu proiectul în cadrul unui seminar cu durată de o zi; ulterior, se publică pe internet un raport scris care poate fi vizualizat de către toți participanții.

Un alt program derulat de Ministerul Educației în cooperare cu Ministerul Finanțelor și Economiei și Camerele este „Cooperarea educațională între școli și întreprinderi”. Cooperările se stabilesc în baza unui contract încheiat între școală și întreprindere. Scopul este crearea unei situații benefice pentru ambii parteneri. Un grup de coordonare regional înființat în mod special în acest scop pune în legătură școlile și întreprinderile.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Educația economică face deja parte din programa națională în toate școlile din Baden-Württemberg. Proiectele menite să stimuleze cunoștințele economice sunt binevenite.
- ▶ Este implicată o rețea de actori și furnizori de servicii. IFEX face parte din Ministerul Finanțelor și Economiei și colaborează îndeaproape cu Ministerul Educației, Tineretului și Sportului, precum și cu profesorii; organizații economice; antreprenori; proprietari de întreprinderi; inițiative private; organizații care execută proiecte și proiecte naționale precum JUNIOR și business@school.

- ▶ Petrecerea unei perioade de timp într-o întreprindere este extrem de importantă. Săptămâna pe care profesorii o petrec într-o întreprindere pe parcursul programului lor de formare este absolut esențială pentru consolidarea legăturilor comerciale ce vor fi folosite atunci când se întorc în școlile în care lucrează.
- ▶ Monitorizarea este esențială. Atelierul cu durată de o zi și publicarea online a rapoartelor și a celor mai bune practici permit partajarea experiențelor pe termen lung în domeniul educației antreprenoriale.

Impactul activității

- ▶ Aproximativ 50 de profesori participă anual la programul de formare a profesorilor, o parte dintre aceștia încurajând contactele dintre școli și întreprinderi și facilitând activitățile de cooperare.
- ▶ Din 2008, 1 700 de școli secundare din Baden-Württemberg colaborează cu 3 500 de întreprinderi, ceea ce înseamnă că aproximativ 95 % din toate școlile secundare generale cooperează cu întreprinderi.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

SIMULAREA UNEI ÎNTRERINDERI

COLABORARE

GERMANIA

Recunoașterea și dezvoltarea practicii antreprenoriale în cadrul formării profesorilor (proiectul ADEPTT)

ADEPTT (Acknowledging and Developing Entrepreneurial Practice in Teacher Training) este un proiect finanțat prin programul Leonardo da Vinci, creat printr-un parteneriat între 13 instituții din 8 țări ale UE. Este un curs de formare ce oferă oportunități de formare mai specifice și mai aplicate pentru susținerea și îmbunătățirea practicii didactice în domeniul antreprenoriatului. Formarea durează două zile, însă poate fi prelungită dacă se solicită acest lucru. Este axată pe educația antreprenorială din prisma „posibilității de efectuare” – mijloacele practice prin care se realizează ceva. „Posibilitatea de efectuare” este un model logic și un proces ce poate să fie folosit atunci când profesorii elaborează planuri antreprenoriale. Aceasta îi determină pe profesori să analizeze dacă acțiunea este posibilă, fezabilă și dacă merită să fie întreprinsă.

Proiectul respectă cinci principii esențiale:

- ▶ „Bird in the hand” (pasărea din mână) – necesitatea de a realiza că nu este necesară o idee genială sau căutarea unor oportunități „fantastice”, ci doar soluționarea unei probleme simple.
- ▶ „Affordable loss” (pierdere suportabilă) – analizarea cantității de timp ce poate fi investită în mod realist, dat fiind faptul că întreprinderea poate să eșueze.
- ▶ „Crazy quilt” (mozaic) – în măsura în care este posibil, crearea unor parteneriate cu alte persoane și organizații.

Tipul activității: programe din cadrul DPC, de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Spania

Instituția care aplică activitatea: Valnalon

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.valnalon.com>

Persoana de contact principală: Ivan Diego Rodriguez

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: ivan@valnalon.com

Telefon: +34 9856982227

Actori suplimentari sau parteneri implicați: GrijpdeBuitenKans – organizație neerlandeză independentă ce își propune să susțină măsurile instituțiilor de învățământ în domeniul educației antreprenoriale

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: un grup divers format din directori de școli și cadre didactice din cadrul aceluiași instituții

Nivelul de școlarizare avut în vedere: DPC pentru profesori de la toate nivelurile de școlarizare

- ▶ „Lemonade” (limonadă) – acceptarea surprizelor ce decurg din situații incerte, menținând o atitudine flexibilă în locul limitării la scopurile existente.
- ▶ „Pilot in the Plane” (pilot în avion) – concentrare asupra activităților ce pot fi controlate; viitorul nu se descoperă și nu se prezice, ci se construiește.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Angajamentul conducerii școlii este extrem de important.
- ▶ Punctul de pornire al formării constă în dezvoltarea activităților antreprenoriale existente, participarea profesorilor și analizarea a ceea ce aceștia fac deja.
- ▶ Proiectele antreprenoriale trebuie să fie durabile.
- ▶ Învățarea gestionării riscurilor. Eșecul face parte integrantă din procesul antreprenorial, însă poate însemna și o pierdere costisitoare de timp, competențe și angajament. Așadar, cursul de formare folosește într-o mare măsură „modelul de realizare” pentru a-i ajuta pe profesori să înțeleagă riscurile și să le diminueze.
- ▶ Cursul de formare nu reprezintă o simulare teoretică. Profesorii trebuie să vină cu mecanisme educaționale concrete și validate.

Impactul activității

Linkuri sau resurse utile:

Prezentarea Prezi realizată de Ivan Diego: http://prezi.com/_gd384z1zbg/adeptt-ivan-diego

Site-ul internet Grijpdebuitenkans: <http://www.grijpdebuitenkans.nl>

Cursul de formare are șase obiective specificate menite să determine o schimbare de durată a atitudinii și practicii:

- ▶ Profesorii concep produse sau servicii (educaționale) noi, gata de folosit „săptămâna viitoare”.
- ▶ Profesorii învață cum să valideze proiectul sau noul mediu de învățare.
- ▶ Profesorii conving diferiți parteneri să faciliteze procesul de învățare al elevilor.
- ▶ Profesorii pot să definească beneficiile reciproce ale activității antreprenoriale (în avantajul tuturor), atât pentru antreprenor, cât și ca formă de educație.
- ▶ Profesorii învață cum să folosească și să traducă vocabularul antreprenorial.
- ▶ Profesorii recunosc și apreciază comportamentul antreprenorial și știu cum să genereze un „efect de levier” al resurselor.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

PLANURI ANTREPRENORIALE

METODE PRACTICE

SPANIA

Creativitate, cultură și educație – *Creative Partnerships* (parteneriate creative)

Programul *Creative Partnerships* a fost programul creativ emblematic al Regatului Unit în domeniul învățării, fiind derulat în Anglia în perioada 2002-2011. El a adus în școli lucrători din domeniul creativ, precum artiști, arhitecți și oameni de știință pentru a lucra cu profesorii în vederea eliberării creativității acestora și a creșterii aspirațiilor și realizărilor copiilor și tinerilor. Aceștia au lucrat cu peste 1 milion de copii și 90 000 de profesori din peste 8 000 de proiecte. Până în 2011, programul *Creative Partnerships* a fost finanțat de Consiliul Artelor din Anglia, însă finanțarea a fost retrasă din cauza reducerii cheltuielilor alocate artelor. De atunci, CCE a cunoscut o diversificare, orientându-se către un mediu mai internațional și ajungând să își desfășoare activitatea inclusiv în Australia, Coreea de Sud, Germania, Lituania, Norvegia, Pakistan și Qatar și în colaborare cu OCDE. CCE continuă să își extindă aria de activitate și influența prin idei, proiecte și parteneriate noi în întreaga lume.

Programul *Creative Partnerships* integrează relațiile pe termen lung dintre partenerii din domeniul creativ și școli. Școlile solicită să participe după ce au identificat o nevoie sau o problemă specifică pe care doresc să o abordeze; de exemplu, lectura la băieți, implicarea parentală sau comportamentul pe terenurile de joacă. Un „agent creativ” instruit în mod special este alocat școlii și lucrează cu profesorii, studenții și alți practicieni creativi pentru a elabora și a realiza un proiect care oferă o soluție creativă la provocarea individuală a școlilor.

Tipul activității: programe din cadrul DPC, de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Regatul Unit

Instituția care aplică activitatea: Creativity, Culture and Education (CCE), organizație neguvernamentală (ONG) și caritabilă din Regatul Unit, site internet: <http://www.creativitycultureeducation.org>

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.creative-partnerships.com>

Persoana de contact principală: Paul Roberts, președinte

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: dee.keane@cceengland.org

Telefon: +44 (0) 844 811 2145

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: copiii și tinerii din școli și profesorii acestora

Nivelul de școlarizare avut în vedere: primar și secundar

Un exemplu de soluție creativă este dat de o școală primară dintr-o zonă defavorizată din Stoke-on-Trent care avea nevoie de un spațiu de studiu nou. Se dorea ceva diferit și s-a discutat cu copiii despre ceea ce înseamnă pentru ei un spațiu de studiu bun. Au fost exprimate nenumărate idei, printre care o căsuță în copac, o plajă, însă s-a căzut de acord asupra ideii de a transforma un aeroplan vechi într-o sală de clasă, deoarece elevii aveau sentimentul că pot să învețe orice în interiorul unui avion. Acest lucru ar oferi elevilor ocazia de a călători virtual în timp, de a vizita Caraibii, pădurile tropicale și deșerturile. Copiii au fost implicați în luarea deciziilor esențiale pe parcursul procesului, de la cumpărarea avionului și obținerea autorizației de amenajare până la angajarea unui designer profesionist care să amenajeze avionul sub forma unei săli de clasă.

Pe lângă activitățile axate pe elevi, programul *Creative Partnerships* susține și profesorii, oferind dezvoltare profesională permanentă, în sala de clasă, și schimb de cunoștințe. Au loc sesiuni de planificare, formare și dezvoltare, acestea permițând personalului școlii și profesioniștilor din domeniul creativ să lucreze împreună pentru a planifica, reflecta, gândi și experimenta, folosind noi abordări creative ale predării și învățării.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Echipa de conducere a școlii trebuie să fie implicată în proiect și să își asume angajamentul de a-l derula, iar cadrele didactice la nivel mai larg trebuie să fie dispuse să îmbrățișeze schimbarea în mod pozitiv.
- ▶ Școala are nevoie de angajamentul de a cultiva competențele transversale, creative și antreprenoriale de care copiii și tinerii au nevoie pentru a se descurca bine nu doar la școală, ci și în societate la nivel mai larg.
- ▶ Un cadru de planificare și evaluare bine elaborat încurajează profesorii, cursanții și profesioniștii din domeniul creativ să planifice cu atenție și să reflecteze în permanență asupra propriului proces de învățare. De asemenea, creează un spațiu pentru învățarea, îmbunătățirea și integrarea practicii în permanență.

Impactul activității

Programul *Creative Partnerships* a fost supus unei evaluări ample, urmărind impactul asupra elevilor, profesorilor, părinților și economiei Regatului Unit la nivel mai larg:

- ▶ Un nivel de instruire mai ridicat. Fundația Națională pentru Cercetare Educațională (NFER) a urmărit 13 000 de tineri care au participat la pro-

gramul *Creative Partnerships*. Datele privind nivelul de instruire au arătat că cei care au participat au obținut rezultate mai bune decât media națională în fazele esențiale 3 și 4, deși proveneau din zone cu dificultăți economice și sociale.

- ▶ Creșterea încrederii. O anchetă efectuată în rândul profesorilor cu funcții de conducere de către Biroul Britanic de Cercetare a Pieței (BMRB) a arătat că aceștia consideră că programul *Creative Partnerships* a crescut încrederea elevilor în 92 % din cazuri, a îmbunătățit competențele de comunicare în 91 % din cazuri și motivația în 87 % din cazuri.
- ▶ Profesori mai creativi. În cadrul aceleiași anchete, profesorii cu funcții de conducere subliniază și o îmbunătățire a competențelor profesorilor lor, 94 % manifestând o îmbunătățire a competențelor, 92 % folosind într-un mod mai eficace profesioniștii din domeniul creativ în sala de clasă și 92 % fiind mai dispuși să adopte o atitudine creativă.
- ▶ Îmbunătățirea așteptărilor profesorilor. Așteptările profesorilor și încrederea acestora în elevi au crescut, mulți profesori menționând cât de surprinși și încântați au fost să vadă cum elevi care au de obicei rezultate slabe în clasă excelează în lecțiile creative. Acest lucru este deosebit de important ținând seama de legătura dintre așteptările profesorilor și performanța elevilor.
- ▶ Creșterea implicării părinților în procesul de învățare al copiilor. Cercetarea întreprinsă de Universitatea Nottingham arată eficiența creativității în stimularea interesului parental față de rezultatele școlare ale copilului. Acest lucru este în mod special valabil pentru părinții care ei înșiși au obținut probabil rezultate proaste la școală.
- ▶ Beneficii pentru economia la nivel mai larg. Un raport al firmei de consultanță PwC arată că programul *Creative Partnerships* va genera pentru economia Regatului Unit un beneficiu pozitiv net de aproximativ 4 miliarde de lire sterline.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

PARTENERI CREATIVI

INTEGRAT

REGATUL UNIT

Programa Escolhas (program bazat pe opțiuni)

Programa Escolhas este un program al guvernului portughez creat pentru promovarea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor din comunitățile cele mai vulnerabile, în special în rândul imigranților și minorităților etnice. Programul își propune să promoveze egalitatea de șanse și să intensifice coeziunea socială. Principalele priorități pentru domeniile de intervenție sunt: incluziunea școlară și educația informală, formarea profesională și capacitatea de inserție profesională, participarea civică și comunitară, incluziunea digitală, spiritul antreprenorial și autonomizarea. Acestea din urmă, spiritul antreprenorial și autonomizarea, reprezintă un domeniu nou, creat ca urmare a creșterii investițiilor în mobilizarea comunităților locale.

Spiritul antreprenorial și autonomizarea implică activități în următoarele patru sectoare:

- ▶ activități de dezvoltare a competențelor;
- ▶ sprijin financiar și bazat pe cunoștințe pentru proiectele planificate, aplicate și evaluate de către tineri;
- ▶ promovarea creării unor grupuri de tineri care să contribuie la stimularea inițiativelor de bază;
- ▶ vizite, stagii și parteneriate cu alte organizații ale societății civile.

Tipul activității: programe din cadrul DPC, de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Portugalia

Instituția care aplică activitatea: Ministerul Președinției Consiliului de Miniștri (guvernul portughez)

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.programaescolhas.pt>

Persoana de contact principală: Dana Redford

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

dana.redford@redfordresearch.com

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: tinerii (și profesorii lor) din comunități defavorizate

Nivelul de școlarizare avut în vedere: secundar, superior, profesional și tehnic

Un element al acestui program de formare este „Uma Escolha de Futuro” (O alegere pentru viitor), ce își propune să dezvolte competențele personale, sociale și profesionale ale tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 24 de ani, ajutându-i să pună în aplicare proiecte pe termen scurt, mediu și lung. Programul este împărțit în două ghiduri complementare, unul pentru profesori și unul pentru tineri. El implică cinci unități care îi ajută să interacționeze cu comunitățile locale, să identifice antreprenori, să exploreze idei antreprenoriale și să întreprindă acțiuni în legătură cu acestea, să își dezvolte competențele digitale și să pună în aplicare o idee de afaceri.

Condiții prealabile ale succesului

Au fost create două ghiduri diferite. Unul este mai didactic, structurat și plin de informații, adresat profesorilor și formatorilor; cel de al doilea se adresează tinerilor și este mai ușor, mai teoretic și cuprinde exerciții practice. Această divizare determină crearea simultană a unui instrument pedagogic ce poate fi gestionat și folosit de către tehnicieni, precum și a mijloacelor practice de dezvoltare a competențelor antreprenoriale ale tinerilor.

Proiectul este finanțat și derulat parțial de către guvernul portughez – Ministerul Președinției Consiliului de Miniștri, în cadrul Înaltei Comisii pentru Imigrație și Dialog Intercultural. El este cofinanțat prin Fondul social european.

Impactul activității

Proiectul tocmai a fost reînnoit pentru a cincea generație, perioada de derulare fiind ianuarie 2013-decembrie 2015. A patra generație a permis inițierea a 130 de proiecte noi, toate de jos în sus.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

COMUNITĂȚI VULNERABILE

PROGRAM DE FORMARE

PORTUGALIA

Proiectul UPI

Proiectul **UPI** (cuvânt care înseamnă „speranță” în limba slovenă) constă într-o serie de ateliere privind creativitatea, spiritul antreprenorial și inovarea, fiind derulat de către Camera de Meserii din Slovenia în școlile elementare. Proiectul a avut două faze distincte, prima fiind tehnică, respectiv pregătirea proiectelor/programelor. Ulterior, au fost introduse ateliere în școli. Pentru faza tehnică, Camera de Meserii a proiectat programe de formare și broșuri pentru mentori și copiii participanți, în principal pentru a contribui la crearea unui modul de formare.

Fiecare atelier a fost coordonat de către doi mentori; unul din școală și unul din sectorul economic mai larg. În cadrul fiecărui atelier, elevii au elaborat planuri de afaceri – un exemplu în acest sens a fost vânzarea de plante și flori. Elevii

s-au gândit la un mod de organizare a întreprinderii lor; clienții (în mare parte familia); marketingul; punctele unice de vânzare și amenințările potențiale (de exemplu, posibilitatea de a uita să ude plantele). Diferitele grupuri au folosit o gamă variată de metode creative de planificare și publicitate. Un grup, de exemplu, a creat un scurt material video pe YouTube privind planul de afaceri, iar un altul a elaborat o broșură care este în prezent disponibilă online și la biblioteca Sloveniei. În urma atelierelor inițiale au fost organizate 8 evenimente regionale în cadrul cărora copiii au putut să își prezinte planurile de afaceri.

Pe lângă ateliere, Camera de Meserii a efectuat și cercetări cu privire la factorii care au împiedicat sau au încurajat tinerii să devină mai creativi. Această cercetare a scos la lumină un număr de căi posibile de îmbunătățire, atrăgând în

Tipul activității: programe din cadrul DPC, de pregătire a profesorilor la locul de muncă pentru educația antreprenorială

Țara de aplicare: Slovenia

Instituția care aplică activitatea: Camera de Meserii și Întreprinderi Mici din Republica Slovenia

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.ozs.si>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: mentori și copii din școlile elementare

Nivelul de școlarizare avut în vedere: școli elementare

același timp atenția asupra unora dintre succesele proiectului. În general, elevii au avut sentimentul că:

- ▶ profesorii nu utilizează îndeajuns mijloacele TI în clasă;
- ▶ utilizarea pe scară mai largă a mijloacelor TI ar face procesul de învățare mai interesant;
- ▶ principalii factori care influențează creativitatea și spiritul inovator la copii sunt mediul, familia și personalitatea fiecăruia.

S-a descoperit că majoritatea școlilor au participat la ateliere deoarece au dorit să afe metode noi și interesante pentru implicarea copiilor. Într-adevăr, s-a constatat că profesorii care au participat la ateliere au devenit mult mai activi în ceea ce privește folosirea mijloacelor TI în cadrul metodelor lor didactice.

Condiții prealabile ale succesului

Au existat doi factori-cheie care au fost esențiali pentru succesul proiectului.

- ▶ Implicarea la nivel înalt și pe scară largă a părților interesate; de exemplu, Ministerul Economiei a finanțat proiectul și au participat 62 de Camere de Meserii regionale diferite.
- ▶ Profesorii cu funcție de conducere au fost implicați pe deplin în proiect, aspect esențial deoarece ei au fost principalii factori de decizie în ceea ce privește participarea școlii lor.

Impactul activității

În total au participat 31 de școli elementare la 87 de ateliere, copiii elaborând 84 de planuri de afaceri. Aceste cifre au îndeplinit toate scopurile proiectului din punctul de vedere al numărului de tineri implicați și al numărului de ateliere. În plus:

- ▶ Proiectul a dezvoltat cu succes instrumente didactice tehnice pentru mentori și a integrat un program de mentorat în cadrul programei de învățământ național.
- ▶ Pentru elevi, acesta a introdus și promovat diferite profesii în rândul copiilor din școala elementară și a dezvoltat într-o măsură mai mare mentalitățile și ideile antreprenoriale ale acestora.
- ▶ Profesorii au devenit utilizatori mai încrezători ai mijloacelor TI în cadrul metodelor lor didactice, ceea ce a făcut ca orele să fie mai interesante pentru elevi.

DPC

PREGĂTIREA PROFESORILOR
LA LOCUL DE MUNCĂ

SENSIBILIZARE

INSTRUMENTE DIDACTICE

SLOVENIA

Proiectul Life 2 – „Formarea formatorului”

Proiectul „Competențe fundamentale în domeniul deprinderilor de viață” sau, prescurtat, **LIFE 2**, îi ajută pe tineri să își dezvolte competențele și încrederea necesare la locul de muncă, pe parcursul formării profesionale a acestora, în special competențele antreprenoriale precum creativitatea și inovarea. Pachetul „Formarea formatorului” a fost conceput de către echipe de specialiști din cinci țări partenere. Pachetul își propune să îi ajute pe profesori să integreze

deprinderile de viață în domeniile profesionale de specialitate și să creeze legături mai strânse cu angajatorii. Pachetul însuși conține trei secțiuni:

- ▶ un ghid al utilizatorului care permite adaptarea pachetului la nevoile organizaționale și ale cursantului;
- ▶ resurse pentru „Formarea formatorului”:
 - ▶ Partea 1: oferă cunoștințe de bază și facilitează înțelegerea conceptului „competențe fundamentale în deprinderile de viață”, inclusiv sarcinile de consolidare a înțelegerii profesorilor;

Tipul activității: metode și concepte didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială

Țara de aplicare: Danemarca, Spania, Portugalia, România, Regatul Unit

Instituția care aplică activitatea: **Portugalia** – ANESPO; **Regatul Unit** – Colegiul Norton Radstock și Universitatea Bath Spa; **Danemarca** – Colegiul de Afaceri Niels Brock; **Spania** – CEBANC; Forumul European de Învățământ Profesional și Tehnic (EfVET); **Portugalia** – ANESPO; **România** – Centrul pentru Inovare în Educație (TEHNE); **Regatul Unit** – Colegiul Norton Radstock și Universitatea Bath Spa

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.life-2.eu>

Persoanele de contact principale: Rosaleen Courtney și Irene Ferreira

Adrese de e-mail ale persoanelor de contact principale: rosaleen.courtney@nortcoll.ac.uk și irene.ferreira@anespo.pt

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori din învățământul profesional, formatori de cadre didactice, cursanți din învățământul profesional, rețele ale angajatorilor, organizații ce susțin grupurile dezavantajate și factori de decizie/factori de influență

Nivelul de școlarizare avut în vedere: DPC pentru profesorii din instituțiile/organizațiile din învățământul profesional și în cadrul formării inițiale a profesorilor din învățământul profesional și tehnic

- ▶ Partea a 2-a: oferă diferite modele practice pentru integrarea deplină a deprinderilor de viață în predarea din învățământul profesional;
- ▶ Partea a 3-a: cuprinde o gamă de activități din cadrul proiectului „Formarea formatorului” ce urmează să fie folosite în cadrul unui program de formare structurat pentru profesorii din învățământul profesional sau de către profesori cu propriii elevi;
- ▶ o sesiune de bune practici. Aceasta cuprinde surse de inspirație din întreaga Europă, unde competențele fundamentale în domeniul deprinderilor de viață au fost integrate cu succes în predarea în învățământul profesional.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ *Dovezi.* LIFE 2 se bazează pe o bază solidă de dovezi. Pornește de la constatările primului proiect LIFE (a se vedea <http://www.life-keyskills.info>), cercetările întreprinse de Platforma Europeană a Societății Civile privind condițiile prealabile ale succesului în învățarea pe tot parcursul vieții și conferința din 2004 „Deprinderi pentru viață ca element central al învățării pe tot parcursul vieții”, în cadrul căreia au fost prezentate recomandări și exemple de cele mai bune practici.
- ▶ *Feedback.* Proiectul are la bază feedbackul extins primit din partea angajatorilor, profesorilor și cursanților din toate cele cinci țări partenere.
- ▶ *Finanțare.* Proiectul este susținut de programul Leonardo da Vinci al Comisiei Europene. Această schemă de finanțare care face parte din programul de învățare pe tot parcursul vieții al CE susține o varietate largă de activități diverse de diferite dimensiuni.

Linkuri sau resurse utile:

Programul Leonardo da Vinci: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/ldv_en.htm

ANESPO, PT – Associação Nacional de Escolas Profissionais: <http://www.anespo.pt>

CEBANC, ES: <http://www.cebanc.hezkuntza.net/web/guest/proyectos###>

Universitatea Bath Spa, UK: <http://www.bathspa.ac.uk>

Școala de Afaceri Niels Brock, DK: <http://www.cbs.dk>

TEHNE, RO: <http://www.tehne.ro>

EFVET: <http://www.efvet.org>

Material video ce cuprinde o explicație a competențelor fundamentale ale învățării pe tot parcursul vieții: <http://www.youtube.com/watch?v=RD-elxM1lw>

DPC

PREDARE INOVATOARE

MATERIALE DIDACTICE

ACTIVITĂȚI SPECIFICE PROIECTELOR

NIVEL EUROPEAN

Inovarea în pedagogia antreprenorială

Acest curs a folosit o gamă largă de metode creative ca instrumente pedagogice inovatoare, transmise studenților de la Rouen Business School (RBS) și Universitatea Aalto. Cursul a dispus de o gamă variată de elemente, inclusiv: fiecare student a scris o „poveste antreprenorială” inspirată dintr-o pictură abstractă; s-a scris un eseu privind legătura dintre artă și antreprenariat și s-a susținut o sesiune privind rolul antreprenorului ca actor. Romain Artus (Franța) a pus la dispoziție picturile sale ca sursă de inspirație. Scopul cursului a fost de a-i învăța pe studenți impactul pe care diferite instrumente pedagogice (de exemplu: artă, muzică, scrierea de texte narative și teatru) l-au avut asupra atitudinilor față de antreprenariat.

Obiectivul principal al cursului a constat în descoperirea capacității fiecărei persoane de a gândi neconvențional, considerându-se că aceasta este o competență antreprenorială esențială. Cursul a încercat să încurajeze mentalitatea antreprenorială a fiecărui student și a măsurat capacitatea de adaptare la situații noi prin folosirea instrumentelor de învățare neobișnuite (precum muzică și arte). Sesiunile au fost ținute în colaborare cu mulți artiști locali și internaționali. Dr. Joelle Lagier, de exemplu, a venit să discute despre viața ei ca artist, după cum a procedat și un fotograf japonez din Tokyo.

Planurile viitoare includ introducerea acestui program în diferite contexte internaționale, precum și testarea acestuia în rândul categoriilor mai dezavantajate ale societății, de exemplu șomerii.

Tipul activității: metode și concepte didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială

Țara de aplicare: Franța

Instituția care aplică activitatea: Rouen Business School (Școala de Afaceri din Rouen)

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.rouenbs.fr/en>

Persoana de contact principală: Rita Klapper

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: rgklapper@gmail.com

Actori suplimentari sau parteneri implicați: artiști, inclusiv Romain Artus, Joelle Lagier (Franța) și Beata Joutsen (Finlanda)

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: studenți și absolvenți ai Școlii de Afaceri din Rouen; Școala de Economie din Helsinki (Universitatea Aalto)

Nivelul de școlarizare avut în vedere: superior (universitar și postuniversitar)

Condiții prealabile ale succesului

Pentru ca pedagogia antreprenorială inovatoare să se răspândească, sunt necesare mai multe schimbări, respectiv:

- ▶ mai multe investiții din punctul de vedere al timpului și resurselor financiare, în întreaga lume, pentru a integra cursurile netradiționale inovatoare și creative privind antreprenoriatul în învățământul complementar și învățământul superior;
- ▶ o mai mare deschidere față de pedagogia inovatoare, nu neapărat pe baza tehnologiei, în instituțiile de conducere ale învățământului complementar și învățământului superior, dar și în rândul profesorilor;
- ▶ o modificare a orientării de la teoria tradițională și studiile de caz către o abordare axată pe creativitate și inovare;
- ▶ reaccentuarea valorilor antreprenoriale, a gândirii antreprenoriale și a simțului antreprenorial, în vederea promovării unei abordări cu accent pe „implicare” și nu pe „relatare”.

Impactul activității

Impactul acestui curs a fost măsurat atât cantitativ, cât și calitativ:

- ▶ Persoanele învață să recunoască propriul lor potențial și să își schimbe mentalitatea atunci când „perspectiva de a deveni antreprenor devine fezabilă”.
- ▶ Rezultatele cantitative au analizat schimbarea percepțiilor asupra „caracteristicilor unui antreprenor”. Mai impresionant a fost faptul că s-a înregistrat

o creștere cu 50 % a procentului de studenți care au avut sentimentul că „oricine poate fi antreprenor”.

- ▶ Feedbackul primit de la studenți a fost foarte bun, cineva sugerând că „este frumos să descoperi antreprenoriatul în locuri noi și să îl poți corela cu arta”.

Scrierea narativă privind teme antreprenoriale, inspirată de arta contemporană, a fost considerată o „experiență întrutotul inovatoare, care a surprins prin rezultatul său revigorant, și [mi-]a dovedit că sunt creativ”. S-a considerat, de asemenea, că scrierea narativă se integrează bine în lumea modernă în care „antreprenorii creativi și abili sunt foarte apreciați și bine primiți”.

- ▶ Pe viitor, există planuri de a genera un program de cercetare care să evalueze schimbarea mentalității pe care pedagogia inovatoare poate să o determine în diferite contexte internaționale.

DPC

PREDARE INOVATOARE

MATERIALE DIDACTICE

GÂNDIRE CREATIVĂ

FRANȚA

Metoda MIME: *Méthode d'initiation au métier d'entrepreneur*

MIME (metodă de inițiere în meseria de antreprenor) este o metodă de simulare concepută pentru a îmbunătăți capacitățile antreprenoriale.

Această metodă a fost creată cu 10 ani în urmă pentru antreprenorii în devenire, iar în prezent a fost adaptată cu succes pentru angajați, elevi și profesori. Anual, este pusă la dispoziția unui număr de peste 1 000 de participanți din Franța. Este o simulare menită să ofere participanților înțelegerea mecanismelor fundamentale privind funcționarea afacerilor, generând, în același timp, situații care necesită și îmbunătățesc competențele antreprenoriale și capacitatea de soluționare a problemelor.

MIME acordă prioritate unei abordări globale, complexe și dinamice a funcționării afacerilor în cadrul căreia dorința de a înțelege nu este separată niciodată de plăcerea de a face. Calculatoarele sunt interzise pe parcursul procesului, punându-se în schimb accentul asupra contribuțiilor esențiale pe care le aduc oamenii întreprinderilor. Există patru echipe, iar fiecare dintre acestea înființează o întreprindere, toate creând și comercializând același produs. Ulterior, echipele concurează între ele pe o perioadă de doi ani, fiecare dintre ele având obligația de a gestiona procesul decizional și de a asuma riscurile pe măsură ce își dezvoltă afacerea. Activitatea se bazează pe patru principii operaționale:

- Modalitățile diferite de soluționare a problemelor sunt avute în vedere după identificarea clară a unei probleme.

Tipul activității: metode și concepte didactice inovatoare corelate cu

educația antreprenorială

Țara de aplicare: Franța

Instituția care aplică activitatea:

IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.i2er.org>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: formatorii de cadre

didactice în domeniul antreprenoriatului; formatorii din învățământul

profesional și tehnic; elevi; cursanți adulți

Nivelul de școlarizare avut în vedere: licee și universități

- ▶ Instrumentele noi sunt folosite doar după ce necesitatea acestora a fost exprimată în mod clar.
- ▶ Concluziile rezultă din schimburile între elevi.
- ▶ Orice ipoteze care apar trebuie testate direct.

Condiții prealabile ale succesului

MIME face parte din proiectul MANAGE, finanțat de acțiunea din cadrul programului UE de învățare pe tot parcursul vieții „Leonardo da Vinci – Transferul de inovare”. Acest lucru a permis traducerea metodei MIME în limbile engleză, italiană, română și spaniolă.

Impactul activității

Metoda MIME își propune să aibă impact asupra înțelegerii, de către elevi, a întreprinderilor și a rolurilor acestora.

O înțelegere a:

- ▶ mecanismelor economice fundamentale ale funcționării întreprinderilor;
- ▶ relațiilor care se dezvoltă odată cu mediile acestora;

- ▶ contribuțiilor esențiale ale bărbaților și femeilor care lucrează în întreprinderi.

O imagine realistă privind:

- ▶ funcția de director de întreprindere;
- ▶ competențele pe care trebuie să le folosească cursanții;
- ▶ rolul pe care și-l propun în cadrul procesului decizional.

O analiză practică:

- ▶ a instrumentelor de gestionare folosite pe scară largă;
- ▶ a situațiilor contabile și financiare;
- ▶ a strategiilor și proceselor.

DPC

PREDARE INOVATOARE

SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR

ACTIVITĂȚI SPECIFICE PROIECTELOR

FRANȚA

Link-uri și resurse utile:

site-ul internet al metodei MIME: <http://www.methode-mime.fr>

Colaborarea în rețea cu comunitatea de afaceri

Zöld Kakas Líceum (liceul „Cocoșul Verde”) este un liceu pentru copiii care au abandonat studiile, în special studiile liceale. Acesta se ocupă de 200 de elevi cu vârste cuprinse între 15 și 26 de ani, oferindu-le a doua șansă pentru a absolvi un program educațional combinat și de pregătire pentru colegiu, cu durată de patru ani. Esențiale pentru misiunea colegiului sunt găsirea unor modalități noi și inovatoare de a lucra atât cu elevii, cât și cu profesorii, pentru a asigura dezvoltarea școlară și personală, de exemplu prin programul de învățământ tehnic și profesional.

Liceul colaborează cu persoane care au părăsit timpuriu școala și cu absolvenți de liceu, contribuind la formarea acestora în domeniul realizării de filme și al

fotografiei. Doi profesori conduc o echipă formată din tineri care ulterior încearcă să își găsească un loc de muncă în comunitate. Cursanții învață prin activități practice, participând în cadrul unui program de doi ani la un loc de muncă de susținere, organizat în școală. Profesorii fac parte integrantă din proiecte, ajutând tinerii să organizeze proiectele, să elaboreze un conținut ordonat și să comunice cu partenerii de afaceri. Salariul profesorilor și bursele elevilor depind parțial de succesul proiectului.

Tipul activității: metode și concepte didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială

Țara de aplicare: Ungaria

Instituția care aplică activitatea: Zöld Kakas Líceum

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.zoldkakas.hu/kuszli>

Persoana de contact principală: Mate Schnellbach

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

schnellbach.mate@gmail.com

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: tineri cu vârste cuprinse între 15 și 26 de ani care nu au absolvit liceul

Nivelul de școlarizare avut în vedere: învățământ liceal

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Principala condiție prealabilă a succesului este garanția libertății; predarea în acest stil trebuie să fie flexibilă, așadar directorii trebuie să fie deschiși față de riscuri.
- ▶ Școala trebuie să aibă libertatea de a inova, autoritățile educaționale la nivel mai larg trebuind să îi permită o oarecare autonomie.
- ▶ Spiritul antreprenorial al profesorilor trebuie să fie la un nivel ridicat; în realitate, aceștia lucrează ca antreprenori, ceea ce reprezintă o abatere importantă de la rolul obișnuit al profesorului.
- ▶ În ultimul rând, trebuie să existe o cultură și o structură organizatorică de susținere.

Impactul activității

Elevii se mândresc cu câteva realizări impresionante:

- ▶ Obținerea unui loc de muncă. Anul trecut, 7 din cei 12 participanți au obținut un loc de muncă cu normă întreagă sau cu fracțiune de normă pe parcursul programului de formare, iar anul acesta 6 din 14 au obținut astfel de locuri de muncă.
- ▶ Cererea din partea întreprinderilor. Școala primește foarte multe solicitări de colaborare din partea întreprinderilor mici (din domenii precum marketing, arte și servicii practice).
- ▶ Recunoaștere națională. Elevii au reușit să obțină, de asemenea, numeroase premii naționale în Ungaria – de exemplu, în ultimii doi ani, două documentare ale elevilor au câștigat un concurs pentru jurnaliștii elevi.

DPC

METODE DIDACTICE INOVATOARE

ÎNVĂȚARE PROFESIONALĂ

COLABORARE

UNGARIA

Linkuri sau resurse utile:

Acest documentar a câștigat concursul pentru jurnaliștii elevi: <http://www.youtube.com/watch?v=oX41RKybM9E>

Câteva fotografii ale elevilor: <https://picasaweb.google.com/100088693387758940555/KiallitasKepei?authkey=Gv1sRgCNzy6eawrkBOQ>

Tknika – Centrul de Inovare pentru Formare Profesională și Educațională și Învățare pe Tot Parcursul Vieții

Tknika se înscrie în eforturile permanente ale Țării Bascilor de a aduce formarea profesională bască în linia întâi a Europei. Tknika elaborează proiecte inovatoare în diferite domenii: tehnologie, formarea profesorilor și gestionarea inovării. Tknika este un centru deschis și cooperant, care stimulează crearea unor alianțe productive cu întreprinderile private, departamentele de cercetare, universitățile și centrele pentru tehnologie. El derulează proiecte de inovare în patru domenii principale:

- ▶ tehnologie;
- ▶ TIC;
- ▶ management;
- ▶ metodologie și pedagogie.

Tknika încurajează profesorii și echipele de conducere din cadrul colegiilor tehnice din învățământul profesional și tehnic să prezinte și să se concentreze asupra proiectelor care implică o inovație. Aceasta poate îmbrăca diferite forme, de exemplu, o inovație în modul de conducere a colegiului și de comunicare cu societatea, în modul de interacțiune cu întreprinderile, în modul de furnizare a serviciilor de formare, de adaptare a tehnologiilor noi sau de dobândire a cunoștințelor noi. Factorii de motivare din cadrul Tknika administrează proiectele și le dezvoltă cu ajutorul profesorilor din colegii. Majoritatea profesorilor continuă să predea în colegiile lor, însă cu program redus, pentru a putea să participe la proiectele cu Tknika.

Tipul activității: metode și concepte didactice inovatoare corelate cu educația antreprenorială

Țara de aplicare: Spania – Țara Bascilor

Instituția care aplică activitatea: Tknika, filială a Subdepartamentului de Formare Profesională și Educațională și Învățare pe Tot Parcursul Vieții, Departamentul de Educație, Politică Lingvistică și Cultură al Guvernului Basc

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.tknika.net>

Persoana de contact principală: Iñaki Mujika, directorul Tknika, imujika@tknika.net

Persoane de contact suplimentare: Samuel Triguero, coordonatorul Unității de Management, striguero@tknika.net; Victor Arias, monitor internaționalizare, barias@tknika.net; JLF Maure, monitor internaționalizare, jlfernandez@tknika.net

Actori suplimentari sau parteneri implicați: Asociațiile colegiilor publice și private din învățământul profesional și tehnic din Țara Bascilor: IKASLAN, HETEL, AICE

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesorii și elevii colegiilor tehnice din învățământul profesional și tehnic din Țara Bascilor

Nivelul de școlarizare avut în vedere: intermediar, superior și complementar în colegiile tehnice din învățământul profesional și tehnic (public și subvenționat)

Abordarea Tknika cuprinde șase etape:

- ▶ Tknika elaborează proiecte inovatoare și transferă rezultatele către profesorii din învățământul profesional și tehnic.
- ▶ Profesorii folosesc aceste rezultate pentru formarea elevilor.
- ▶ Elevii transferă aceste cunoștințe către locul lor de muncă.
- ▶ Tknika colaborează în rețea cu profesorii din învățământul profesional și tehnic (asigurând transferul de cunoștințe către întregul sistem).
- ▶ Tknika colaborează cu organizații și persoane care pot să aducă valoare procesului global.
- ▶ Tknika garantează, de asemenea, excelența în activitate prin intermediul modelului său de management.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Toate activitățile din cadrul centrului sunt axate pe formarea antreprenorială. Antreprenoriatul nu este considerat o capacitate izolată, ci un concept care presupune competențe precum creativitate, cunoștințe tehnologice și management de proiect.
- ▶ Activitatea Tknika se bazează pe modelul de management al inovării numit TknikaInnova. Acest model susține antreprenoriatul recompensând inițiativa individuală, asumarea responsabilității, asumarea riscurilor și acceptarea eșecurilor. Persoanele lucrează în echipe pentru a elabora proiecte specifice, ceea ce permite o mai mare flexibilitate și coordonarea sarcinilor; fiecare echipă este responsabilă pentru proiectul său, ceea ce generează un angajament sporit și perseverență în îndeplinirea obiectivelor.
- ▶ Tehnologia este folosită intens. Acest lucru permite transferul de cunoștințe mai repede și mai eficient. Tknika monitorizează evoluțiile tehnologice, explorând soluții, tehnici de producție și instrumente de calcul noi care vor îmbunătăți procesul învățării în colegiile tehnice din învățământul profesional și tehnic și vor crește productivitatea în întreprinderi.

Impactul activității

Proiectul Tknika:

- ▶ este consacrat și a fost evaluat. Membrii unei echipe OCDE au vizitat de curând Tknika și au descris proiectul drept un punct forte important al politicii învățământului superior din Țara Bascilor, recomandând diseminarea sa;
- ▶ urmărește să elimine barierele din calea progresului. Tknika contribuie la depășirea limitărilor specifice ale sistemului basc, în special obiceiuri și uzanțe precum procesul decizional lent, instituțiile ierarhice și teama de eșec, înlocuindu-le cu o atmosferă de dinamism, inițiativă personală și spirit antreprenorial;
- ▶ stimulează activitatea. Există o cerere importantă pentru serviciile Tknika din partea colegiilor tehnice din învățământul profesional și tehnic. Acestea au o mare anvergură și o sferă de aplicare largă. În prezent sunt derulate 24 de proiecte în domeniul inovării cu 200 de colaboratori;
- ▶ generează profit. Conform evaluării, câștigurile din program depășesc investițiile inițiale.
- ▶ Anchetele anuale privind gradul de satisfacție în rândul părților interesate demonstrează, de asemenea, că proiectul Tknika este foarte apreciat.

DPC

METODE DE INOVARE
ÎN DOMENIUL PREDĂRII

TRANSFER DE CUNOȘTINȚE

COLABORARE

SPANIA

Buna cunoaștere a spiritului antreprenorial și a competențelor antreprenoriale

Rețeaua pentru Antreprenariat în Domeniul Formării (RAF) a fost înființată la New York în anul 1987, punctele de lucru din Belgia începând să funcționeze în 1998. De atunci, la această formare au participat peste 350 000 de tineri. RAF Belgia oferă o programă de învățământ inovatoare în Flandra, Valonia și Bruxelles; cursurile sunt susținute de formatori cu experiență vastă în domeniul afacerilor și oferă tinerilor defavorizați ocazii suplimentare de a reuși în viața profesională și personală. Astfel, ele asigură o punte concretă între mediul educațional și întreprinderi.

În cadrul programului **Vaardig Ondernemerschap En Ondernemende Vaardigheden** (Buna cunoaștere a spiritului antreprenorial și a competențelor antreprenoriale), doi formatori în domeniul afacerilor certificați de RAF merg în școli sau în organizații și furnizează un pachet de programe de formare în domeniul educației antreprenoriale. Scopul acestei formări este ca fiecare tânăr să elaboreze un plan de afaceri pentru o idee sau un proiect ales de către acesta. În plus, formatorii încurajează dezvoltarea atitudinilor antreprenoriale, a competențelor și viziunilor pentru domeniul afacerilor. Sunt cuprinse și competențele informatice practice, deoarece acestea sunt esențiale pentru succes în lumea modernă.

Tipul activității: strategii de comunicare ale furnizorilor de DPC

Țara de aplicare: Belgia

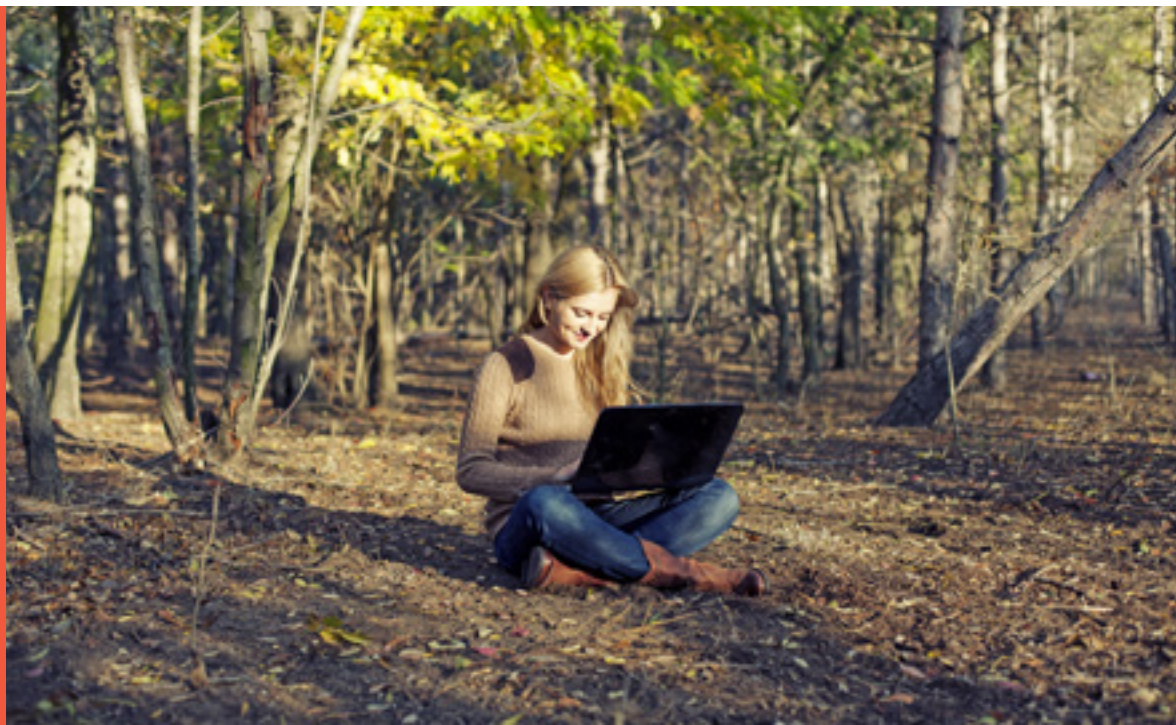
Instituția care aplică activitatea: Rețeaua pentru Antreprenariat

în Domeniul Formării (RAF) Belgia

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.nfte.be/index.php?id=home&L=2>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: elevii din învățământul profesional și tehnic secundar

Profesorii pot să participe la cursurile RAF ca asistenți și pot să fie ei înșiși certificați ca formatori dacă parcurg cu succes procesul RAF „Formarea formatorului”.

Condiții prealabile ale succesului

Unul dintre scopurile formării este de a-i determina pe elevi să gândească neconvențional. În acest scop, metodele didactice trebuie să fie atât inovatoare, cât și interactive. Așadar, RAF Belgia lucrează cu o gamă largă de metode ce cuprind determinarea elevilor să efectueze o cercetare de piață în mediul lor imediat, precum și căutări pe internet privind viabilitatea ideii lor.

Experiența din lumea reală și feedbackul sunt, de asemenea, esențiale pentru succes și implicare. Cursul include o vizită la întreprinderi și mărturii ale directorilor întreprinderilor. La sfârșitul cursului, elevii își prezintă planurile de afaceri unui public și unui juriu specializat în afaceri din cadrul unei întreprinderi.

Impactul activității

La aceste cursuri participă anual aproximativ 400 de elevi, existând un plan de creștere a acestei cifre la 800 de elevi până în 2017.

Cercetările calitative scot la iveală mai multe succese:

- ▶ 45 % din numărul total de participanți la RAF își găsesc un loc de muncă sau își înființează propria întreprindere.
- ▶ 21 % dintre participanți urmează în continuare programe suplimentare de formare.
- ▶ 77 % dintre elevi se simt pregătiți să își caute un loc de muncă sau să își înființeze propria întreprindere.
- ▶ Nivelul cunoștințelor generale în domeniul afacerilor crește de la 20 % la 80 %.
- ▶ Se înregistrează o creștere a încrederii în sine, a muncii în echipă, a organizării, respectului, punctualității și motivației.

DPC

STRATEGII DE COMUNICARE

PACHET DE PROGRAME DE FORMARE

PLANIFICARE ÎN AFACERI

BELGIA

Formarea profesorilor în vederea organizării unor „firme de exercițiu” în școala lor

Centrul Bulgar al Firmelor de Formare, care face parte din Ministerul Educației, Tineretului și Științei, oferă un curs de formare cu durată de 3 zile adresat unui număr de 10-20 de profesori din fiecare școală. Cursul este aproximativ 30 % teoretic și 70 % practic și implică activități precum reflecție, activități practice în grup și în echipă, simulări și discuții în domeniul antreprenoriatului. Scopul este de a înființa și gestiona o „firmă de exercițiu” în fiecare școală.

Firmele de exercițiu sunt simulări ale unor întreprinderi adevărate, dispunând de toate documentele, sistemele și procedurile folosite în mediul real al afacerilor. Ele oferă experiența directă a înființării unei întreprinderi, unui comerț și unei afaceri mici pentru elevii care nu pot să capete experiență într-o întreprin-

dere adevărată. Elevii dobândesc experiență în domenii precum: comerț, modul de conducere a unui departament/birou de vânzări, organizarea funcțiilor personalului, operarea conturilor și controlul stocurilor și sistemelor administrative. Mediul dinamic, realist al unei „firme de exercițiu” permite elevilor să obțină numeroase rezultate pozitive: aplicarea teoriei în practică, munca în echipă și competențele de comunicare, competențele de planificare și mentalitatea antreprenorială.

În general, cursul de formare la locul de muncă creează o echipă de profesori în cadrul unei școli care pot să ofere și să susțină servicii de predare în domeniul educației antreprenoriale. Fiecare profesor are o specialitate diferită și va cunoaște procedurile și practicile legale pentru înființarea și conducerea unei întreprinderi.

Tipul activității: strategii de comunicare ale furnizorilor de DPC

Țara de aplicare: Bulgaria

Instituția care aplică activitatea: Centrul Bulgar al Firmelor de Formare

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.buct.org/index.php?p=22>

Persoana de contact principală: Dariya Mavrudieva

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: info@buct.org

Telefon: +359 2 963 22 72

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori

Nivelul de școlarizare avut în vedere: profesori din domeniul CDP, din învățământul secundar, superior și profesional

De asemenea, profesorii dobândesc tehnici pentru motivarea elevilor din școli să participe la un curs de tipul „firmă de exercițiu”, obținând, de asemenea, un certificat de formatori în cadrul unei firme de exercițiu. Profesorii pot să aplice cunoștințele și competențele noi în cadrul materiilor pe care le predau la școală.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Stimularea implicării. Cursul este promovat pe scară largă în școli (atât în cele academice, cât și în cele profesionale), precum și online și în cadrul ședințelor anuale ale profesorilor. Ulterior, școlile trimit o cerere de participare Centrului Bulgar al Firmelor de Formare.
- ▶ Folosirea la maximum a parteneriatului. Cooperarea dintre școli, instituții guvernamentale și întreprinderi este esențială pentru succes. Această cooperare este facilitată parțial de Rețeaua Bulgară a Firmelor de Formare, constituită în 2004. Printre membrii săi se numără: firme de exercițiu, Centrul Bulgar al Firmelor de Formare, organizații de afaceri, întreprinderi, ONG-uri și instituții guvernamentale.
- ▶ Implicarea partenerilor de afaceri. Întreprinderile oferă know-how, consultanță, monitorizare și evaluare Centrului Bulgar al Firmelor de Formare, precum și participarea directă la formarea profesorilor în școli.

Impactul activității

Acest program are numeroase elemente de succes:

- ▶ Este un program de anvergură; în cadrul fiecărei școli pe care o contactează include 10-20 de profesori și 500-1 500 de elevi.
- ▶ Este un program durabil – cursurile se organizează în fiecare an începând din 1999.
- ▶ A contribuit la crearea, în multe școli, a unei mentalități orientate către „educația antreprenorială”, prin constituirea unor echipe interdisciplinare de profesori care garantează durabilitatea predării în domeniul educației antreprenoriale și a mediului de învățare.

Planuri de dezvoltare

- ▶ Furnizarea de sesiuni de formare pentru profesorii instruiți în cadrul programului, în domenii noi precum: limbile străine; competențele TI; înființarea și gestionarea echipelor. Acest lucru va îmbunătăți competențele profesorilor. Sesiunile de formare sunt planificate și furnizate în parteneriat cu organizațiile de afaceri.
- ▶ Intensificarea cooperării între profesori și întreprinderile reale; formarea profesorilor în domeniul consultanței, soluționării problemelor, verificărilor și evaluării.

DPC

STRATEGII DE COMUNICARE

CERTIFICARE

COLABORARE

BULGARIA

Activitățile JA-YE în domeniul formării profesorilor

JA-YE Europe este o ONG cu 37 de membri naționali dedicată educației în domeniul antreprenoriatului, competențelor necesare pentru capacitatea de inserție profesională și competențelor financiare ale elevilor, începând cu școala primară până la universitate. În anul 2011/2012, rețeaua a ajuns la peste 3 milioane de studenți printr-o gamă variată de programe. Sediul european se află la Bruxelles. JA-YE a instruit aproximativ 135 000 de profesori din 70 000 de școli în anul școlar respectiv. Unul dintre cele mai populare programe este „Programul Întreprindere”, în cadrul căruia elevii înființează o miniîntreprindere sub îndrumarea unui profesor și a unui voluntar, consultant în domeniul afacerilor. Pe lângă oferirea oportunităților de formare formală și informală pentru elevi, programul implică și ocazii variate de învățare la locul de muncă pentru profesori, acoperind patru aspecte principale:

- ▶ **Încrederea** – dezvoltarea calităților și atitudinilor personale, precum:
 - capacitatea și dorința de a avea inițiativă;
 - spirit inovator și creativitate;
 - disponibilitate față de asumarea riscurilor;
- ▶ **competență** – învățare, cunoștințe și aptitudini privind dezvoltarea afacerilor și procesele inovatoare;
- ▶ **învățare bazată pe activități practice** – învățarea materiilor și deprinderea competențelor fundamentale prin folosirea metodelor de lucru antreprenoriale;
- ▶ **factorul „popularitate” și motivația** – implicarea comunității locale, a părinților, a prietenilor, a mass-media, folosirea târgurilor comerciale și a concursurilor, precum și a activităților internaționale.

Tipul activității: strategii de comunicare ale furnizorilor de DPC

Țara de aplicare: la nivel internațional

Instituția care aplică activitatea: Junior Achievement Young Enterprise

Europe (JA-YE Europe)

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.ja-ye.org>

Persoana de contact principală: Jarle Tømmerbakke

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: Jarle@ja-ye.org

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori și elevi cu vârste

între 16 și 19 ani care participă la Programul Întreprindere al JA-YE

Nivelul de școlarizare avut în vedere: profesori din instituțiile de

învățământ profesional și tehnic și școlile de învățământ secundar superior

Ciclul programului începe odată cu anul școlar. Strategia JA-YE este de a aborda mai întâi proprietarul școlii (de exemplu municipalitatea locală) și de a-l întreba dacă dorește implicarea acesteia; ulterior este abordat directorul școlii cu aceeași întrebare. JA-YE începe apoi formarea de bază a profesorilor; profesorii parcurg conceptele fundamentale ale programului, fiind stabilite grupuri care colaborează în rețea, astfel încât participanții să nu rămână singuri. Acest aspect este important, deoarece metodele noi sunt întâmpinate deseori cu foarte multă nesiguranță/rezistență; frecvent apar întrebări de tipul: „Copiii vor învăța la fel de mult prin aceste metode noi?”. Apoi, elevii urmează ciclul „miniîntreprindere” cu durata de un an, elaborând o idee de afaceri, o strategie de marketing și un buget, pentru a participa, ulterior, la diferite concursuri locale.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Cheia succesului programelor JA-YE constă în combinația dintre învățarea formală și învățarea informală.
- ▶ În ceea ce privește latura formală, se oferă oportunități de implicare în activitatea reală, nesimulată: formarea profesorilor și dezvoltarea profesională continuă sunt furnizate pe parcursul a 2-3 zile, împreună cu conținutul online și serviciile suplimentare; de asemenea, se organizează o evaluare și validare a competențelor prin experiență practică.
- ▶ În ceea ce privește latura informală, profesorii și elevii beneficiază de o rețea de școli participante, un îndrumător din comunitatea de afaceri pentru fiecare clasă, 1-3 zile de activități extrașcolare (concursuri sau tabere ale inovării) și participarea foștilor studenți.
- ▶ Multe activități JA-YE au, de asemenea, o dimensiune internațională puternică, bucurându-se de colaborare la nivelul Europei – de exemplu: concursul anual „Întreprinderea europeană a anului”, „Întreprinderea JA-YE fără frontiere”, „Programul Întreprindere Socială” al JA-YE și „Provocări în materie de creativitate și inovare la nivel european”.
- ▶ Concursul determină implicarea comunității și motivarea profesorilor. JA-YE consideră concursul esențial pentru cooperarea cu comunitatea locală și mass-media. Juriile acestor concursuri sunt formate de obicei din reprezentanți ai comunității de afaceri, ai politicienilor și ai autorității locale/

naționale în domeniul educației, care contribuie de obicei la obținerea sprijinului pentru proiect. Se oferă mai multe premii miniîntreprinderilor; profesorii și școlile primesc, de asemenea, premii, iar acest tip de recunoaștere creează deseori publicitate pozitivă atât pentru activități, cât și pentru școli și profesori.

Impactul activității

JA-YE a întreprins cercetări în ceea ce privește impactul activităților sale în rândul foștilor participanți, obținând numeroase rezultate pozitive. 90 % dintre profesori vor recomanda acest mod de predare colegilor lor. „Școala devine, astfel, mai interesantă și motivantă” este o afirmație obișnuită a elevilor. Observăm, în plus, că acest mod de predare creează antreprenori.

- ▶ Întreprinderi nou înființate: un studiu independent efectuat în rândul foștilor participanți a arătat că numărul întreprinderilor nou înființate este cu 50 % mai mare în rândul foștilor elevi decât în grupul de control. 12 % dintre cei care au participat la „Programul Întreprindere” al JA-YE la nivel de școală secundară și-au înființat propria afacere până la vârsta de 25 de ani, comparativ cu 8 % în rândul celor care nu au participat.
- ▶ Crearea încrederii antreprenoriale: 55 % dintre foștii elevi care au parcurs „Programul Întreprindere” susțin că dispun de competențele și cunoștințele necesare pentru înființarea propriei întreprinderi dacă se ivește ocazia, comparativ cu 41 % în grupul de control.
- ▶ Crearea viitorilor conducători: 33 % dintre foștii elevi care au parcurs „Programul Întreprindere” al JA-YE ocupă în prezent posturi de conducere, comparativ cu 25 % în grupul de control.
- ▶ Aceste rezultate sunt susținute de numeroase alte studii și cercetări independente.

DPC

STRATEGII DE COMUNICARE

STRATEGII DE CONȘTIENTIZARE

METODE DIDACTICE INOVATOARE

METODE PRACTICE

NIVEL EUROPEAN

Linkuri sau resurse utile:

JA-YE Enterprise without Borders® (Întreprinderea JA-YE fără Frontiere)

JA-YE Social Enterprise Programme (Programul JA-YE Întreprindere socială)

European Creativity and Innovation Challenge (Provocări în materie de creativitate și inovare la nivel european)

„Formatorul antreprenorial” – seminar cu durata de două zile

„Formatorul antreprenorial” este un seminar de două zile ce abordează aspecte legate de profesionalismul profesorilor și rolul lor de agenți ai schimbării în societate. Seminarul este interactiv și cuprinde exemple de practici inovatoare, discuții și aplicații în contextul activității personale a delegatului. Seminarul în sine se bazează pe premisa că este mult mai ușor pentru un formator să îndrume cursanții în contexte în care formatorii înșiși dispun de know-how relevant, recunoscând că mulți formatori au avut sau consideră că au avut experiențe limitate în domeniul antreprenoriatului. Așadar, seminarul susține profesorii în ceea ce privește recunoașterea și înțelegerea modului în care orice know-how și experiență din viața reală pot fi integrate pe scena antreprenorială. Important este și faptul că asigură legătura dintre formatori și alte persoane care lucrează în același domeniu, deschizând oportunități de colaborare eficientă.

Seminarul analizează conceptul de formator antreprenorial, comparând antreprenorii de succes cu profesorii eficienți. Acesta evidențiază și analizează, prin dialog și reflecție, aspectele esențiale ale profesionalismului profesorilor, ale identității profesionale și mijloacelor de implicare a cursanților. Printre aceste aspecte se numără atitudinile față de schimbare, nesiguranța, asumarea riscurilor și relațiile.

Seminarul de două zile studiază cinci teme:

- ▶ învățarea și predarea pentru secolul XXI;
- ▶ reflecții, discuții, dialog și interacțiuni extinse;
- ▶ ce știm despre învățarea eficientă;
- ▶ implicarea cursanților în propriul proces de învățare;
- ▶ strategii de facilitare a competenței antreprenoriale.

Tipul activității: inițiative în curs pentru sprijinirea profesorilor la locul de muncă

Țara de aplicare: Regatul Unit – Scoția

Instituția care aplică activitatea: Universitatea din Aberdeen

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: <http://www.abdn.ac.uk/spe>

Persoana de contact principală: Dr. David McMurtry

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale: d.c.mcmurtry@abdn.ac.uk

Telefon: +44 1224 274623

Actori suplimentari sau parteneri implicați: Programul Scoțian pentru Antreprenoriat, Agenția Națională Croată pentru Formarea Profesorilor, Universitatea Erciyes, Kayseri, Turcia

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori, profesori cu funcție de conducere, viitoare cadre didactice, formatori de cadre didactice, personal cu funcții de control în domeniul educației, psihologi și pedagogi

Nivelul de școlarizare avut în vedere: formatori la toate nivelurile de învățământ: preșcolar, primar, secundar, complementar și superior

Participanții explorează învățarea și predarea antreprenorială în contexte contemporane și analizează exemple de bune practici. Ei se implică, de asemenea, în „planificarea acțiunii”, folosind idei învățate și extrase din temele de mai sus, pentru a crea o agendă a dezvoltării în vederea consolidării unui aspect al practicii lor.

Sunt adoptate numeroase abordări pedagogice pentru promovarea atitudinilor antreprenoriale și a creativității, inclusiv:

- ▶ prezentări realizate cu folosirea datelor disponibile din cercetare și din literatura de specialitate și exemple de bune practici cu suport video;
- ▶ reflecție, discuție, dialog și interacțiune;
- ▶ planificarea acțiunii, individual și în grupuri;
- ▶ prezentări de grup.

Seminarul „Formatorul antreprenorial” este susținut în prezent de către cei patru parteneri implicați în derularea proiectului menționat mai sus, în măsura în care sunt disponibili. Orice persoană (din orice țară europeană) care dorește să găzduiască seminarul ar trebui să îl contacteze în primul rând pe Dr. David McMurtry, Universitatea Aberdeen. Instituția care solicită seminarul ar trebui să știe că va fi necesar să acopere cheltuielile de deplasare și de cazare ale prezentatorilor. Pe lângă seminarul de două zile, există o comunitate a învățării online care permite participanților să aibă acces la materiale și să le partajeze, și, de asemenea, să interacționeze înainte și după seminar.

Seminarul nu este doar o experiență de învățare profesională care contribuie la dezvoltare, ci și o activitate de cercetare. Datele sunt colectate printr-un chestionar despre perspectivele participanților asupra conceptului de formator antreprenorial și de identitate profesională, în special despre măsura în care consideră că au o mentalitate antreprenorială.

Impactul activității

Acest program nou a avut deja un succes răsunător în Zagreb, Croația (iunie 2012), Aberdeen, Scoția (septembrie 2012) și Kayseri, Turcia (martie 2013). Evaluările seminarelor au scos la iveală că participarea are un impact semnificativ asupra autoeficacității participanților și poate să stea la baza practicilor și politicilor. În urma evenimentului din Kayseri au fost publicate lucrări și rapoarte privind dezvoltările conceptuale și datele empirice, evidențiind comparațiile internaționale.

Introducerea antreprenoriatului și a activității antreprenoriale a avut un impact pozitiv și asupra studenților și a procesului de învățare, la nivelul tuturor materiilor. Atunci când își analizează propriul rol, formatorii înțeleg mai bine impactul pe care îl au asupra societății. Acest lucru reprezintă fundamentul pentru o dezvoltare profesională semnificativă.

Echipa este încântată să discute despre posibilitatea de derulare a seminarului în parteneriat cu formatori din alte țări și contexte.

DPC

SPRIJIN PERMANENT

SENSIBILIZARE

ÎNVĂȚARE BAZATĂ
PE EXPERIENȚE PRACTICE

REGATUL UNIT

Standardul național pentru educația antreprenorială

Standardul național pentru educația antreprenorială a fost conceput de Centrul pentru Educație și Industrie din cadrul Universității din Warwick. Acesta asigură un proces de revizuire a calității pentru recunoașterea și celebrarea bunelor practici în conceperea și furnizarea unei programe de învățământ care să includă educația antreprenorială. Se axează în mare parte pe formarea profesorilor, și nu pe activități adresate elevilor.

Cadrul este organizat în cinci elemente, fiecare dintre acestea descriind și identificând procesele de calitate. Acestea implică:

- ▶ definirea unei viziuni asupra educației antreprenoriale;
- ▶ realizarea unui audit al educației antreprenoriale;
- ▶ planificarea și gestionarea educației antreprenoriale;

- ▶ furnizarea unei programe de învățământ care să includă educația antreprenorială și
- ▶ evaluarea și analizarea educației antreprenoriale.

Fiecare element cuprinde o listă de cerințe care trebuie îndeplinite de școli, însoțită de o explicație descriptivă succintă privind tipul de documentație și dovezile ce trebuie evaluate pentru standardul național.

În vederea îndeplinirii standardului național pentru educația antreprenorială, școlile trebuie să demonstreze că există:

- ▶ un angajament al tuturor studenților în legătură cu educația antreprenorială;
- ▶ o viziune pentru nevoile viitoare și dezvoltarea programei de învățământ în

Tipul activității: inițiative de sprijin permanent adresate profesorilor la locul de muncă

Țara de aplicare: Regatul Unit

Instituția care aplică activitatea: Centrul pentru Educație și Industrie

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei/enterpriseeducation/casestudy>

Persoana de contact principală: Malcolm Hoare

Adresa de e-mail a persoanei de contact principale:

m.g.hoare@warwick.ac.uk

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori

Nivelul de școlarizare avut în vedere: profesori din școlile primare, secundare și speciale

domeniul antreprenorial astfel încât să integreze învățarea bazată pe activități și metodele orientate asupra elevilor;

- ▶ o imagine clară a modului în care educația antreprenorială se integrează în programa de învățământ mai amplă și în planul de dezvoltare, un angajament din partea echipei de conducere și a personalului general de a îmbrățișa conceptul, precum și înțelegerea conceptului de către aceștia;
- ▶ evaluarea și analiza periodică a măsurilor din domeniul educației antreprenoriale, în special a impactului asupra dezvoltării capacității individuale a elevilor;
- ▶ dovezi ale dezvoltării profesionale continue de specialitate, interne și externe, parcurse de coordonatorii întreprinderii și personalul școlii.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Informații gratuite și accesibile. Un aspect esențial al standardelor constă în faptul că acestea sunt publicate online în „Enterprise Village”, ceea ce permite profesorilor și instituțiilor să aibă acces la materiale cu ușurință și gratuit.
- ▶ Autoevaluarea și planificarea acțiunii sunt facilitate de materialele online. Se pot identifica punctele forte și punctele slabe clare ale serviciilor generale de furnizare a educației antreprenoriale în cadrul unei școli și se pot lua măsuri în legătură cu acestea.
- ▶ Este disponibilă o acreditare externă.

Impactul activității

- ▶ Cerința de formare specializată la locul de muncă a stimulat atât cererea, cât și oferta de formare antreprenorială pentru profesori, precum și înființarea unor rețele antreprenoriale utile la nivelul școlilor.
- ▶ Personalul care lucrează cu materialele afirmă că apreciază abordarea structurată și oportunitățile de celebrare a celor mai bune practici identificate.
- ▶ Personalul este deseori capabil să identifice educația antreprenorială „ascunsă” care este furnizată în școli, dar nu a fost recunoscută anterior.
- ▶ Profesorii și mentorii acestora valorifică orientările clare puse la dispoziție pentru susținerea furnizării unei educații antreprenoriale de înaltă calitate. De asemenea, ei răspund bine și la flexibilitatea cerințelor, care permite abordarea priorităților locale fără a împiedica respectarea criteriilor de bază.

DPC

SPRIJIN PERMANENT

INTEGRAT

STANDARDIZARE

REGATUL UNIT

Linkuri sau resurse utile:

Site-ul internet CEI: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/cei>

Site-ul internet Enterprise Village: <http://www.enterprisevillage.org.uk>

Interpretarea conceptului antreprenorial în programa de învățământ

Centrul de Cercetare și Dezvoltare Educațională (CCED) este o agenție a guvernului libanez care joacă un rol esențial în elaborarea programei de învățământ. Dezvoltă abordări pentru integrarea antreprenoriatului în sistemul de învățământ al țării. Un proiect-pilot introduce conținutul antreprenorial în programa de învățământ, atât în învățământul general, cât și în învățământul profesional și tehnic. Pentru a realiza acest lucru a fost necesară parcurgerea mai multor etape:

- ▶ Mai întâi, CCED a susținut proiectul în fața miniștrilor, pentru a-i convinge să investească.

- ▶ Ulterior au fost selectate centrele-pilot (aproximativ 50 în total), iar directorii acestor școli au fost invitați să discute proiectul.
- ▶ În cele din urmă, CCED a furnizat programe de formare profesorilor din școli pentru ca aceștia să poată demara punerea în practică a inițiativei.

Diverse resurse au fost achiziționate și dezvoltate pentru a susține procesul de realizare a proiectului. Printre acestea se numără: orientări privind programa de învățământ, materiale pentru studenți și un manual pentru profesori. În toate materialele s-a adoptat o abordare activă a învățării și au fost folosite mai întâi

Tipul activității: inițiative de sprijin permanent adresate profesorilor la locul de muncă

Țara de aplicare: Liban

Instituția care aplică activitatea: Centrul de Cercetare Educațională și Dezvoltare (CCED)

Site internet sau link pentru proiect sau instituție:

<http://www.crdp.org/CRDP>

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesorii din învățământul general și învățământul profesional și tehnic

Nivelul de școlarizare avut în vedere: școli elementare

pentru predarea competențelor fundamentale necesare pentru capacitatea de inserție profesională.

Condiții prealabile ale succesului

- ▶ Un impact mai amplu înseamnă că integrarea în programa de învățământ este esențială. Acest proiect a fost considerat primul pas către dezvoltarea unei „societăți antreprenoriale” în Liban; deoarece și-a propus să aibă un impact asupra societății libaneze la nivel mai larg; un pas esențial pentru succes a fost integrarea antreprenoriatului în programa de învățământ principală în locul tratării acestuia doar ca activitate extrașcolară.
- ▶ Implicarea tuturor actorilor esențiali. S-au derulat proiecte-pilot pentru a identifica punctele forte și punctele slabe. Rezultatele acestora au arătat că implicarea la trei niveluri (mai întâi la nivelul ministerului, apoi la nivelul directorilor de școli și în cele din urmă la nivelul personalului didactic) a fost esențială pentru a asigura succesul proiectelor-pilot.
- ▶ Reducerea suprapunerii activităților pentru a maximiza avantajele economice. În cele din urmă, suprapunerile contribuțiilor finanțatorilor au fost evitate, fiecare finanțator concentrându-se asupra unui aspect diferit al programului.

DPC

INIȚIATIVE DE SPRIJIN

SENSIBILIZARE

MATERIALE DIDACTICE

LIBAN

Proiecte Emprenedors (Proiectul antreprenorului)

În fiecare trimestru, aproximativ 10 profesori din școli diferite care furnizează un **program antreprenorial** se reunesc în cadrul Departamentului de Educație din Catalonia pentru a discuta și a face schimb de materiale, experiențe și idei. Aceste materiale cuprind asistența acordată profesorilor pentru a îndruma elevii în cadrul proiectelor axate pe crearea unei întreprinderi (imaginare), precum „Înființarea unei întreprinderi: întocmirea planului de afaceri”. Sunt puse la dispoziție planuri de lecție, note didactice și fișe de lucru ale elevilor, precum și informații privind elementele esențiale ale legislației guvernului, linkuri utile, materiale video pe această temă, precum și exemple din proiectele derulate în anii anteriori. În plus, toți profesorii își împărtășesc experiențele și rezultatele obținute în urma promovării antreprenoriatului în

școlile lor; celor mai mulți profesori li se cere să întocmească o fișă de evaluare pe care să o înmâneze elevilor, iar alții își prezintă activitatea într-o manieră mai creativă, de exemplu prin crearea unui material video ce arată rezultatele prezentărilor făcute de elevi în cadrul proiectului final al acestora.

De asemenea, Departamentul pentru Educație a pus la dispoziție date de contact ale întreprinderilor locale și a discutat despre modul în care acestea ar putea fi contactate în cadrul proiectelor individuale, evidențiind cât este de util ca antreprenori de succes să țină discursuri motivaționale în momentul inițierii proiectelor în școli.

Tipul activității: inițiative de sprijin permanent adresate profesorilor la locul de muncă

Țara de aplicare: Spania (Catalonia)

Instituția care aplică activitatea: Departamentul de Educație din Catalonia

Site internet sau link pentru proiect sau instituție: site-ul internet al Departamentului Educației din Catalonia:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/ensenyament>

Persoane de contact principale: Xavier Yáñez, Maria Ojuel și Monica Artigas

Adrese de e-mail ale persoanelor de contact principale:

xyanez@xtec.cat; mojuel@xtec.cat; monica.artigas@terra.es

Telefon: +34 935516900, interior 3835

Sfera de aplicare/publicul-țintă al activității: profesori care aplică programul antreprenorial în școlile în care lucrează

Nivelul de școlarizare avut în vedere: DPC, profesori din învățământul secundar

Condiții prealabile ale succesului

Școlile antreprenoriale reprezintă un concept relativ nou în Catalonia, prin urmare sprijinul Departamentului pentru Educație este esențial.

Activitatea este promovată prin dezvoltarea continuă a profesorilor din Departamentul pentru Educație și este oferită gratuit unor școli din Catalonia, sub forma unui proiect-pilot. Departamentul pentru Educație joacă un rol esențial în facilitarea schimbului de experiențe și materiale pentru profesori, în special pentru cei care fac acest lucru pentru prima dată. În plus, anul acesta a fost introdusă o nouă materie opțională, respectiv „emprenedoria” (antreprenoriatul), în anul al treilea de învățământ secundar obligatoriu. Prin urmare, este extrem de important ca un număr cât mai mare de profesori să aibă acces la acest program de formare, în special profesorii de economie, în sarcina cărora va cădea, de regulă, materia nouă. În plus, există foarte puține materiale în școli, iar din acest motiv ajutorul și informațiile Departamentului pentru Educație sunt esențiale pentru oferirea unor informații de bună calitate.

Proiecte Emprenedors a elaborat în această perioadă un curs de 25 de ore dedicat în mod special materiei noi a antreprenoriatului, oferind profesorilor instrumentele și resursele necesare pentru predarea acesteia.

DPC

INIȚIATIVE DE SPRIJIN

COLABORARE

MATERIALE DIDACTICE

SPANIA

Linkuri sau resurse utile:

Link către unele dintre materialele distribuite: http://phobos.xtec.cat/cirel/cirel/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=74

Link către site-ul Departamentului pentru Educație ce cuprinde foarte multe resurse privind antreprenoriatul: <http://www.xtec.cat/web/recursos/emprenedoria>

Index

Secțiunea	Instituția care aplică activitatea	Titlul studiului de caz	Pagina
FIP	Universitatea din Jyväskylä (Finlanda)	Abordări antreprenoriale în formarea profesorilor	16
FIP	Colegiul Național de Arte și Design, Dublin (Irlanda)	„Statuile mișcătoare” – arta în formarea profesorilor	18
FIP	Colegiul Educațional Group T Leuven (Belgia)	Arta predării cu atitudine	20
FIP	Colegiul Universitar St Mary’s din Belfast (Irlanda)	Evaluarea rezultatului calitativ al învățării	22
FIP	Școala Superioară de Pedagogie, Comunicare și Sport (GPI), Institutul Politehnic din Guarda (Portugalia)	„Educația personală și socială” ca materie în programa de învățământ	24
FIP	Colegiul Universitar Xios (Belgia)	Programe de pregătire a viitoarelor cadre didactice și a profesorilor în vederea educației antreprenoriale	26
FIP	Universitatea din Ioannina, Departamentul de Educație Timpurie (Grecia)	Programul de mentorat din cadrul universității	28
FIP	SEECCEL (Centrul de Învățare Antreprenorială pentru Europa de Sud-Est) (internățional)	Proiectul regional de învățare antreprenorială cu accent deosebit asupra formării profesorilor anterior angajării și la locul de muncă	30
FIP	Unitatea de Formare Profesională a Cadrelor Didactice HAMK (Finlanda)	Programul de formare profesională a cadrelor didactice	32
FIP	Swansea Metropolitan University (Regatul Unit)	Absolvenții care contribuie la formarea profesorilor	34
FIP	Universitatea din Laponia (Finlanda)	Un curs de muzică obligatoriu din perspectivă antreprenorială (abordare pedagogică)	36
FIP	Colegiul Universitar din Copenhaga, Departamentul de Formare a Profesorilor (Danemarca)	Consultant în domeniul inovării: Colegiul Universitar din Copenhaga	38
FIP	Colegiul Universitar din Sogn og Fjordane (Norvegia)	Programul REAL (Antreprenariat rural prin învățare activă) ca instrument profesional și pedagogic	40
FIP	Institutul Politehnic al Colegiului din Viana do Castelo (Portugalia)	Un program antreprenorial adresat copiilor cu vârste între 3 și 12 ani	42
FIP	Colegiul Universitar Artevelde (Belgia)	ACCIO (Centrul pentru Creativitate, Inovare și Antreprenariat Artevelde)	44
FIP	Ministerul Educației și Științei din fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Inovarea și antreprenariatul	46
FIP	WEEN – Rețeaua Formatorilor în domeniul Antreprenariatului din Țara Galilor, cu adresa în Swansea Metropolitan, Trinity St David (Regatul Unit – Țara Galilor)	WEEN – Rețeaua Formatorilor în Domeniul Antreprenariatului din Țara Galilor	48
DPC	Liceul Matija Antun Reljković, Slavonski Brod (Croatia)	Liceul Matija Antun Reljković, Slavonski Brod	54
DPC	Manchester Academy (Regatul Unit)	Manchester Academy	56
DPC	Zespół szkół technicznych w mikołowie (Polonia)	„Da competențelor, nu stereotipurilor”	58
DPC	Universitatea din Turku/Universitatea de Tehnologie Lappeenranta (Finlanda)	Mediul de învățare virtuală YVI pentru educația antreprenorială	60
DPC	Inițiativa pentru Întreprinderi Nou Înființate și Transferul de Întreprinderi (IFEX), unitate din cadrul Ministerului de Finanțe și Economie din landul Baden-Württemberg (Germania)	Dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul profesorilor și elevilor	62

Secțiunea	Instituția care aplică activitatea	Titlul studiului de caz	Pagina
DPC	Valnalon (Spania)	Recunoașterea și dezvoltarea practicii antreprenoriale în cadrul formării profesorilor (proiectul ADEPTT)	64
DPC	Creativity, Culture and Education (CCE), organizație neguvernamentală (ONG) și caritabilă din Regatul Unit (Regatul Unit)	Creativitate, cultură și educație – <i>Creative Partnerships</i> (parteneriate creative)	66
DPC	Ministerul Președinției Consiliului de Miniștri (guvernul portughez) (Portugalia)	<i>Programa Escolhas</i> (program bazat pe opțiuni)	68
DPC	Camera de Meserii și Întreprinderi Mici din Republica Slovenia (Slovenia)	Proiectul UPI	70
DPC	Danemarca – Colegiul de Afaceri Niels Brock; Spania – CEBANC; Forumul European de Învățământ Profesional și Tehnic (EFVET); Portugalia – ANESPO; România – Centrul pentru Inovare în Educație (TEHNE); Regatul Unit – Colegiul Norton Radstock și Universitatea Bath Spa	Proiectul Life 2 – „Formarea formatorului”	72
DPC	Rouen Business School (Școala de Afaceri din Rouen) (Franța)	Inovarea în pedagogia antreprenorială	74
DPC	IZER Institut Européen de L'Entrepreneuriat Rural (Franța)	Metoda MIME: <i>Méthode d'initiation au métier d'entrepreneur</i>	76
DPC	Zöld Kakas Líceum (Ungaria)	Colaborarea în rețea cu comunitatea de afaceri	78
DPC	Tknika, filială a Subdepartamentului de Formare Profesională și Educațională și Învățare pe Tot Parcursul Vieții, Departamentul de Educație, Politică Lingvistică și Cultură al Guvernului Basc (Spania – Țara Bascilor)	Tknika – Centrul de Inovare pentru Formare Profesională și Educațională și Învățare pe Tot Parcursul Vieții	80
DPC	Rețeaua pentru Antreprenoriat în Domeniul Formării (RAF) Belgia (Belgia)	Buna cunoaștere a spiritului antreprenorial și a competențelor antreprenoriale	82
DPC	Centrul Bulgar al Firmelor de Formare (Bulgaria)	Formarea profesorilor în vederea organizării unor „firme de exercițiu” în școala lor	84
DPC	Junior Achievement Young Enterprise Europe (JA-YE Europe) (internațional)	Activitățile JA-YE în domeniul formării profesorilor	86
DPC	Universitatea din Aberdeen (Regatul Unit – Scoția)	„Formatorul antreprenorial” – seminar cu durata de două zile	88
DPC	Centrul pentru Educație și Industrie (Regatul Unit)	Standardul național pentru educația antreprenorială	90
DPC	Centrul de Cercetare Educațională și Dezvoltare (CCED) (Liban)	Interpretarea conceptului antreprenorial în programa de învățământ	92
DPC	Departamentul de Educație din Catalonia (Spania, Catalonia)	<i>Projecte Emprenedors</i> (Proiectul antreprenorului)	94

ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE

Ediția online a *ENTERPRISE & INDUSTRY MAGAZINE* (http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/index_en.htm) tratează subiecte cum ar fi IMM-urile, inovarea, spiritul întreprinzător, piața unică a bunurilor, competitivitatea, protecția mediului, politici industriale într-o gamă largă de sectoare și multe altele.

Ediția tipărită a magazinului se publică de trei ori pe an. Vă puteți abona online (http://ec.europa.eu/enterprise/magazine/print-edition/subscription/index_en.htm) pentru a primi publicația în franceză, germană, spaniolă sau italiană, cu livrare gratuită, prin poștă.

Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.

Un număr unic gratuit (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Oficiul pentru Publicații

